Kulturně společenský časopis
na internetu
2012 • 9

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Rozpočítáváme se:

jedno, dvojko, trojko,

čtyřko, pětko, lágo,

págo, ječmen, čičmen,

ťala ťuk! and Charlie Soukup

Obsah:

Jedno, dvojko, trojko...

Ivan Chvatík: **Není slovo není věc** (4)
Michal Šanda: **Fotoaktualita** (7)
Zdeněk Mitáček: **Řeka. Město. Knihy.** (8)
Hynek Trojánek: **Poslední přednáška** (16)
Petr Štengl: **Z pytle. Těžký život básníka** (18)

...čtyřko, pětko, lágo...

Jakub Šofar: **Strky-frky** (20)
Pod bičem konceptů aneb Ze života Dobré adresy (23)
Michal Šanda: **Z antikvárních banánovek. Výsledky soutěže na šatní spinadla pro bezruké a chromé z r. 1917–1918** (26)
Josef Šíšo: **Další dvě úderné Šíšoviny** (30)

...págo, ječnem, čičmen...

Jakub Šofar: **Přečteno** (34)
Tomáš Zahrádka: **O králi / Pohádka o Carovi** (38)
Okénko Velkého Bratra (48)
Liszt a Wagner v Piešťanech (50)
Petr Štengl: **Vyhláška** (52)
SPAM & spojené kartáčovny & bleděmoderní králíček a velká lžíce... (54)
Rubrika s Maem na věčné časy: Ondřej Černý o Kulturní revoluci (55)
Miroslav Salava: **V honitbě boží a jiné básně** (56)
Čítanka Dobré adresy. Petr Stančík: **Pérák** (58)

...ťala ťuk!

Bestie zase triumfuje (62)
Pavel Herot: **Amorův kaučukový šíp** (63)
Charlie Soukup: **Radio** (64)
Pavel C. Kolář: **Intenzivní snová spolupráce** (76)
Zuzana Chvatíková: **Čína očima – Kanton jedním okem I.** (78)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Zuzana Chvatíková, Boty, 2012 (k článku na str. 78)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 9, ročník 13. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Jakub Šofar. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Marie Böhmová, Václav Dvořák, Martin Groman, Štěpán Kučera, Michal Šanda, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet, a. s.

Literární zádrhel

Božena Správcová

Dlouho už chystám se k večeři

Dlouho už chystám se odhalit pomník.
Má večeře je noční pomník.
A možná, že přijede koník
a dá si se mnou sklenku mléka.
Možná, že přijede lumík a možná, že přijede moskyt
a dají si se mnou sklenku mléka.
A já je pohostím, neboť jsou to přátelé, co u mně posedí
a pak se rozloučí, odcházejí.
Má večeře je ranní,
    je odpolední pomník
– POMALU SRDCERYVNĚ ODCHÁZEJÍ
    – ve vzduchu jsou ještě díry po jejich tělech,
po jejich hlavách,
prázdnýma rukama stahuji roletu,
prázdnýma rukama odnáším prázdné talíře,
někdy zas zavítám já do jejich pomníků,
do jejich bezedných betonových pomníků.
Na oplátku zas
    moje žvatlání sklouzne zde po stěnách.

Komentář k básni

Včera u nás byla návštěva.
Kamarádi z literárních kruhů.
Vylezla jsi na stůl a říkala Luborovi: I ty Lumíku,
dáš si se mnou sklenku mléka?
A máchala jsi mu před obličejem ouzem.
Hovězí jsi nechala v troubě příliš dlouho,
šel by z něj vytesat pomník.
Má večeře je ranní, řvala jsi,
když jsem aspoň namazal pár chlebů.
Když všichni odešli, začalas bulet,
že ve vzduchu jsou díry po jejich těle
(já vím, toužíš po Jirkovi Koníkovi).
Boženo, už prosím tě nepij, a hlavně nehul,
tvoje žvatlání bylo roztomilé před dvaceti lety.

Karl Thurgau von Jabkowicz

Vážení,

Vy, co ještě umíte číst a k tomu navíc čtete.

Teplo za námi, zima před námi. Ale ať je teplo, nebo zima, jediný demokratický způsob volby je, když se budeme rozpočítávat. To má smysl, je to čestné, obsahuje to v sobě prvky hry, nahodilosti a falešného očekávání. Rozpočítávat, nebo umřít!

Pro ty, kdo mají jiný názor, pak tedy Září od Petra Kopty (cyklus Měsíce, 1979):

Říkám si šeptem brr
Zas je tu septembr
Léto se v bábu mění
Jsme jako obábení
Drak stoupá v oblaka
Všecko je na draka
Sluníčko dává sbohem
Kurví se s Kozorohem
Všecko je na draka
Kéž jde zas nad Raka
Jenomže po tom marši
Budeme o rok starší

A to jsem Vám chtěl říct.

Jakub Šofar

Citát měsíce

Bláznivá ženská skočila pod vlak.

Lev Nikolajevič Tolstoj adaptoval svůj román Anna Karenina pro Twitter.

Vybral

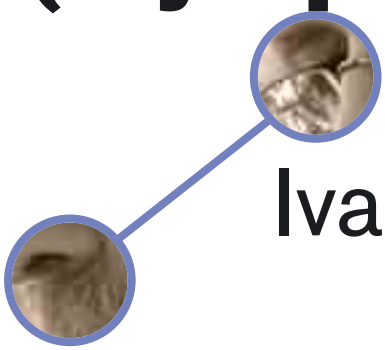
Vratislav Telátko

emeritní profesor filozofie

Jedno dvo jko tr ojko ...

Není slovo není věc (čtyři překlady)

Ivan Chvatík

Gottfried Benn

Slovo

Zde slovo, zde věta – : z těch šifer mluví
život, jejž známe, hned smysl tu zříš,
i slunce, jež stojí, i sféry, jež mlčí,
všechno se propojí, k němu chce blíž.

Zaskví se slovo – to vzplane oheň,
do výše vyšlehne, dotkne se hvězd –
a poznovu tma, tak nesmírná, strašná
v prostorách pustých kol světa, kol mne.

Básně o slovu použil Martin Heidegger ve slavnostní přednášce „Das Wesen der Sprache“ – „Bytnost řeči“, kterou proslovil v roce 1957. (Vyšla ve sbírce Heideggerových přednášek o řeči nazvané „Unterwegs zur Sprache“, 1. vyd. 1959, str. 157–218.)

Stefan George

Slovo

Zdálky či ze sna zázrak jsem
Nosíval na své země lem

A čekal až Norna šedivá
Jméno mu ze svých hlubin dá

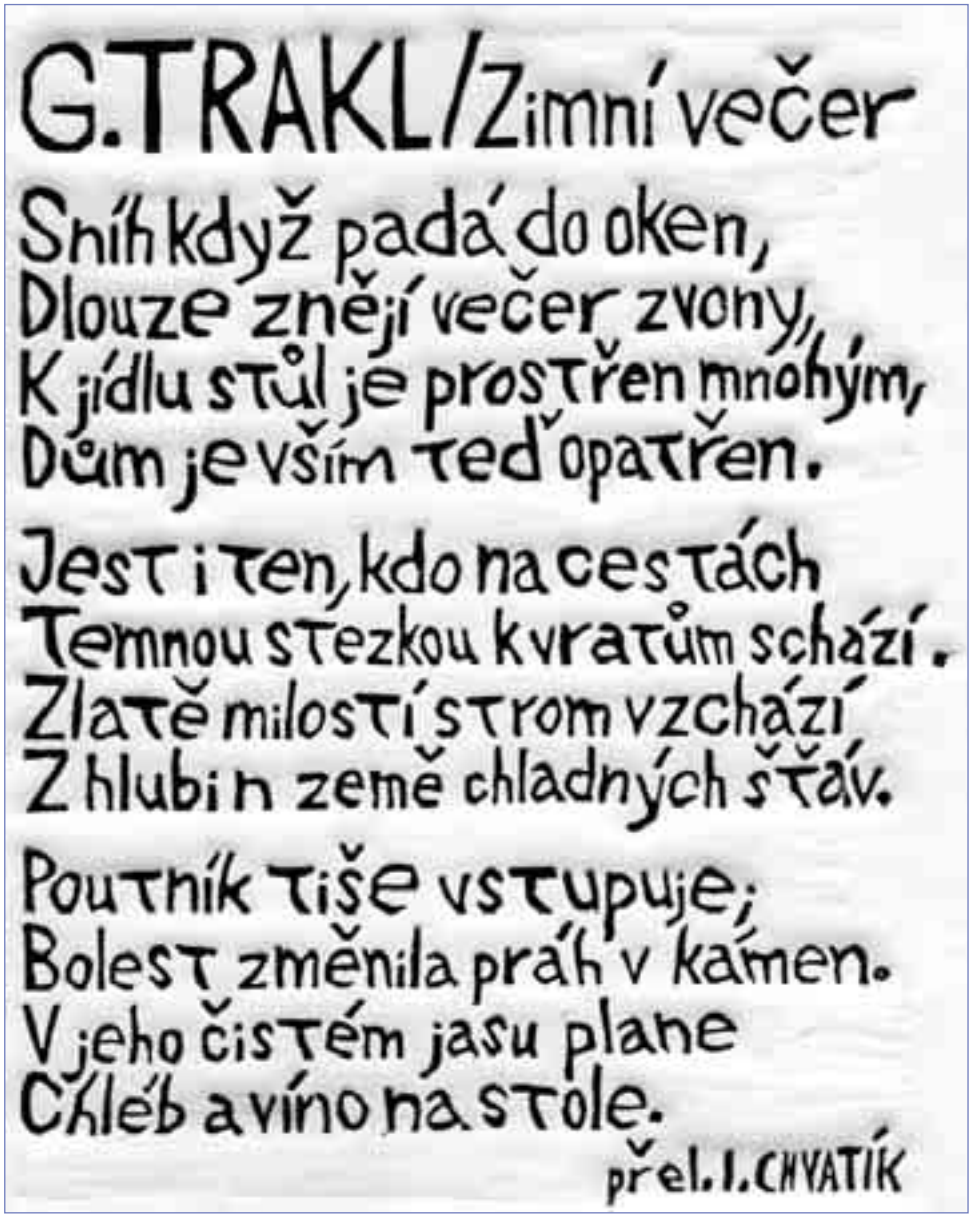
Pak moh' jsem věc pevně uchopit
A nechat ji v kraji slavně skvít...

Až jednou když z cesty úspěšné
Zářivý skvost nesu zemi své

Hledala dlouho a nakonec dí:
„Nic jako tohle zde v hlubinách mých"

Načež se poklad z ruky mé
Vymknul a víc ho už nemáme

Odříci smuten se učím přec:
Kde není slovo není věc.

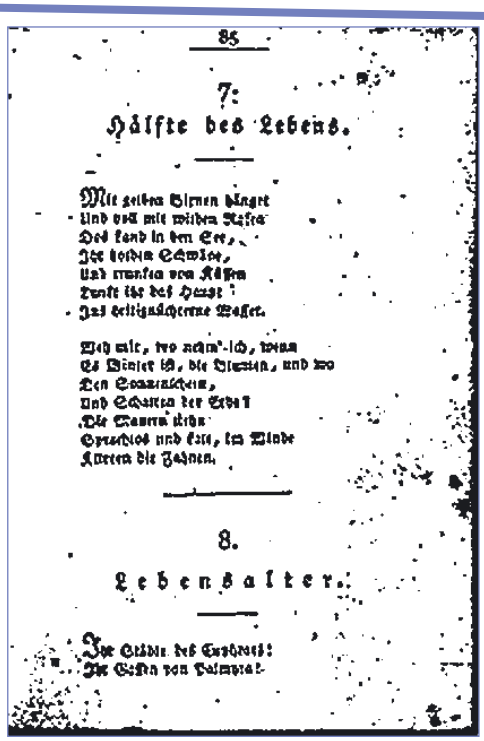
Autor linorytu Jan Slovák

Friedrich Hölderlin

V půli života

Žlutými hruškami visí
plna divokých růží
krajina do hlubin tůně.
Vznešené labutě
polibky opilé
hlavu vy nořítě
do svatě střízlivých vod.

Běda mi, kde vezmu, když
zima je, květy a kde
najdu já slunce záři
a země stín?
Zdi stojí zde
beze slov, chladné,
větrem korouhve skřípou.

85

7.

Hälfte des Lebens.

Mit gelben Birnen hängt
Und voll mit wilden Rosen
Das Land in den See,
Ihr holden Schwäne,
Und trunken von Küssen
Tunkt ihr das Haupt
Ins heilignüchterne Wasser.

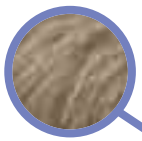
Weh mir, wo nehm' ich, wenn
Es Winter ist, die Blumen, und wo
Den Sonnenschein,
Und Schatten der Erde?
Die Mauern stehn
Sprachlos und kalt, im Winde
Klirren die Fahnen.

8.

Lebensalter.

Das Gedicht im Taschenbuch für das Jahr 1805. Hälfte des Lebens ist ein bekanntes Gedicht von Friedrich Hölderlin aus dem Jahr 1805.

Friedrich Hölderlin

Slzy

Ah, lásko něžná! nebeská! na tebe –
což kdybych na vás zapomněl, osudné,
jež ohně, popela jste plny,
ostrovy zpustlé již, dávno prázdné,

Vy oči světa zázraků, milené!
jež jen a pouze mne už se týkáte,
vy břehy, kde kdys zbožňující,
nebeským však jen, se kála láska.

Neb příliš vděčně svatí jim sloužili
a ve dnech krásy hněviví rekové;
a množství stromů rostlo tam a
vidět tam veliká bylo města,

Jak člověk stála rozvážný; teď ale
jsou mrtvi reci, archipel lásky je
už téměř zničen. Všude musí
zhrzena bláhová být přec láska.

Vy hebké slzy, nezhaste paprsek
mi očí zcela; vzpomínku milou přec,
bych dobře umřel, nechte dále,
proradné, zlodějské, po mně žíti.

Při překladu bylo pomocí přízvuků důsledně napodobeno Hölderlinovo oblíbené alkajské časoměrné metrum (Alkaios z Lesbu, okolo roku 600 př. Kr., současník Sapfó):

˘ ? ˘ ? ˘ / ? ˘ ˘ ? ˘ ˘
˘ ? ˘ ? ˘ / ? ˘ ˘ ? ˘ ˘
˘ ? ˘ ? ˘ ? ˘ ? ˘
? ˘ ˘ ? ˘ ˘ ? ˘ ? ˘

Ivan Chvatík (*1941) vystudoval Fakultu jaderné a technické fyziky ČVUT. Od roku 1969 byl externím aspirantem na FF UK u prof. Jana Patočky. Po Patočkově nuceném penzionování aspiranturu přerušil a věnoval se organizování jeho bytových seminářů a přednášek. Bezprostředně po Patočkově smrti v roce 1977 ukryl jeho filozofickou literární pozůstalost a začal ji s přáteli zpracovávat. Do listopadu 1989 vydal v samizdatu 27 svazků *Archivního souboru prací Jana Patočky*. Pro bytové filosofické semináře přeložil výbor z pozdních přednášek Martina Heideggera nazvaný *Konec filosofie a úkol myšlení* (1984), který vyšel knižně nákladem spolku Athenaeum v Oxfordu. V roce 1983 zahájil práci na překladu Heideggerova stěžejního díla *Sein und Zeit* (*Bytí a čas*). Ve spolupráci s týmem oponentů (Jiří Němec, Pavel Kouba, Miroslav Petříček jr.) vydával hotový text postupně v podobě samizdatových sešitů. Do listopadu 1989 vyšlo 17 pokračování. Celá kniha vyšla opakovaně v roce 1996 a 2002. V lednu 1990 založil s Pavlem Koubou v ČSAV *Archiv Jana Patočky* a zahájil vydávání Patočkových děl. *Sebrané spisy Jana Patočky* čítají prozatím 16 svazků. V loňském roce publikoval dvojjazyčně překlad sbírky básní německy píšícího brněnského fotografa Viléma Reichmanna (1908–1991) nazvané *Malé muzeum*. K vydání momentálně připravuje knihu vlastních překladů básní německých klasiků, které pořídil převážně jako materiál, s kterým při svých výkladech pracuje Martin Heidegger.

Fotoaktualita

Nejmenší pamětní deska v Praze

Foto Michal Šanda

Řeka. Město. Knihy.

Řeka

Během svého studia jsem pomýšlel na jistou perspektivu české prózy, která by nahlížela díla méně uznávaných autorů. Uvažoval jsem, zda by bylo možné oddělit realitu, o které autor píše, a to, co do svého psaní promítá sám ze sebe, co do něj přidává ze svého osobního nahlížení na svět. Potýkal jsem se s tím, že výklad českých spisovatelů jako by byl jednou provždy daný. Jakoby vedlejší větve české literatury představovaly ve vidění tvrdého jádra literárních vědců cosi jako parazitické liány, žijící pouze díky několika velikánům. V mém chápání bylo proudění řeči podobné toku řeky chráněné stíny mnoha různých autorů. Stromovím podél břehů, dřevin, které se uchytily na úrodné půdě a rostly samy za sebe, bez ladu a skladu. Jenže před revolucí u nás byly řeky regulovány, tok řeči a času se odpovídajícím způsobem zrychlil, překážející a nepohodlné kmeny byly odklizeny. Krajina se měnila zcela bezohledně. Bylo ponecháno jen několik stromů, většině z nich byly uřezány celé koruny. Na regulovaných březích byly vysázeny nové sazenice, ale málokteré se uchytily; vím to, jelikož jsme u jedné takové řeky doma bydleli. Před lety hrozila záplavami, dobývala krajinu, její proud se vinul údolími v mnoha zákrutách, byl plný života. Jenže já jsem vyrůstal u regulovaného koryta, s nímž jako by minulost té řeky

trati

Dlouho okolo ní nebyl žádný průmysl, ale když našemu území Rusové vnutili své pojetí státu, bylo rozhodnuto, že i tato malá řeka musí téct rychleji, bez zbytečných zákrut a vytáček, aby přes Moravu a pak přes Dunaj dodávala co nejrychleji vodu směrem na východ, do Černého moře. Regulaci si nepamatuji, odehrála se pár let před tím, než jsem se narodil. Vím jenom, že se ze stromků, které čas od času pracovníci národního podniku Povodí Moravy vysázeli na zarovnané břehy, skoro žádný neuchytil, usychaly, kluci je olámali, byly na těch rovných březích jaksi nepatřičné. Napřimování a vyrovnávání doprovázelo celé moje dětství.

neměla nic společného. Jen to, že stále ještě pramenila na stejném místě jako kdysi, nad Vlárou v kopcích na hranicích Moravy a Slovenska. Pramenila v kopcích mezi dvěma zeměmi, které se rozešly během krátké potyčky absurdní parlamentní války, když ve společné unii vydržely s krátkou přestávkou něco málo přes sedmdesát let, vlastně jeden lidský věk. Ta řeka kdysi představovala něco jako tichý vzkaz od sousedů. Udržoval se okolo ní folklor té druhé, sousední země. Dlouho okolo ní nebyl žádný průmysl, ale když našemu území Rusové vnutili své pojetí státu, bylo rozhodnuto, že i tato malá řeka musí téct rychleji, bez zbytečných zákrut a vytáček, aby přes Moravu a pak přes Dunaj dodávala co nejrychleji vodu směrem na východ, do Černého moře. Regulaci si nepamatuji, odehrála se pár let před tím, než jsem se narodil. Vím jenom, že se ze stromků, které čas od času pracovníci národního podniku Povodí Moravy vysázeli na zarovnané břehy, skoro žádný neuchytil, usychaly, kluci je olámali, byly na těch rovných březích jaksi nepatřičné. Napřimování a vyrovnávání doprovázelo celé moje dětství. Příslovečné meze byly předchozími generacemi dávno rozorány, jenže úřadům to pořád nestačilo. Oni nad svým teritoriem postupně vybudovali důkladný dohlížecí systém, na každou zemi východního bloku postupně z kosmu dohlíželo několik vojenských družic, přes které centrála pátrala po místech možných úkrytů. Všechny záhony musely být srovnány, stará architektura byla strhávána, stavěna byla pravoúhlá krabicová města. Nedovolili si to všude, ani na to nebyly peníze, ale zkáza postupovala velmi rychle. Princip byl jasný: nesměl existovat žádný stín. Bojůvky pravoúhlosti zapomínaly na tmu, jež se skrývá v koutech. Jejich boj byl předem prohraný, jenže to si až do svého konce samozřejmě nedovedli připustit. Pokud si někdo myslí, že jeho idea je vítězná, pak zcela jistě nevěří na možnou porážku. Připouští sice protivníky, ale nepochybuje o jejich obrácení, zatvrzelé protestující bez výčitek vede k postupné likvidaci a eliminaci. Postupuje s nenuceností a hrubě. Samolibí vítězové však bývají jen dočasnými vládci. Nedokáží své cíle udržovat jinak než silou, mocí, vojenskou převahou a politickým násilím. Při prv-

Místa bez dohledu, opuštěná místa, tajemná zákoutí a ostrůvky svobody začaly po ztroskotání a pádu dohlížitelů vznikat jako houby po dešti, ale jejich charakter nebyl tak příznivý, jak by si lidé všeobecně přáli. S literárními odkazy to bylo stejně tak. Díla autorů, kterými jsem se začal zabývat, připomínala staré stromy poničené při zarovnávání krajiny. Některé kmeny se obrodily a začaly znova růst. ... Většina z nich zmizela kamsi do propadliště dějin, času, zapomnění. Kdosi přestal být vykládán, kdosi zmizel, literární věda se zaměřila na několik dějových linek, stala se groteskou, parodií na sebe samu. Vycházel jsem ze dveří filosofické fakulty, která připomínala soud i vězení zároveň, a své útočiště jsem nacházel v sutinách starých knihoven, mým denním chlebem byly...

ním klopýtnutí padají k zemi. V tomto ohledu přináší daleko lepší strategie filosofie pochybující o sobě a schopné poučit se od svých oponentů. Mocenská ideologie ruských komisařů v mém dětství toto neuměla. Ve skutečnosti dovedla opanovat jen malou část světa, pás přilehlých zemí, který byl v zásadě už předpřipravený. Pokusy šířit myšlenku dál uvrhávaly různé slabé země na světě v chaos, který se však mého dětství až tolik netýkal. Ve střední Evropě bylo jakoby všechno rozhodnuto. Zdálo se, že je situace už jednou provždy dána. Společnost připomínala reaktor, ze kterého nesmí bez vědomí patřičného úřadu uniknout jediná částečka. Ani jedna mysl, ani jedna pracovní síla. Žádná minuta pracovního dne neměla přijít nazmar. Hranice byly uzavřeny, všechno se dělo jen na povolení nebo s rizikem postihu. Lavírovali jsme mezi pro a proti, naučili se rozhodovat individuálně, a proto bylo tak složité se dohodnout, co bude dál, když se to pak všechno najednou zhroutilo. Když je člověk donucen žít v uzavřeném systému, dělá všechno proto, aby unikl, svobodné země v takové situaci získávají vysokou přitažlivost. Když tupený člověk pod svícnem pozná, že všude okolo je větší svoboda a možnost rozhodovat po svém, táhne ho to k hranicím, k místům, kde je ve vzduchu cítit napětí. Veškerá energie v uzavřené zemi se spotřebovávala na předstírání. Museli jsme předstírat život v jasném dni. Dohled úřadů měnil přirozené dimenze, obracel polaritu světla a stínu. Mocenské dorovnávání prohlubní, napřimování řek a rozšiřování polí bylo namířeno proti soukromí, proti individuálním potřebám, proti místům, kam se šlo schovat, kde mohl být člověk sám. Jako děti jsme to řešily prostě, když nám zasypali překážkovou dráhu na slepém rameni naší domácí a současně jejich řeky, našly jsme si úkryt ve stohu. Když nám rozebrali stoh, udělaly jsme si dráhu v kukuřici. Dráhu ze dvou smyček, spojenou uprostřed jako ležatá osmička, náš vzkaz družicím umístěným na stacionárních oběžných drahách. V dětství se ledacos dalo zvládnout, všechno bylo zvláštně předem jasně dáno, to byl právě ten iluzorní efekt jasného dne v samotné noci. Každé malé vybočení bylo velkým vítězstvím. Bylo to, jako když jsme při školním výletě navštívily planetárium. Zhasla světla a na kupoli se rozsvítila obloha. Kolik hvězd myslíte, že je na obloze vidět? ptala se vědecká pracovnice za pultíkem. Záleží na tom, kolik je na té obloze mraků, přihlásil jsem se, ale nebyla to správná odpověď. Byla to užitečná lekce, neboť se pak zdálo, jako by celý život měl být podobný něčemu takovému, jako je planetárium. Nejenom v noci, ale i ve dne. Život strávený na pohodlných sedačkách, plány dne rozvíjené uprostřed noci, plány na pět příštích let, na padesát a pět set příštích let, plány pošetilé, vycházející z mylných předpokladů. Na březích regulované říčky zůstaly jenom dva stromky, dva stromky blízko u sebe, vím to, jelikož jsem se tam učil jezdit na kole, a když jsem chtěl co nejrychleji dojet ke splávku a šlapal jsem ze všech sil, zavřel jsem na chvíli oči a při tom se mi stočila řídítka, zabočil jsem dolů ze bře-

hu a vrazil právě do nich, když široko daleko žádný nebyl. Jenže když se jedna celá řeka zarovná, pak už nejde zpátky zahnout. Doba, která byla jako planetárium, se jednoho dne sama od sebe rozvalila jako prázdná skořápka puklého vejce, najednou nahá, vnitřně prázdná a v troskách.

Město

Východní komisaři a dohlížitelé se stáhli k sobě domů. Ani jejich domácí přátelé, straníci, bývalí úředníci, soudci, organizátoři veřejného života, regulátoři řek, se k ideologii, která se opírá o přesvědčení o svém vlastním vítězství, už tak naplno nehlásí. Jen občas problesknou zprávy nasvědčující, že mnozí z ní ještě pořád žijí, nabírají doma ze soudků, které si celý život schovávali, jen z okrajových zpráv je zřejmé, že víra v den uprostřed noci a noc uprostřed dne lidi tak snadno neopouští. Ostatně byl jsem v době, kdy se to stalo, teprve mezi střední školou a univerzitou. V následujících letech jsem se pak pokoušel prorazit na palubě literární vědy, politologie měla své vlastní pracovníky a své vlastní katedry, profesory, výrobní a publikační linky. Mohu mluvit pouze o lidech, které jsem poznal. Na mnohých bylo vidět, že je ta ideologie dost poznamenala. Byla zvlášť chytlavá v případech lidí, kteří se děsí přirozeného běhu věcí, a ve světě, jenž stále více nahrazuje realitu umělými věcmi, záznamy a konstrukcemi, je takových lidí stále dost. Pod kupolí planetária se zdánlivě nemůže vůbec nic stát. Bez svolení pořadatelů nemůže spadnout žádná hvězda, nemůže přijít povodeň, nemůže se zatřást země. Všechno je dokonale vypočítané. Program je naplánován od první do poslední vteřiny. Mnohým se po takové vizi stýská. Jenže se přece jasně ukázalo, že je to jen jedna velká iluze, optický klam, lež. Místa bez dohledu, opuštěná místa, tajemná zákoutí a ostrůvky svobody začaly po ztroskotání a pádu dohlížitelů vznikat jako houby po dešti, ale jejich charakter nebyl tak příznivý, jak by si lidé všeobecně přáli. S literárními odkazy to bylo stejně tak. Díla autorů, kterými jsem se začal zabývat, připomínala staré stromy poničené při zarovnávání krajiny. Některé kmeny se obrodily a začaly znova růst. Většina z nich zmizela kamsi do propadliště dějin, času, zapomnění. Kdosi přestal být vykládán, kdosi zmizel, literární věda se zaměřila na několik dějových linek, stala se groteskou, parodií na sebe samu. Vycházel jsem ze dveří filosofické fakulty, která připomínala soud i vězení zároveň, a své útočiště jsem nacházel v sutinách starých knihoven, mým denním chlebem byly knihy na policích antikvariátů, drobky dřívějších bohatých hostin, pozůstatky, jež se nějakým zázrakem vyhnuly stoupě. Výplně rovných břehů se ani za časů východních kmenů neobešly bez recyklace starého materiálu. Objevil jsem tehdy na kolejích stavební fakulty neroztříděnou knihovnu s knihami z doby přechodného tání, která se jako zázrakem vyhnula likvidaci. Našel jsem v ní román a povídky Egona Hostovského, vydané koncem šedesátých let. Fascinoval mě, jeho psaní bylo sebezničující, vzdáleně navazoval na romantiky, na Zeyera a jeho podobně dobrodružné příběhy o peripetiích lidských vztahů, jejichž osamělí hrdinové strádali nepochopením svého okolí a nemožností změnit svůj osud. Také Hostovského prozaické dílo je komedií omylů, nikomu se v něm nechce žít, láska přichází a odchází jako absolutní náhoda. Jeho vrcholným dílem se stal rozsáhlý román Všeobecné spiknutí, právě ten byl jedním z pokladů léta uzamčené studentské knihovny. Přečetl jsem jej v několika dnech na jaře roku 1990. Je to román o původnosti, vypravěč se v něm snaží vymezit vůči otázce původnosti, vůči hledání námětu, vůči tématu, kterým je autorství samo, kterým je úsilí spojené s autorstvím. Hostovský byl v civilním životě diplomatem demokratického státu, v poslední možné chvíli před únorem unikl do světa, až při své emigraci v Americe začal psát podstatně epičtějším jazykem, jímž je také vytvořen tento jeho největší román. Hostovský a jeho generační druh, o něco starší Jan Čep. Oba za sebou měli diplomatickou kariéru, oba museli odejít před komisaři, úředníky a regulátory všeho. Čepovo veškeré dílo odráželo realitu moravské vesnice a malých měst moravského venkova. Vyprávěl o propojení generací, o poselství, jež předávají minulé generace těm současným a ty současné v jejich liniích vychovávají své následovníky. Těžko mohl psát v emigraci o tomto tématu, když se u nás všechno převrátilo ve svůj pravý opak. To, co předkové odkázali svým potomkům, jim najednou už nepatřilo. Soudy a právo se dočkaly zcela jiných výkladů, souvislosti se začaly projevovat daleko výraznější měrou, ale spisovatel to z emigrace nemohl postřehnout. Musel by zde žít a dostat pod kůži atmosféru jasného dne uprostřed noci, aby mohl psát o pokrouceném slovníku a převrácených významech slov. Automaticky vítězící ideologii zažil jen v podobě názorových potyček východních emisarů na literární scéně ve Francii, kam emigroval. Jaksi paradoxně se ovšem kouzlo Čepova vyprávění přeneslo přes celou osvoboditelskou okupaci naší země, nepřestalo účinkovat, jeho knihy pro mě patřily během studia k největším objevům. Psal jsem si o tom s čepovským badatelem Mojmírem Trávníčkem, jedním z mála učitelů, jejichž slovo pro mě nepřestalo mít smysl. Většinu svého života pobýval v ústraní valašského Nového Hrozenkova. Při svém soustředění na vedlejšího spisovatele, za jakého byl Jan Čep v centrech a na univerzitách považován, jsem se vyhnul názorovým obratům, jaké se udály v literárních centrech. Tyto obraty mnohdy znamenaly jen odchod lidí, kteří se poklonkováním Rusku nejvíce kompromitovali, a nástup mých vrstevníků na jejich místa. Pozoroval jsem, jak přebírají metody, o nichž jsem si původně myslel, že s minulou do-

Takto pojatá poesie se stala černou dírou, stahující kolem autorů a jejich jazyka smyčku strnulosti, konzervující jejich snažení ve stavu juvenilní bezvýznamnosti. V jejich sbírkách se nic neodehrávalo, nebyla zde žádná proměna, žádné plynutí. Několik autorů, kteří se z tohoto davu dokázali odlišit, jsem měl rád, nejvíc samozřejmě už jen pro jejich samotářství a stranění se kolektivní psyché. I s nimi jsem se však pro své vlastní hledání nakonec setkával jen sporadicky. Listoval jsem časopisy, které vedli úspěšnější z mých kolegů, a všude byla značka: Tudy šel dav. Viděl jsem, jak se po krajině prohání stádo slonů. Ani to však nedokázalo srovnanou krajinu znova zformovat. Viděl jsem jen několik nesmělých pokusů o vlastní cesty, mimo hlavní centra, ve vznikajících houštinách, na okrajích poddolovaných území.

bou odejdou do propadliště dějin. Přihrávání pohodlných míst svým známým, ostrakizace nepohodlných kritiků, systém napřed chaoticky a zkusmo, pak zcela nepokrytě čerpající ze státních dotací, postupný vznik grantové činnosti vystavěné okolo hesla: publikuj, nebo zemři – apelu logicky vedoucího k nadprodukci, publikování neobjevných titěrností, opisování slovníkových hesel s minimem vlastního názoru. Svět na březích svobodných, ale stále ještě zregulovaných řek se scvrkl a zacyklil. V politologické příručce Erica Voegelina jsem četl, že v některých východních civilizacích, například ve staré Indii, vůbec neexistovala historická věda, jelikož tamní národy došly k názoru, že všechno se neustále opakuje, a začaly mít z hromadící se masy dějin strach. Pozoroval jsem dění okolo a uvažoval, zda to platí také pro Evropu. Má po obrození, které jsem v těch letech všude okolo sebe pozoroval, přijít zase další úpadek? Čekají nás opět roky na poušti? Pokud k takovému poznání přišlo povědomí velkého národa žijícího na velkém území – celé Indie –, co to znamená pro malý národ na malém území? Nebo je opakování historie výsadou jen východních zemí?

V té době jsem chvíli s nejbližšími přáteli vydával vlastní časopis, ale dlouho to nevydrželo. Neměli jsme na propagaci, chyběly peníze na tisk, postupně vzrůstající nepřátelství oficiálních kruhů se spojovalo s nezájmem širšího čtenářského publika. Smáli se nám, že nemáme barevnou obálku, kterou jiným časopisům, těm, co v té době vznikaly při různých školách, zaplatil příspěvek z ministerstva. O ten jsme se my vůbec ani nesnažili přihlásit, neměli jsme ani pomyšlení na žebrání po úřadech, chtěli jsme dělat věci po svém. Na honoráře už vůbec nebylo… celá naše anabáze skončila po několika letech oficiálním rozloučením. Určité možnosti jak omezit výrobní náklady našeho časopisu postupně nabízel internet, který se v té době rozšířil. Jenže literární časopisy na internetu měly ještě menší ohlas než náš původní tištěný, a proto jsem se k žádnému z nich stabilně nepřipojil. Bavilo mě vydávat s několika přáteli ten původní, samostatný, tištěný časopis, sbírat texty přátel a jejich známých, vybírat z nich, přepisovat do počítače z rukopisů, sázet je na stránky v jednom z prvních grafických programů a potom vytištěné sešity balit do obálek a rozesílat je poštou. Možná mě nejvíc bavilo to balení časopisů do obálek a jejich rozesílání, byla v tom jakási organizace, přesnost. Byl to proces, bylo to předávání něčeho hmatatelného jiným lidem, čtenářům, prostřednictvím opravdové pošty, s jejími úředníky, slečnami za přepážkami, řidiči a listonoši. Mělo to svoji váhu. Občas jsem byl pozván na nějaké literární čtení a sám jsem několik čtení autorů z okruhů mého časopisu organizoval. V jiných časopisech jsem publikoval jen málo. Všichni tehdy teprve začínali. Většina redakcí si v rukopisech příliš nevybírala, časopisy bobtnaly a opticky rostly, jejich logikou bylo mít co nejvíce stran, zatlačit nahoře, udělat dojem, získat víc peněz od příslušných úřa-

dů. Zakládaly se básnické edice, ve kterých se hojně publikovalo, autoři si to platili sami nebo to bylo za úřední peníze posílané redakcím z ministerstva kultury. Tehdy se budovala jména, značky a firmy. Nadbytek publikačních příležitostí vytvořil explozi psaného textu, ohon z prachu za ledovým jádrem prchajícího času. Zažil jsem vznik kolektivního básníka, slitého z davu začínajících autorů. Stal jsem se svědkem vzniku kolektivní poetické améby, která bezprostředně, na živo a v reálném měřítku připomínala mnohahlavou saň. Její psaní mi připadalo bezpředmětné, uzavřené do sebe. V těch knížkách nebyla poezie prostředkem sdělení. Kýženou metou bylo, aby se texty poezii co nejvíce podobaly, a to stačilo. Situace vyhovovala také lidem z odborných kruhů, kteří potřebovali udat své vědecké práce. Takto pojatá poesie se stala černou dírou, stahující kolem autorů a jejich jazyka smyčku strnulosti, konzervující jejich snažení ve stavu juvenilní bezvýznamnosti. V jejich sbírkách se nic neodehrávalo, nebyla zde žádná proměna, žádné plynutí. Několik autorů, kteří se z tohoto davu dokázali odlišit, jsem měl rád, nejvíc samozřejmě už jen pro jejich samotářství a stranění se kolektivní psyché. I s nimi jsem se však pro své vlastní hledání nakonec setkával jen sporadicky. Listoval jsem časopisy, které vedli úspěšnější z mých kolegů, a všude byla značka: Tudy šel dav. Viděl jsem, jak se po krajině prohání stádo slonů. Ani to však nedokázalo srovnanou krajinu znova zformovat. Viděl jsem jen několik nesmělých pokusů o vlastní cesty, mimo hlavní centra, ve vznikajících houštinách, na okrajích poddolovaných území. Chtěl jsem jimi jít také, nemohl jsem přece uzavřít sám sebe do jediného pokoje, do vlastní studovny se ztichlou klikou. Mlčení knih uzavřených na policích bylo pouhou iluzí, řeč v nich zaznamenaná kolem mě neustále proudila a směřovala kamsi k obzoru. K papírovým obzorům, k plánům vysněných expedic hledajících vlastní cesty v neregulovaných územích. V podzimu řeči jsem si pouštěl draka iluzí, nadějí a plánů, obtáčel jsem ho řetízkem vzpomínek, který se častokrát přetrhl. Ve skutečnosti jsem nic neplánoval, po prohraných bitvách a láskách věku, jenž zde popisuji, jsem si připadal jako hrst smotaných větví uschlého keře hnaná větrem na pouští. Jen jsem se chytal různých možností a příležitostí. Důvěřivost k osudu mě zavála na místa, odkud nebylo lehké se vracet. Osobnosti literátů, v jejichž studiu jsem pokračoval, mi připadaly pozoruhodně rozkolísané a slabé, a pokud přece v něčem pevné pak právě ve svém psaní. Zeyer, jemuž pro běžný život ubývalo sil. Výbušný Deml, který se rozhádal s každým, kdo se okolo něj jen mihl. Hostovský a Čep, kteří vytvořili hrdiny obzvláště křehké psychické skladby, jako by v nich chtěli zařikávat svoji vlastní citlivost. Jan Křesadlo a jeho panoptikum. Když jsem s těmito autory vykročil z univerzity do reality popřevratových let, nemohl jsem než utéct na okraj bouřlivého dění.

Když se mi po škole nedařilo najít práci, nechal jsem se najmout jako redaktor u vydavatelství komerční literatury. Nebyl to zdroj příliš velkých příjmů. Žil jsem v podnájmu nad Brnem, v malé vesnici kousek od krajiny Moravského krasu. Celou tu dobu vedle mě v druhém pokoji bydlela Inge, prodavačka sýrů v jednom z místních supermarketů. Býval jsem rád v její přítomnosti. Občas mi vyprávěla historky ze svého oddělení, viděla svět jinýma očima, než jak se obvykle popisuje. Byla ze severní Moravy, poněkud silnější postavy, vlastně jsme si příliš nerozuměli, a přesto jsem se cítil sám, když se jednoho dne odstěhovala. Našla si partnera, měla děti a rodinu. Ačkoliv po svérázně severomoravském způsobu bez svatby, kvůli daním a sociálním dávkám zůstala svobodná, v těchto praktických věcech se velmi dobře vyznala, stejně tak jako její kolegyně z práce. Nevěřila na city, budoucnost pro ni byla otázkou podobající se obchodnímu jednání. Byl jsem v tu dobu velmi osamělý. Ulpíval jsem na maličkostech, na pokoutních zprávách ze světa, na výměně informací z internetu, zatímco Inge přinášela denně čerstvé zprávy ze svého úseku. Někdy jsem si vedle ní připadal jako pouťový exhibicionista. Nouzový stav vzájemného příměří jsem občas porušil pokusem ji přes všechno odmítání vzít za ruku, ale byla to jen marná snaha připomínající tápání slepého uvnitř žárovky. Snad jsem jí někdy byl skutečně blízko, ale nedovedl jsem to odhadnout, nedovedl jsem správně odpovědět, nebát se budoucnosti. Preferovala klid, říkala, že chce klid, že chce mít klid aspoň doma, když přijde po šestnáctihodinové směně z práce. Věděl jsem, že mě příliš nepotřebuje. Musel bych se asi odstěhovat, abych s ní mohl něco mít. Nedokázal jsem zajít dál, riskovat s vědomím, že by si mohla stěžovat naší domácí a já bych byl z toho podnájmu vyhozen a už vůbec neměl kam jít. Byla to existence, jakou lze vést jedině v podobném městě, jako je Brno. Poslední štace, poslední místo skrytu, útočiště člověka živořícího ze dne na den s minimálním příjmem. Odtamtud vedla cesta už jen pod most nebo snad na koleje před světla právě projíždějícího vlaku. Ještě dlouho po jejím odstěhování se ve vedlejším pokoji vznášela zvláštní jemná vůně, která charakterizovala její minulou přítomnost. Náhle vzniklá nepřítomnost Inge mě vystavovala mnohem většímu pocitu osamění, než jaký jsem znal kdykoliv předtím. Rentgenové paprsky samoty už znaly každý kout mé duše, a přece se stále ne a ne nasytit pohledů na její pustotu.

Doba okolo se rychle proměňovala, moji vrstevníci rozvíjeli různé podnikatelské záměry, zakládali rodiny, vydělávali peníze. Něco podobného platilo i pro kolegy ze studia. Jejich časopisy se takzvaně etablovaly. Uvědomil jsem si, že jsem na okraji systému, jak toho, který se ustavoval venku, tak toho literárního. Hlavní zárukou a nejlep-

Když jsem četl autory z devatenáctého století, zaujala mě psychologie jejich postav. Napadlo mě, že klíčovou otázkou u realistů je, zda se máme na popisy vnitřního života jejich postav dívat jako na závazné zprávy o lidech té doby. Nakolik jsou jejich prožitky a zkušenosti popisy skutečné? Ti lidé přece doopravdy nikdy neexistovali, jsou jen vtělením autorovy fantazie. Máme je vnímat jen jako autorovy ztělesněné názory, nebo představují cosi lidsky obecnějšího? Cítil jsem, že v mnohých případech závazné skutečně jsou, že jejich traumata a jejich prožívání korespondují s prožíváním mne samotného stejně jako mých vrstevníků.

ším způsobem jak vklouznout do literatury a vzlínat jejími kapilárami se stala poetická slova a schopnost vtisknout jim přesvědčivou formu. Důvodem básnického boomu byla zejména ta okolnost, že pro prozaika je daleko obtížnější najít způsob, jak vyjádřit své téma. Pro běžného básníka té doby se stala námětem sama slova a skládanky z nich, nicméně stále platilo, že pro prozaika je námět otázkou příběhu a přemýšlení. Zatímco básníci obsazovali redakce, katedry a výzkumné ústavy, hrstka přežívajících prozaiků zůstávala na volné noze. Jen několik výjimek se uživilo vlastním psaním, k úřadům se nepřilepil nikdo, většina živořila nebo dělila své psaní s nějakým běžným civilním zaměstnáním. Jenže příběhy probíhají a myšlenky mají význam, jen když se rozvíjejí. Existují nezávisle na těch, kteří se je snaží zaznamenávat.

Knihy

Co ve světě hledáme a co nám svět nabízí, je něco výrazně přesahujícího peripetie běžné lidské existence. Je to něco trvalého, co jsme si zvykli označovat slovem láska. Přese všechno zdání a přesvědčení o tom, že hledáme jistotu v křesle planetária, že program, který jsme si řádně zaplatili, proběhne v pořádku a včas skončí, přes všechno zdání, že nás uklidní nějaký ten úřad, zajištěný post, pokud žijeme, hledáme lásku. Podstatou lásky, její esencí, tím, co nás skrze lásku spojuje s absolutnem, je její očekávaná trvalost. Nelze se zbavit dojmu, touhy a očekávání, že pokud láska vznikne, pak tuto stálost v sobě obsahuje. Proto se v legendách objevují Amorovy šípy a jiné symboly lásky jako něco osudového. Vzniklý vztah v nich nelze změnit, popřít ani se z něj vymluvit. Potíž je v tom, že trvalost lásky moderní vypravěč velice těžko vyjadřuje. Když jsem nad tím uvažoval při četbě svých autorů, viděl jsem, že Zeyerovy prózy jsou ještě spojeny s legendami a nesou v sobě odlesky dobrodružství, v nichž vědomí této trvalosti přináší komplikace spojené s nepřízní osudu, jeho hrdinové o svých citech příliš nepochybují a pronásledují své milované – ať už doopravdy nebo jen v myšlenkách – s vytrvalostí dnešních stalkerů. Jakub Deml vnáší do problému trvalosti své duchovní vidění. Jasné spojení s představou Boha, skrze kterého teprve lze skutečně milovat v reálném světě. V moderní próze pojetí milostného vztahu jako něčeho trvalého a přesahujícího individuální existenci jaksi kolabuje. Jan Čep se věnoval převážně povídkové tvorbě, která mu umožňovala zaměřit se na jednotlivé momenty z existence člověka a jeho potýkání se s těmito otázkami na osudových křižovatkách jeho života. Vlastně se s problémem trvalosti lásky v moderní době vyrovnal velice čestně. O pár let mladší Egon Hostovský se už ve svých raných povídkách nechal inspirovat psychoanalýzou, vznikly tak texty, které od daného problému zcela odhlížejí, podobně jako v psychologii odhlíží od učení o duši pokusy I. P. Pavlova se cvičenými psy a jejich reflexy. V jeho pozdějších pracích se láska v té ideální podobě vlastně téměř neobjevuje. Hostovský patří mezi moderní spisovatele vyprávějící o lidech, kteří mají mnoho problémů sami se sebou a milostné vztahy mezi nimi hrají spíše okrajovou úlohu. Hledají ze všech sil cestu

vzhůru po příčkách společenského žebříčku a láska v podobě milostného vztahu je pro ně vlastně jen odznakem úspěchu. Nejedná se jim o komunikaci s aspektem trvalosti lásky, jako spíše o popis vnějších atributů, které s sebou přinášejí milostný cit. V románu Všeobecné spiknutí hlavní hrdina prochází krizí identity, východisko najde v přitakání obyčejné, nekonstruované realitě, tomu, co okolo sebe vidí v běžném, všedním dni, milostné vztahy ani v této knize nehrají ústřední roli, ale na závěr hlavní hrdina obnoví citový vztah ke své dávné přítelkyni, kterou autor popisuje jako celkem všední osobu. Jan Křesadlo, spisovatel z mé vybrané pětice nejsoučasnější, se podobně jako Hostovský věnuje boji člověka v moderní společnosti o nalezení a udržení společenské pozice, ale současně nahlíží i na téma trvalé lásky, ovšem za cenu toho, že milostné vztahy jsou v jeho knihách podrobovány drtivým zkouškám a často jsou jejich protagonisté současně osoby fyzicky znetvořené, mrzáci, prostitutky a podobně, v čemž je možné spatřit odraz duševních krizí a nevyrovnanosti moderního člověka. Napětí mezi světem idejí a realitou, jež se objevuje ještě v knihách Jana Křesadla, novější vypravěči už obvykle nehodlají řešit.

Běžná současná próza vypráví o tom, co všechno lze zažít ve světě, který ztrácí sjednocující zkušenost, vymaňuje se z poznání zkušenosti člověka s Božským a její reflexe, nebo jinak řečeno na tuto zkušenost zapomíná. Vypráví o světě, který ztrácí kontakt s metafyzikou a opájí se pouze materiální podobou věcí. Pokud sledujeme prozaiky dvacátého století, nemůžeme si nevšimnout úspěchu těch, kteří hovoří pouze o společenských mechanismech a podmíněných reflexech sexuálního života moderního člověka. Jejich díla vždy upoutají více, provokují, jsou literární vědou mnohem častěji rozebírána a vykládána. Když jsem četl autory z devatenáctého století, zaujala mě psychologie jejich postav. Napadlo mě, že klíčovou otázkou u realistů je, zda se máme na popisy vnitřního života jejich postav dívat jako na závazné zprávy o lidech té doby. Nakolik jsou jejich prožitky a zkušenosti popisy skutečné? Ti lidé přece doopravdy nikdy neexistovali, jsou jen vtělením autorovy fantazie. Máme je vnímat jen jako autorovy ztělesněné názory, nebo představují cosi lidsky obecnějšího? Cítil jsem, že v mnohých případech závazné skutečně jsou, že jejich traumata a jejich prožívání korespondují s prožíváním mne samotného stejně jako mých vrstevníků. Jako literární vědec jsem ovšem takto uvažovat nemohl, protože by to znamenalo nemístné psychologizování a také zavádění zcela subjektivních pohledů do dané problematiky.

Vědní obory se z pochopitelných důvodů uzavírají v určitých hranicích. Úsilí vědních oborů něčím připomíná oblast dolování surovin, těžbu v podzemí. Vymezí svoji oblast a tu pak vytěžují, vyšrafovávají ohraničenou oblast na mapě lidského poznání. Jenže tímto způsobem se takové oblasti současně často vyčerpají a zhroutí ve vlastních hranicích. Navíc po náhledu na vědecky pojednanou oblast některého aspektu lidské činnosti často zpětně vůbec není poznat, co tam vlastně původně bylo. Literární věda, která předmět svého snažení již téměř vyčerpala a dokonale umořila, svým moderním pojmoslovím dokázala zcela ignorovat niterné zákonitosti lidské existence. Povšiml jsem si, že otázky morálky a etiky leží za hranicemi tohoto vědního oboru. Když jsem se v té době pohyboval v různých literárních skupinách, viděl jsem, že věci jsou na světě zařízeny jinak. Přízeň převážně ženského publika se obracela k těm nejpovrchnějším básníkům tak viditelně, že jsem jim až poněkud záviděl. Na poslední akci, kterou jsem s ohledem na časopis pořádal, vystoupilo několik hostů, kteří patřili mezi stálé přispěvatele a příznivce našeho časopisu. Objednal jsem sklepní scénu jednoho menšího brněnského divadla, byl to konečně slušný sál, ale celý večer poznamenával chaos a omyly. Sál byl malý a ještě k tomu mizerně a špatně ozvučený, někteří vystupující skoro nebyli slyšet. Někteří měli takovou trému, že jsem se je pokoušel zachraňovat a vstupoval jim do jejich vystoupení, což akci ještě více narušovalo. Program se vlekl, udělali jsme dvě přestávky, poslední účinkující se pak v zákulisí totálně opili a jejich extempore vyhnalo ze sálu poslední diváky. Když jsem o přestávce šel kolem kabiny zvukařů, zaslechl jsem výsměšné poznámky: to jsme dneska mohli zůstat doma, kdo se má dívat na tuhle bídu. Nepřekvapovalo mě to, jelikož jsem už předem cítil, jak mi celá věc přerůstá přes hlavu, a tušil jsem potíže. Nedokázal jsem ještě vnímat složité mechanismy vztahů mezi literáty a literárními kritiky a mezi literárními kritiky a literárními vědci, neorientoval jsem se v nich, všímal jsem si ale, že něco okolo našeho časopisu není v pořádku. Neměli jsme požádáno o grant, neměli jsme vlivné přátele v akademických kruzích… Jemné mechanismy, rozhodující o přízni a nepřízni, o hierarchii a pořadí, o tom, kdo bude v kurzu a kdo v nemilosti, pro mě byly jaksi nepodstatnou věcí. Čas stejně ukázal, že to bylo všechno zbytečné, vícehlavé stádo se záhy rozprchlo na všechny světové strany, u literatury zůstali v podstatě jen ti, které vlna vynesla k pohodlným a jistým postům. Palčivost otázek, jež jsme si tehdy kladli, postupně vychládala, problémy se ukázaly trvalejšími než naše pokusy najít odpovědi. O věcech většinou vždy rozhodoval někdo jiný, karty se rozdávaly v zákulisí, a jedině ten, kdo se vyznal v zákulisních otázkách, mohl do systému pomalu otisknout vlastní stopu. Historie pomalu ztroskotává, ale řeky zatím zůstávají zarovnané. Ledové kry se lámou a plují směrem k rovníku. V minulé době jsme ještě nic nevěděli o stoupající hladině oceánů. Neměli jsme ani ponětí, jak vyjednávat o své pozice v teprve se rodícím systému.

Zdeněk Mitáček

Jedno dvo jko tr ojko ...

Poslední přednáška

Povídka v duchu alternativní historie s přesahem do alternativní současnosti

Hynek Trojánek

Ofutra noblesních dřevěných dveří stojí opření dva starší muži, dle oblečení církevní hodnostáři. Jsou unavení, působí smutně, rezignovaně, vyschle. Jeden z nich pomalým pohybem povytáhne rukáv svého roucha a zadívá se zblízka na hodinky, poté rukávem opět zakryje ruku a nechá ji podél těla. Druhý muž jeho pomalé pohyby sleduje a nevěřícně to komentuje.

„Ty máš nový hodinky?“

Druhý muž nijak nereaguje, pouze si postrčí brýle na nose a dívá se vpřed, jakoby někoho vyhlížel.

„Už tu měl dávno být.“

Chodbou spěchá muž kolem třicítky, je pečlivě upravený a zastřižený, na sobě má nažehlené kvádro, v ruce kufřík. Řítí se chodbou a samolibě se usmívá. Dochvátá až k mužům stojícím u dveří, kteří se po sobě zmateně podívají.

„Takže dobrý den. Luigi di Bella.“

Oba muži stojí zaražení.

„Smím, doufám, dál? Pokud jsem dobře informován, případ je vcelku akutní, takže pokud dovolíte –“

Muži si něco vzájemně pošeptají. Pak pomalu otevřou dveře – jeden z nich je drží, druhý pokyne a Bella s ním vchází dovnitř.

V honosně vybavené komnatě plné obrazů, knih a váz s kytkami trůní masivní postel, ve které leží papež Jan XXIII. Kouká mu jenom stará svraštělá hlava, oči má zavřené, trošku chrápe, na bílé peřině má složené ruce. Co si budeme povídat, vypadá doslova na umření. Vede z něj i do něj pár hadiček – do nosu a podél jedné ruky. Na skříňce vedle něj leží bible, bažant a přístroj, do kterého vedou hadičky. Nad hlavou visí veliký kříž, tak už to prostě v papežských komnatách být musí. U postele na židli sedí řádová sestra – hned jak se otevřou dveře, stoupne si, ukloní se a odcupitá z místnosti.

Bella se spolu s jedním ze strážců blíží k posteli. Bella zůstává před postelí, strážce pokračuje až k hlavě nemocného a potichu, znervózněle na něj promlouvá.

„Svatý otče, Luigi di Bella přišel. Možná jste o něm slyšel v souvislosti s... Mezi italskými lékaři však patří mezi ty nejuznávanější.“

Janovi XXIII. se „rozlepí“ oči, hledí na muže. Poté s obtížemi trochu otočí hlavou a zadívá se na Bella. Svraští čelo.

„Nechte nás o samotě.“

Strážce se nervózně porozhlédne, při cestě ke dveřím se na chvíli zastaví u lékaře, něco mu rychle pošeptá a odchází. Bella posměšně zakroutí hlavou.

Dveře se zavírají. Bella usedá na židli, kde prve seděla řádová sestra.

„Váš nohsled mi kladl na srdce, ať se prý věnuji pouze vašemu stavu,“ začíná rozvážně a samolibě promlouvat lékař.

„Pamatuji si vás,“ reaguje s obtížemi papež.

Bella na oko překvapeně povytáhne obočí. „Vskutku? Takže vás nepřekvapí, že nejsem věřící? Ba že od jisté doby jsem přímo nevěřící?“

Papež zakašle, celé tělo s sebou škube v náhlých křečích.

„Na rozdíl od vaší dcery.“

Bella lehce rozzuřen vstává.

„Moje dcera: myslela to tak dobře, že? Já jako její otec nevěřící, ona věřící, a co její syn? Co myslíte, je její syn spíš po dědovi, nebo po mámě?“

Papež ho upřeně sleduje, Bella pokračuje, rozohňuje se.

„Může být dítě, odmala upoutané na lůžko, zkroucené, nemluvné, bez dávicího reflexu, zcela odkázané na pomoc druhých, může být takové dítě věřící?“

„Vaše dcera se zachovala... nejlépe jak mohla,“ snaží se oponovat papež. Lékařův hněv je však výrazně větší.

„Velmi správně. I přes moje dobře míněné, dle všeho tedy nemorální, zároveň však odborné rady nešla na potrat. A výsle-

dek tohoto nádherného a příkladného jednání známe.“ Bella teď již skutečně zuří, prochází se po místnosti a nenávistně pozoruje její vybavení, jako by právě to mohlo za utrpení jeho dcery.

„Plně vám rozumím…“ začíná opatrně papež, Bella mu však rychle skáče do řeči.

„Nerozumíte!“

Papež se nenechá tak rychle utnout.

„Ani zločin znásilnění nemůže ospravedlnit smrt nevinného člověka.“

Bella se směje. „Znásilnění? Nemůžete chápat ani pojem otcovství, natož pojem znásilnění!“

Oba dva chvíli mlčí. Je to však jen ticho před bouří. Bella přestává korzovat po místnosti a usedá znovu na židli.

Papež úpí bolestí, celá debata ho velmi vysiluje.

„Potrat je v každém případě prohrou. Fyzickou i psychickou.“

„Zatímco když se narodí dítě, které je chodící traumatickou připomínkou znásilnění, je to ohromná výhra. Navíc ta připomínka není ani chodící,“ odfrkává Bella.

Papež se zkouší zvednout na posteli, příliš se mu to ale nedaří.

„Potrat je zabitím… Embryo rovná se člověk, má stejnou genetickou identitu, mám-li užít vašeho jazyka.“

Bella opět vstává, na tváři ještě samolibější a vítězoslavnější úsměv než kdy předtím.

„Argument korunního prince vám něco říká? Princ má potencionalitu, že se stane králem, ale stejná práva jako králi mu nenáleží.“

„Hezké,“ podotkne papež.

„Že?“

„Chodil jste na rétoriku?“

Papež se těžce rozkašle. Tělem pulzují zlé křeče.

Bella se zklidní, jakoby právě vyhrál první kolo bitvy. Prohlédne si poprvé papeže jako pacienta, nikoli jako nepřítele.

„Váš stav je nevyléčitelný. Čekal jste, že vám řeknu něco jiného? Budete umírat v hrozných bolestech. Budete se tady smažit možná ještě několik týdnů.“

„To, že byste mi pomohl do hrobu, by vám bylo zadostiučiněním a vyvážením nemocného syna vaší dcery, je to tak?“

Bella se na oko rozlobí, dívá se na papeže jako na malé dítě.

„Kdo tady mluví o zadostiučinění? Eu thanatos, dobrá smrt… Je nepsané pravidlo: utrpení musí být nesnesitelné, trvalé a neléčitelné. Vše splňujete. Není, co řešit.“

Bella je navýsost spokojený. Papež zachovává zenový klid.

„Představte si svět, kdy máte moc zabíjet lidi. Nikdo by k vám nechodil. Staří lidé by volili eutanazii, aby ušetřili rodinám zátěže.“

„Čtete moc sci-fi.“

„Nemyslím si. Jak poznáte, že je přání zemřít opravdové? Že to není jen zašifrované volání po lidské náklonnosti? Kdybych řekl, abyste mě zabil, zabil byste mě?

„Ale beze všeho.“

„Proč? Protože respektujete mé rozhodnutí?“

„Přesně.“

Papež začíná mít navrch. Opět vstává z postele, rozhovor nyní připomíná rozhovor profesora a hloupého studenta.

„Pozor na chybu. Respekt k autonomii není identický s povinností splnit autonomně vyjádřené přání. Kdo chce respektovat autonomii někoho, respektuje život člověka. Respektovat něčí autonomii tak nemůže implikovat jeho zabití. Zabití by bylo zničením autonomie, zrušením respektu.“

Bella si mne bradu, tohle byla rána pod pás! 1 : 1.

„Jak myslíte. Sám ale dobře víte, že přes veškeré výdobytky paliativní medicíny, zhruba pět procent bolestí zvládnout a přetrpět nelze. A to se týká i vás.“

„Já také nechci nic zvládnout ani přetrpět.“

Bella musí prohrát. Je to nevyhnutelné. Je před ním tolik neznámých, už nemá čas se zorientovat.

„Zdraví jako konformita, nemoc jako odchylka vůči pravidelnosti… Ale je někdo stoprocentně zdravý? Je přece iluzorní očekávat dlouhé a nenarušené blaho. Zdraví je způsobilost umět žít s postižením, zraněním i nemocemi. Podstoupit nevyhnutelné utrpení, to je zdravé.“

Bella je dokonale zmaten.

„Ale… Co vaše papežská důstojnost?“

„Odkázanost na cizí pomoc a tělesná slabost přece nejsou nedůstojné, jsou známkou lidského života. Svojí slabostí dávám ostatním příležitost se o mě starat. A to přece není k zahození.“

Papež se významně podívá na Bellu. Bella pátrá po místnosti, hledá oporu, nic ale nenachází. Rozpláče se. Jeho reflexy jsou silnější než jeho vědomí – instinktivně přibíhá k papežovi, objímá ho, dojatě ho tiskne. Papež je překvapen, avšak potěšen.

Při objímání však Bella nedopatřením zavadí o několik hadiček, které spojují papeže s přístrojem a tedy s životem. Papež se začíná dusit, chrchlat, Bella si to vysvětluje jako dokonalé dojetí. Papež v jeho očích marně hledá slova, ve skutečnosti však marně hledá i dech. Slova od něj již neuslyšíme, dech také ne. Bella povoluje objetí, vstává a sleduje papeže. Papežův vytřeštěný zrak nevěstí nic dobrého. Bella si povšimne hadiček a přitiskne si dlaně na ústa ve snaze zbrzdit tak svůj poděšený výkřik.

Bella odchází z pokoje po špičkách. Opatrně otevírá dveře, usměje se na dva strážce přede dveřmi. Dveře způsobně zavírá a mizí z dohledu.

Strážce s hodinkami opět sleduje polohu ručiček.

„To jsou lidi. Přišel pozdě a odešel zas nějak moc brzo…“

Jedno dvo jko tr ojko ...

Z pytle

Těžký život básníka

Pocházím z dělnického pytle. Takový původ vám příliš optimismu do budoucna neskýtá, jaksi se už předem počítá s tím, že geneticky jste předurčeni stát se lopatou. A po takové kariéře jsem netoužil ani v nejmenším. Již v dětství se projevovaly moje umělecké sklony, nebyl jsem jako ostatní, měl jsem nadání a talent, které ve mně bohužel tehdy nikdo neobjevil, natož aby mé tvůrčí vlohy nějakým způsobem podporoval a já se mohl svobodně rozvíjet. Rodiče mě šoupli do učení, protože jak známo, řemeslo má zlaté dno. V učení mě to nebavilo, stále jsem myšlenkami plul kdesi v oblačných sférách, což štvalo mého mistra, pana Polívku. Pan Polívka byl poctivý řemeslník, člen strany a těžce snášel můj nepřítomný pohled, myslel si, že ho provokuji. Po práci chodil do boxerského klubu a doma mu na zdi visela řada medailí. Kolikrát jsem pozoroval, jak mu ruka cuká, když jsem při jeho vysvětlování kýval hlavou, že ano, že rozumím, avšak on dobře viděl, že ho vůbec nevnímám. Řemeslo mi k srdci nepřirostlo, a dělnické prostředí už vůbec ne. Dělníci nejevili pražádný smysl pro umění, nečetli básně, nezajímaly je obrazy a filozofie už tuplem ne. Jejich heslem bylo: kdo nekrade, okrádá rodinu, čemuž jsem oponoval: Kdyby nebylo těch, kteří tvoří hodnoty, nebylo by ani co ukrást. Marně jsem jim vysvětloval, že ty pravé hodnoty lze nalézt právě v umění, nebo v duchovní sféře. Oni však takové hodnoty neuznávali.

Být básníkem, tedy dělníkem na poli umění a současně dělníkem na vinici socialismu nebylo vůbec nic lehkého. Umělec potřebuje ke své tvorbě klid a soustředění. Práce mě rušila od tvorby. Neustále jsem při sobě nosil notes s tužkou a každou chvíli jsem u stroje něco zapisoval. Ostatní soudruzi mě považovali za podivína a už ani nepředstírali zájem o to, co píšu. Stejně mým básním nerozuměli.

Co však bylo nepříjemné, odmítala mě plně živit a podporovat v mé umělecké tvorbě. Kolikrát jen jsem jí vypočítával, že kdyby si přibrala ještě jedno zaměstnání, v pohodě by nám to stačilo k živobytí a já bych mohl nerušeně tvořit. Říkala: nejdřív povinnosti, potom zábava, což mě přivádělo k zuřivosti, jakápak zábava, cožpak umění je nějaká zábava?! Šlo to tak daleko, že začala moji uměleckou tvorbu nazývat koníčkem. Kdo to jaktěživ slyšel, aby umění bylo považováno za hobby? Její přístup k umělecké tvorbě mě trápil a dohnal mě až k rozkolu našeho manželství.

Pořádný umělec by se neměl nikdy ženit. Potřebuje totiž naprostou svobodu a nezávislost, čemuž, pravda, manželství zrovna dvakrát nepřeje. Má žena se však zdála být chápavou k mým uměleckým projevům, právě moje jinakost ji ke mně poutala. Co však bylo nepříjemné, odmítala mě plně živit a podporovat v mé umělecké tvorbě. Kolikrát jen jsem jí vypočítával, že kdyby si přibrala ještě jedno zaměstnání, v pohodě by nám to stačilo k živobytí a já bych mohl nerušeně tvořit. Říkala: nejdřív povinnosti, potom zábava, což mě přivádělo k zuřivosti, jakápak zábava, cožpak umění je nějaká zábava?! Šlo to tak daleko, že začala moji uměleckou tvorbu nazývat koníčkem. Kdo to jaktěživ slyšel, aby umění bylo považováno za hobby? Její přístup k umělecké tvorbě mě trápil a dohnal mě až k rozkolu našeho manželství. Neměl jsem kde bydlet, bez úspor, avšak svobodný! Zazvonil jsem u své matky a vysvětlil jí, že se k ní musím nastěhovat, poněvadž nemám kde bydlet, a že z jejího důchodu bohatě vyjdeme a dokonce z něj i zaplatím alimenty. Kdybych totiž neplatil alimenty, tak by mě zavřeli, což by si ona, jako matka, jistě nepřála a navíc, rodiče přece mají pomáhat svým dětem.

Musím přiznat, že soužití s matkou nebylo zrovna ideální, obzvlášť těžce snášela zimní období, kdy jsme netopili, poněvadž plyn byl drahý. Pořídil jsem jí velkou teplou deku s pestrými vzory, ale ani ta, zdá se, ji příliš nepotěšila. Chřadla a scházela mi před očima. Kolikrát jsem ji prosil, ať zajde na sociální úřad a vymůže si zvýšení důchodu. Každý přece musí pochopit, že z jednoho důchodu se ve dvou lidech vyžít nedá. Ale úředníci byli neoblomní. Sehnal jsem jí tedy k důchodu práci na doma, aby přišla na jiné myšlenky.

Měl jsem na svém kontě už dvanáct vydaných knih, byl jsem zastoupen v čítankách, byl jsem držitelem několika literárních cen – a co myslíte? Že by stát ocenil mé dílo a podpořil mě docela malinkou doživotní rentou? Že by stát projevil uznání pro umělce? Že by národ barbarů pochopil, že kultura se netýká jen sportu? Kdepak. Po smrti své matky jsem musel opustit její útulný byt, jelikož jsem neměl na nájem. Přestěhoval jsem se na polorozpadlý statek a přidružil se k tamní komunitě. Tu a tam mě pozvou na čtení, blázni, někteří si myslí, že snad budu někde vystupovat zadarmo. Přispívám jen do těch časopisů, které vyplácejí autorské honoráře, není to úhrnem moc, ale když se všichni z komuny složí, pěkně korunka ke korunce na jednu hromádku, vystačíme i s tím málem. Naučili jsme se žít alternativně. V létě maliny, ostružiny, ryby, houby a nevěřili byste, jak výtečný je perkelt z rezavých slimáků, a že jich je rok co rok jak máku!

Petr Štengl

Strky-frky

...čtyřko, pět ko, lá go...

Z dovolené...

V tuze obstarožním věku objevil jsem Jeseníky. Zelená je zelená. Totalita zelené. Ostatních barev jen trošičku. V těch obrovských vedrech stará vlhká chalupa fungovala jako zapnutá klimatizace v autě. Písmena v knihách držela pevně ve stránkách, pivo čekalo na svoji povinnou oběť a do toho roje hovad, ráno, přes den i k večeru. V noci pak přebíraly službu světlušky. Kdy jsem viděl naposledy tolik mihotavých ohníčků? Někde na junáckém táboře u Bezlejova v roce 1969? Nebyl to tehdy spíš kus kořene, přivázaného na stožár vlajky, jako pozdrav od Zelené příšery, která nás celé ty tři týdny provázela? Zelená příšera, která se změnila po návratů domů v Rudou příšeru začínající normalizace?

Roje hovad, ale ani jeden štípanec, který by stál za zaznamenání.

Když jsem jel první pracovní den po dovolené do práce tramvají, něco mně lezlo po krku. Bez rozmyslu jsem tam šáhl, a už jsem ho měl. Žihadlo. Zrovna u Výstaviště. Vítejte v Praze. Džungle je právě tady!

Tak jsem si četl...

V nakladatelství Havran, v edici Kamikaze, vyšel velice zajímavý a užitečný román Piotra Pazińského *Letní byt* (přeložila Lucie Zakopalová). Židovský způsob myšlení, neustálý střet názorů a pravda, obrušování hran, hledání pozic (podobně známé třeba z Hellerova Golda) je ideální způsob pro nás neobřezané, jak se aspoň pokusit něco málo pochopit. Různé typy myšlení a inteligence se denně střetávají v penzionu pro židovské důchodce a látka setkaná z jednotlivých „špulek“ je literárně natolik kvalitní, že spolu s ní vnímáme i to poučující neliterární.

Nepochybuji o tom, že překladatelka měla s nevelkým počtem stran (cca 110) spoustu práce, hebrejština se mísí s jidiš a k tomu spousta faktografických údajů o místech, která již téměř 70 let neexistují (např. židovská Varšava), biblické výrazy atd. Na jednom místě v textu mě překvapilo, že použila výraz Tuzex. V Polsku samozřejmě nic takového nebylo, byl zde Pewex (rozdíl od Tuzexu byl zásadní – dalo se zde platit i drobnými mincemi západních měn, takže za hrst amerických pěticentů, pokud jich bylo 20, jste dostali láhev vodky). Jsem přesvědčen, že překladatelka tohle samozřejmě ví. Nicméně mně není jasné, proč použila český „ekvivalent“. Ti, co to neznají, těm to je úplně jedno. Ti, co to znají, tak většinou vědí, že v každém státě tzv. socialistické soustavy byl typ prodejen různého názvu, kde se dalo kupovat „západní zboží“, buď za speciální poukázky (u nás tuzexové bony, TK) nebo přímo za západní měnu. Kdyby šlo o „náhradu“ třeba nějaké televizní postavy, která je v domácí zemi známa a u nás ne, pak to chápu, ale v tomto případě postrádám logiku.

Že se zabývám takovou pitomostí, říkáte si. Když ono bylo takové horko... Na podstatnější věci tady máme jiné kadety.

Pro sběratele...

Sháním samolepky a kartičky „Jsem idiot“ č. 1, 3, 4, 5, 9, 12, 13, 14, 18, 23, 25, 29, 34, 35, 36 a 42.

Stálý odběr. Možnost výměny.

Z Blistů...

Na začátku července, přesně 9. 7., napsal Marek Řezanka jakýsi otevřený dopis kardinálovi Dukovi skrzevá církevní restituce. Píše jako věřící člověk (což je dnes na světě širošírem každý: někdo věří „v něco“, je „něcista“, jak poněkud neuváženě odvozuje maršál Halík, někdo věří svému psychoanalytikovi, někdo své bečce medu a někdo v příchod Mesiáše), takže je zbytečné se takto vymezovat. Užitnost hodnot v tomto případě nestanoví trh, ale nedostatek pokory a velikost všech možných ublížení. Ale budiž, vždycky se líp jedná, když se najdou nějaké shody, byť třeba jen velice vratké.

Hned na začátku svého psaní láduje „vostrejma“: *Víra pro mě mj. znamená víru v lidi. Hlásím se k odkazu lidí, jakými byli například Mistr Jan Hus, Jan Amos Komenský, Karel Havlíček Borovský, Božena Němcová, Tomáš Garrigue Masaryk, Jan Masaryk, Alexandr Dubček, Egon Bondy, Karel Kryl či Jiří Havel. Není pro mě rozhodující, zda se oficiálně stavěli jako věřící či jako ateisté, ale co po sobě zanechali a jakým šli příkladem a v co věřili.*

Co po sobě zanechal, jakým šel příkladem a v co věřil Alexandr Dubček, to bych se rád od pilného korespondenta dozvěděl.

Vysvětlení v dalších odstavcích mě nijak neuspokojuje.

Společnost potřebuje humanisty typu Husa, člověka se smyslem pro humor a zároveň pro pravdu a vyšší morální princip. Potřebuje učitele, který dokáže předávat vzdělanost hrou, jak tomu učil Komenský. Neobejde se bez kritického novinářského ducha Borovského, ani bez úcty k ženám a bez rovnoprávnosti žen, o niž usilovala Němcová. Žádá si politiky, kteří umí propojit prvky humanismu a demokracie se sociálními potřebami lidí a kteří odmítají ohýbat svou politickou páteř před kýmkoli, jak o to usilovali otec a syn Masarykové. Žádá si i snílky a lidi, kteří mají ideály – jako byl například Dubček. Prahne po filosofech typu Bondyho, kteří si kladou znepokojivé otázky a prolamují nejrůznější tabu. Stejně tak prahne i po rebelech, kteří nastavují tvář jakémukoli systému – a kteří jsou neprodejní. Je jich málo a Karel Kryl zde citelně chybí. Chybí i lidé typu Jiřího Havla, kteří jdou příkladem pochybujícím o slovech, že udeří-li je někdo do tváře, mají mu nastavit druhou. Dát jasně najevo, že toto gesto není o zbabělosti, ale o síle a odvaze. On dokázal před vrhači vajec s pokorou pokleknout a darovat jim růži.

Kde se spisec něco dočetl o Dubčekových ideálech? Představa, že když se po papulatých a načuřených aparátčících objeví jeden komunista, jenž se umí usmát (což je jedna z mála věcí, které Dubček uměl), takže se musí stát ideálem pro nadšené obyvatelstvo, která si hned furiantsky přidupne a zakvičí: S úsměvem jde všechno líp, i brodění se v těhle sračkách...

Ještě by měl na scénu vyběhnout Vašek a blekotat: Já nejsem Vašek, ale medvěd.

Dubček jako ideál je něco podobného jako Che Guevara na tričku!

Na poště...

Josefská. Fronta. Tady se jede ještě po staru, žádné fašounské lístečky z automatu. Mlčky stojíme a postupujeme. Přede mnou čtyři lidé.

Při vyřízení toho prvního to paní za přepážkou zkusí: A nechcete los pro štěstí? První: Nechci. Slečno, já mám v životě tolik štěstí, že víc bych ho už neunesl!

Při vyřízení toho druhého to paní za přepážkou zkusí: A nechcete los pro štěstí? Druhý: Neee. V životě jsem neměl štěstí. Já jsem tragická postava.

Při vyřízení toho třetího to paní za přepážkou zkusí: A nechcete los pro štěstí? Třetí: Ani ne. Štěstí se prý odstěhovalo do Humpolce.

Při vyřízení toho čtvrtého to paní za přepážkou zkusí: A nechcete los pro štěstí? Čtvrtý: Vždyť sama dobře víte, že štěstí je jen muška zlatá. A stačí takhle plácnout.

Jsem na řadě. Platím. Čekám, protože už mám taky připravenou odpověď. Paní za přepážkou: Máte ještě něco k placení? Já: Co ten los? Ona: Los? Já: No ten los pro štěstí? Ona: Pane, já mám svý práce dost, za vámi čekají další. Jestli už je to všechno, tak to tu prosím nezdržujte, nebo budu muset zavolat paní vedoucí.

Koutek tuposti...

Britské listy jako správný hlídač nešvarů poukazují v rubrice *Koutek reklamní tuposti* na neumětelství těch, kteří vstupují do veřejného prostoru s nápisy všeho druhu (reklama, vyhlášky atd.), ale s ostražitostí ve vlastních řadách polevují. 23. července 2012, možná jako výpěstek okurkové sezóny, otiskly titulek: *Američtí pěstitelé kukuřice jsou v krizi v důsledku brutálního vedra a sucha.* Z toho by se orosila možná i brutální Nikita.

Tihle imperialisti...

Červencové vedro. Stojím spořádaně v jednom z mála normálních krámů na Malé Straně, abych sobě zakoupil něco málo z vepříka. Vizuálně se dojímám z nabídky, k tomu se pomalu přidávají i čichové vjemy.

Souběžně se mnou nakupuje mladý zpocený imperialista pivo. Jedno. V konzervě. Zaplatí. Všechno proběhne dobře. Pak ale začne něco drmolit. Prodavačka neví. Imperialista drmolí a začíná používat ruce. Prodavačka stále neví. Imperialista rukama naznačuje, prolamuje dlaně, provádí vzdušnou prstovou akrobacii... Normálně se do střetu kultur nemíchám, ale protože si chci v klidu vybrat, říkám prodavačce: On chce sáček. Aby si to pivo do něj mohl dát. Prodavačka vypískne: Aha. Zasměje se na imperialistu. Zamyslí se a vyhrkne: Polís OK. Teď zase neví imperialista. Proč je vlastně naše policie OK? Střet kultur hrozí totální nedomluvou. Kupuju si ve spěchu dvacet deka tlačenky. Ale dopředu vím, že mně nebude chutnat. Odcházím a prodavačka opakuje do celého krámu: Polís OK. Polís OK. Polís OK. Mladý zpocený imperialista také rychle odchází. Přestože je venku přes třicet, asi si to pivo nevypije. Nebo někde v úkrytu. Přestože je Polís OK.

U řezníka...

Chlap přede mnou si vybírá svíčkovou, pak na guláš. A ještě si dá půl kila sekané. Zaplatí. V té chvíli se jeho zrak potká s paštikou, vykukující ze staniolu. Ještě by si dal dvacet té játrové paštiky. Ubezpečuje se: „Je dobrá?“

Modlím se, abych někdy zažil, že na podobný dotaz prodávající řekne: „Je to hnus. Zeblil jsem se po ní jako amina. Celou noc jsem měl hlavu v míse. A šly ze mě zelený šlemy. Zašlemoval jsem prostěradlo, proteklo to až na matrace. Stará byla na mrtvici. Jak z filmu. Jářku, nic hnusnějšího jsem v životě nežral.“

Místo toho slyším obyklé: „Pane, nejlepší ze všech. To mi věřte!“

Taky jsem si jí koupil dvacet deka.

Výpisek...

Tohle jsem si vypsal z knihy Gillese Leroye *Alabama song* (Argo, 2009).

Koneckonců, vždycky se najde něco, za co se budete mít omlouvat. Nevyhnutelně přijde i den, kdy se člověk musí omluvit za to, že vůbec píše. Psát se nesluší.

Apage Satanas...

Sever frčí. Nejlépe se krade, podvádí, znásilňuje a zabíjí na Severu. To se vr. Jedině severské krimi. V Hostu vydali kus Erlenda Erichsena *Národní satanista*. O norské (bergenské) blackmetalové scéně. Hudry hudry hudry. Co by na to řekli drdovští čerti Solfernus, Belial, Karborund či Omnimur, o tom si nedovoluji ani přemýšlet, abych se nedostal do kotle. Ale pitomost je to děsná. Jediné, co kvituji, je pořadové číslo knihy. *Národní satanista* má číslo 666.

Jakub Šofar

Pod bičem konceptů aneb Ze života Dobré adresy

Zápis ze šéfredaktorské porady.

Neb jste včera odešli před předčasným vyvrcholením večera, udělal jsem zápis z následujících událostí (subjekty nazývám koncepty, neb jsem moderní postmodernista):

Koncept X říká konceptu Y, že svoje psaní myslí příliš vážně. Koncept Y oponuje, že svoje psaní myslí jen natolik vážně, nakolik jde o psaní. Kdyby kupříkladu koncept Baloun věděl, že jeho rubrika bude prohlášena za debilní, nestrávil by nad ní půl dne a šel by raději za děvkama, přičemž by byl uspokojen jak koncept X, tak mnohem více koncept Y. Konceptu X se zdá legitimní nechat si zaslané texty a pak je publikovat s poznámkou, že jde o hovadiny. Konceptu Y se toto chování jeví jako sociopatické (populární slovo), neprofesionální a lemplovské. Koncept X říká, že lemplovské by bylo, kdyby jeho úvodník předstíral, že v DA se čtenář dočte něco světoborného, co v Dobré adrese není. Koncept Y říká, že lemplovské je lemplovské, i kdyby lempl předstíral, že je Umberto Eco. Koncept Y dále podotýká, že se DA snaží vždycky udělat takovou, aby šla číst, což koncept X považuje za pokrytectví, neb podle něj jsou všichni neumětelové. Koncept Y říká, že se konceptu špatných adres nechce zúčastnit, neb si vždycky myslel, že když zaplatí na pouti, má dostat za kačku stříkačku. Koncept X souhlasí, jen si chce nechat koncept Thurgau ve své špatné adrese. Koncept Y říká, že to nepůjde, že koncept Thurgau ve špatné adrese nebude. Koncept X naznačuje, že koncept Thurgau patří všemu lidu a je jej možně legitimně napodobovat. Koncept Y říká, že pokud se v adrese objeví nějaký koncept spjatý s jeho pseudonymy, nenapíše do jakékoliv adresy už ani řádku, o čemž předem zpraví ostatní šéfredaktory. Koncept X mluví o postmoderně a možné parodii autorů, čemuž koncept Y moc nerozumí, neb jej jeho babička učila, že to, co skáká v trávě, je žába nebo ropucha, a že by partyzána poznal. Koncept Y ještě říká, že poslední adresa je výsledkem profesionálního a lidského selhání, na což

Pokud jde o profesionální a lidský selhání, těch jsem už udělal v životě spoustu a další ještě udělám. Snažil ses včera překulit přes rty něco o nějakejch editorskejch a lidskech pravidlech. Jistě si v nich připadáš jako větši odborník než já. Pokud jde o pravidla editorský, přeci jenom v tom možná mám i nějaký zkušenosti a výsledky, a tady jsem pravidla porušil vědomě, jak jsem se snažil včera vysvětlit. Pokud jde o lidský pravidla, rád bych upozornil na to, že pokud už já veřejně urážim lidi, tak se pod to aspoň dovedu podepsat vlastním jménem. Nicméně i tak si vždycky rád poslechnu, když mě právě Ty pár vzletnými slovy poučíš o slušnosti.

koncept X opět spustí slovní průjem o tom, že takový počin je originální. Konceptu Y se zdá, že místo konceptu X sedí na židli pytel hoven, a jde domů.

Tolik střízlivý zápis.

Zapsal Y.

Hele, můžeme si navzájem nadávat do aleluja, nemyslim, že to je moc užitečný. Asi Tě to sere tak, že se o tom máš potřebu ještě vypisovat, budiž. Klidně o mě šiř, že jsem pytel hoven, je to nejspíš pravda. Jestli máš osypky z toho, jak dělám Adresy, dělat je nemusim. Žádný mý šéfredaktorství nestojí za to, abys kvůli němu dostával psotník.

Pokud jde o profesionální a lidský selhání, těch jsem už udělal v životě spoustu a další ještě udělám. Snažil ses včera překulit přes rty něco o nějakejch editorskejch a lidskech pravidlech. Jistě si v nich připadáš jako větši odborník než já. Pokud jde o pravidla editorský, přeci jenom v tom možná mám i nějaký zkušenosti a výsledky, a tady jsem pravidla porušil vědomě, jak jsem se snažil včera vysvětlit. Pokud jde o lidský pravidla, rád bych upozornil na to, že pokud už já veřejně urážim lidi, tak se pod to aspoň dovedu podepsat vlastním jménem. Nicméně i tak si vždycky rád poslechnu, když mě právě Ty pár vzletnými slovy poučíš o slušnosti.

To je snad všechno, naše vzájemný výrony ega myslim ostatní moc nebaví. Měj se hezky, těším se za čtrnáct dní.

X

Ach jo, vynechme debatu o pseudonymech – ty, které jsem urazil a osobně je znám, jsem samozřejmě osobně informoval, kdo je napadl. Pro ostatní jsem stejně neznámý jako elektrikář Pěnička z Budějc. Ale to je irelevantní. Já jenom zopakuju: pokud máš koncept špatných adres, já se tvých čísel zúčastňovat nebudu. Pokud ve svém čísle použiješ nějaký můj pseudonym, jak si o tom uvažoval, nebudu psát do adresy vůbec. To je velmi prosté. Nehodlám se zúčastňovat konceptů, v nichž je obžaloba součástí obhajoby. Přijmeli někdo text do časopisu a pak v editorialu naznačuje, že je to text blbý, chová se jako hovado. Byl bych stejně překvapen jako M., kterýho znám jako autora, který není nijak agresivní, aby kohokoliv nutil cokoliv zveřejňovat („Samozřejmě o tom svém textu bych si rád s někým popovídal, co tam bylo lepší a co slabší. Bral jsem to jako takový pokus o střízlivou dokumentaci jedné sobotní cesty, která byla poněkud nahodilá, což se možná opravdu na tom psaní promítlo. (...) Když se to nelíbí, tak ať to tam není, což by bylo lepší, než podobné shazování...“). A už z mé strany howgh.

Y

Seš nasranej, klidně buď, nehodlám Ti to vracet. Pokud existuje časopis a každý čtvrtý číslo v něm chybějí pravidelný rubriky, nemá

cenu ho vydávat. To se tý práce radši vzdám, byť ji mám docela rád. Ale kdybych ji dělat měl, tak si ji budu dělat podle sebe. Do blbostí v Tvých číslech se Ti taky timhle způsobem nenavážím a pokud potřebuješ, spolupracuju.

S M. nehodlám diskutovat přes Tebe. Pokud mu něco vadí, ať se mi ozve, rád si s ním budu psát nebo se s ním sejdu a nebudu si na něm brousit ostrovtip. Napsat nejdřív všem kolem, byť na mě má mejla, mi přijde asi stejně statečný jako psát o cizích lidech pod jedním z mnoha pseudonymů s tím, že by jim znalost toho, kdo seš, stejně nebyla nic platná. Byla, dal bys jim tim šanci na rovnej souboj například, na podkladě Tvých dalších textů. Ale to máme už opravdu probraný a já to píšu jenom jako připomenutí toho, co si myslim o Tvejch kázáních o morálce. Nemusíš to vidět stejně, v tomhle se neshodneme a mně to nevadí. I s jinejma lidma si o sobě myslíme svoje a jsme kamarádi. Jestli se mnou M. komunikovat nechce, neni důvod, abych s nim tu strašlivou újmu řešil.

Těším se na nový chytrý nadávky, který si vedle sociopata a hovada si vymyslíš a všechny předem radostně přijímám.

X

Tak jo, naposledy: s tvými dementními chytristikami nehodlám polemizovat, v tvých dobrých adresách publikovat nebudu, pokud použiješ můj pseudonym, publikovat nebudu vůbec. Sociopat a hovado stačí.

Y

V pořádku, je to úplně jasný a za mě taky znovu platí tohle: pokud nebudeš v mejch Adresách publikovat, myslim, že by to ten časopis poškodilo, a proto je radši nebudu dělat. Takže myslim máme jasno a vyřízeno :-) Pokud se nebudeme srát moc často, budu rád chodit aspoň na srazy a stejně rád tam občas něco napíšu. Mrzí mě, že se budete střídat častějc a zkusim případně domluvit aspoň tu Katku B., nebo někoho jinýho, pokud se povede a budete s tim souhlasit.

X

Hm, jak myslíš. Mým cílem nebylo dostat tě z pozice šéfredaktora, ale jen a jen nepublikovat v konceptu, s nímž bytostně nesouhlasím. Nemyslím si, že by adresa nějak utrpěla, kdyby v ní jednou za čtyři měsíce nebyl jeden autor (s M. dva). Tohle není o mrdání silnějšího psa, jak by řekl Jakub. Myslím, že bys určitě měl adresu dělat dál, jen se prostě nechci podílet na tvých číslech. Upřímně by mne mrzelo, kdybys ji nedělal. To fakt. A nemám žádné nároky, jak by tvoje čísla adresy měla či neměla vypadat (kromě mé ne-účasti). Sere mne to urážení autorů, ale když se to nebude týkat M. a mne, tak mi to bude vuřt (chce-li se někdo účastnit takového konceptu, nic proti tomu). Každý šéfredaktor si ji může udělat po svém a každý autor se může rozhodnout také. Víc svobody asi nelze.

Y

Hele, já zas myslim, že v tuhle chvíli seš pro DA mnohem důležitější Ty než já. Já to jednou za čtyři měsíce naskládám do wordu, ale píšu věcně hovno. Kvůli kráse vlastních výmyslů nehodlám ten časák připravovat o autora, kterej tam píše fakt dobře (M. by mě ani nemrzel).

Víš co, než si dneska večer vzájemně vykouříme péro láskou, pojďme to nechat odležet. Do mý další Adresy je víc než čtvrt roku. Myslim, že do tý doby v hospodě najdeme řešení, při kterým se vlk nažere a koza zůstane celá. A aspoň to bude příležitost o tom časáku pořádně začít mluvit, což jsem chtěl stejně už dlouho, akorát jsem byl línej.

To péro máš samozřejmě větší! :-)

X

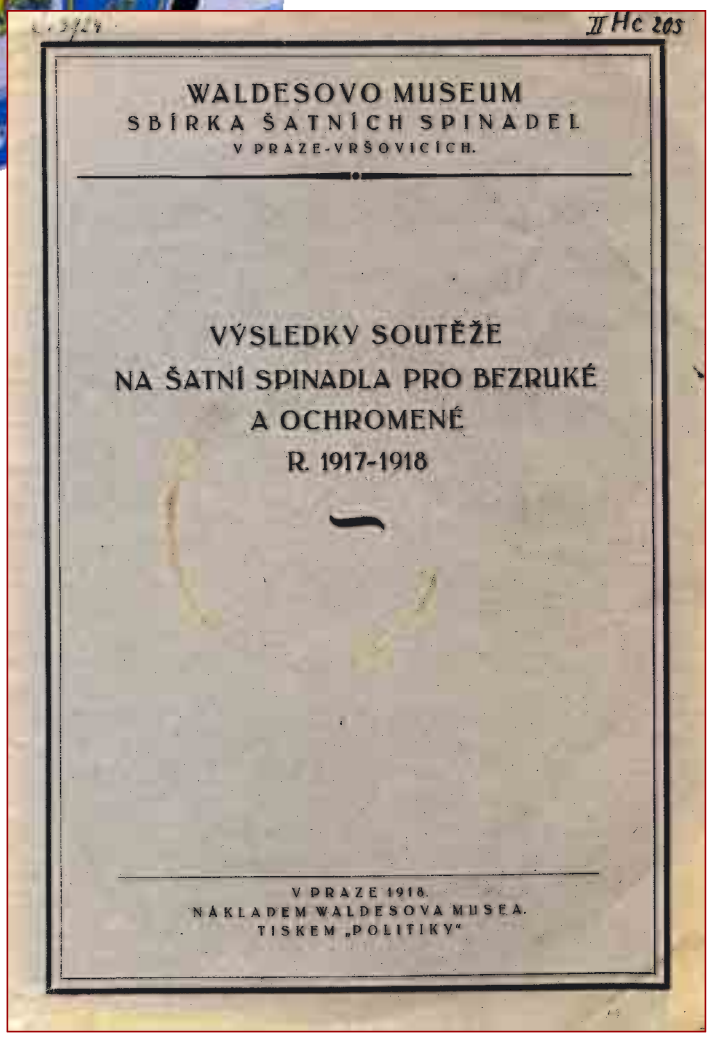
(Redakce DA děkuje WikiLeaks za možnost dostat se k materiálům existujícím pouze v režimu nejvyšší stupeň utajení a zveřejnit je.)

Myslím, že bys určitě měl adresu dělat dál, jen se prostě nechci podílet na tvých číslech. Upřímně by mne mrzelo, kdybys ji nedělal. To fakt. A nemám žádné nároky, jak by tvoje čísla adresy měla či neměla vypadat (kromě mé ne-účasti). Sere mne to urážení autorů, ale když se to nebude týkat M. a mne, tak mi to bude vuřt (chce-li se někdo účastnit takového konceptu, nic proti tomu). Každý šéfredaktor si ji může udělat po svém a každý autor se může rozhodnout také. Víc svobody asi nelze.

Z antikvariátních banánovek

...Č
tyřko,
pět
ko, lá
go.
..

WALDESOVO MUSEUM
SBÍRKA ŠATNÍCH SPINADEL
V PRAZE-VRŠOVICÍCH.

VÝSLEDKY SOUTĚŽE
NA ŠATNÍ SPINADLA PRO BEZRUKÉ
A OCHROMENÉ
R. 1917-1918

V PRAZE 1918.
NÁKLADEM WALDESOVA MUSEA.
TISKEM „POLITIKY"

Tuto útlou brožurku jsem nalezl v internetovém katalogu Melcerových Jihočeských antikvariátů. Než se ocitla v antikvariátu, byla podle razítek nejprve v knihovně Waldesova Musea knoflíků, poté v Městském museu v Jindřichově Hradci a nakonec byla pod signaturou úb. 2976/08 vyřazena z fondu jindřichohradecké Okresní knihovny. Podle hnědého kroužku na obálce na ní některý z knihovníků posnídal ranního turka. Druhý exemplář má Národní technické muzeum. Víc jich pravděpodobně neexistuje.

Výsledky soutěže na šatní spinadla pro bezruké a chromé r. 1917–1918

Přípravy k soutěži

Waldesovo Museum ujalo se r. 1917 ve svém oboru praktického aktuelního úkolu, vypsavši k podnětu svého zakladatele soutěž na spony pro bezruké a ochromené. Za podklad akce sloužilo pojednání pana Jindřicha Waldesa, který zpracoval dosavadní literaturu a zkušenosti tohoto oboru v monografické studii. Spisek tento a vývěsky o soutěži byl vytištěn v několika řečech a rozeslán jmenovitě technikům a invalidům. Úhrnný peníz určený za ceny byl 5000 – K.

Podmínky soutěže

1. Soutěž vypisuje se na základě ilustrovaného pojednání „šatní spinadlo pro amputované a ochromené na obou rukou“ od Jindřicha Waldesa v čís. 2/1917 „Zpráv Waldesova musea knoflíků a šatních spinadel“.

2. Účelem soutěže jest, aby byla pro invalidy získána způsobilá spinadla, aneb po případě celé vhodně upravené součásti oděvu, kteréž by jim umožnily, aby bez cizí pomoci mohli se oblékati a svlékati.

3. Peníz 5000 – K vypsaný za ceny rozvržen jest na 43 cen od 50 K – až do 1000 – K.

4. V porotě zasedají: předseda Jeho Excelence tajný rada Dr. Vilém Exner ve Vídni, president c. k. spolku „Technika pro válečné invalidy“; II. předseda vrchní štábní lékař a univ. profesor MUDr. Jedlička v Praze. Členové: prokurista Heřman Grubert v Praze; ředitel Umělecko-průmyslového musea Ph.Dr. F.X. Jiřík v Praze; MUDr. Rudolf Kuh, vrchní lékař orthop. nemocnice invalidní školy Červeného Kříže v Praze; továrník Eduard Merzinger v Drážďanech; komerční rada Hynek Puc v Praze; Richard šl. Schickh ve Vídni; továrník Jindřich Waldes v Praze.

5. Soutěžící spinadla budou laskavou ochotou vrchního štábního lékaře a universitního profesora Dr. Jedličky v Praze ve škole invalidů, kterou řídí, vyzkoušeny dle možnosti před rozdílením cen.

6. Každý účastník má dodati modely s příslušnými výkresy a popisy.

7. Museum je ochotno po předchozím dorozuměním zaplatiti navrhovatelům ve výjimečných případech za zhotovení modelů a výkresů a jest ochotno obstarati zhotovení takových modelů a výkresů.

8. Veškerá práva na zaslaná řešení zůstanou neomezeným vlastnictvím účastníků.

Ohlášení soutěže

Pojednání o předmětu soutěže rozeslalo se v 35.000 výtisků českých a německých, plakát musea v 12.000 výtisků v řeči české, německé, maďarské, polské, prospekt pak v 60.000 výtisků a to česky, německy, maďarsky a chorvatsky. Tento materiál byl vyvěšen, dík ochotě četných úřadů správních, ředitelstev železnic a lazaretů v Rakousku, Německu a zemích neutrálních a rovněž rozšířen prostřednictvím Červeného Kříže v Ženevě v táborech zajatců a koncentračních. Mimo to byly tiskopisy rozeslány péčí člena kuratoria p. Ed. Marzingera a to počtem 7.000 výtisků a ve druhém vydání 18.000 výtisků, jež vyšlo v Drážďanech.

Seznam úřadů a odborníků, pozvaných k soutěži

242 ministerstev
47 velvyslanectev
285 konzulátů
1016 okresních úřadů
500 obcí v Rakousku
348 pojišťoven
103 úřady zdravotní
214 universit
593 technik
1208 technických učilišť
50 škol pro invalidy
78 lékařských komor
3451 lékařů
5550 chirurgů
3578 vojenských nemocnic
3465 orthopaedických dílen
1350 patentních zástupců
2400 technických spolků a jich členů
1857 živnostenských spolků a společenstev
755 krejčovských dílen
2882 společenstev krejčí, obuvníků, sedlářů, kožešníků, rukavičkářů, prýmkařů, uměl. prům. spolků
3205 ženských spolků dobročinných
1107 spolků Červeného Kříže
1633 kláštery
1120 časopisů
1300 nádraží

Čtyři IV. ceny po K 200 –. Gottfried FEUCHTMAIER z Augsburgu: Sklápěcí spinadlo rozparku spodků s pérem. Spínání děje se pružností péra. František MALEC ve Vršovicích: Přístroj ke zdrhování kalhot svinovací stuhou s pérem, po způsobu svinovací míry krejčovské. Zapínání děje se tahem stuhy, který se způsobuje pérem. Vilém SCHÄFFER v Berlíně: Kalhoty sklápěcí vrchní části, které se spínají táhly. Jest to systém šňůr, vedených určitou drahou, na konci s kroužky k zapnutí na háček. František TASCHNER v Českém Wiesenthalu: Spinací hák s pérem. Samovolnému rozepnutí brání ukryté spirálové péro na spínacím kroužku.

Dále bylo uděleno deset V. cen po K 100 – a 26 cen po K 50 –.

Výsledek soutěže

Úhrnem došlo do 30. dubna 1918 429 zásilek o 1986 řešeních. Dle národnosti rozlišují se uvedené zásilky takto: 36 navrhovatelů českých, 77 německých z Rakouska, 252 německých z říše Německé, 39 švýcarských, 12 holandských, 4 maďarští, 4 polští, 2 švédští, 2 turečtí, 1 ruský. Soutěž doznala tudíž významu mezinárodního.

Zpráva ze zasedání soutěžné poroty

Porota sešla se za předsednictví Jeho Excelence taj. r. Dr. Viléma Exnera dne 2. července 1918 o 10. hodině dopolední v sále Waldesova Musea ve Vršovicích. Protektor soutěže arcikníže Karel Štěpán, který nemohl se zúčastniti, zaslal telegraficky k schůzi přání všeho úspěchu. Rovněž přítomni spolupracovníci při třídění materiálu p. Dr. Růžek a p. řed. Firbas a assist. p. Platzowským a správce musea p. Hofman.

Přijato bylo rozlišiti materiál do svou souřadných skupin:

A) vlastní spinadla

B) pomocné přístroje k oblékání a úpravy celého šatu.

V debatě bylo konstatováno, že objekty ve skupině druhé jsou rovnocenné jako spony v nejužším smyslu slova a bylo určeno, aby ceny byly rozděleny rovnoměrně mezi oběma skupinami.

Seznam udělených cen

Dvě I. ceny po K 600 –. Poručík Dr. Stanislav MARESCH ve Vídni: Svorka ke sklápění s pérem. Sponu lze zapnouti a rozepnouti spárem prothesy a lze ji zapnouti na libovolném místě obruby kabátu. Walter HOLTEY v Düsseldorfu: Páková uzávěra rozparku spodků,

která upevňuje se po straně na švu. Její pomocí lze rozepnouti spodky vyklopením přední nebo zadní části vpřed nebo vzad.

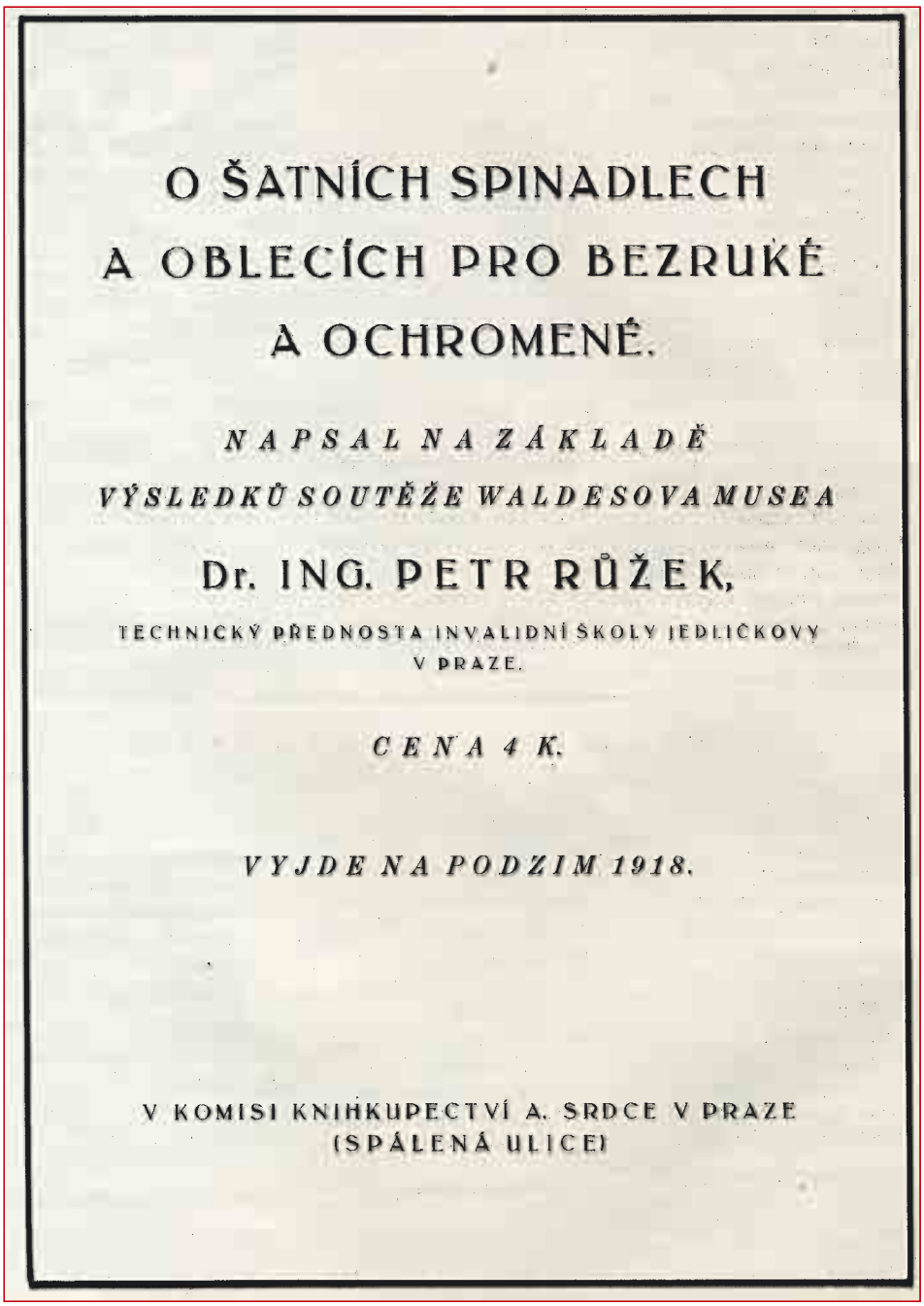
Jedna II. cena K 500 –. Adolf MAYER z Kreuznachu: Zásuvná spona s pružným gumovým páskem. Záleží ze dvou částí, z nichž gumovým páskem vpravuje krček knoflíku do otvoru. Rozepíná se tak, že zatáhne se za kličku prothesou.

Dvě III. ceny po K 300 –. Paní Greta THOLANDEROVÁ ze Štokholmu: Zapínací očko. Sponou jest dvojité očko v podobě osmičky, při čemž jeden otvor slouží k zapnutí na háček a druhý lze uchopiti při rozepínání prothesou. Paní Regina WOLFRUNOVÁ z Heidlberku: Šle, které lze zkrátiti. Zkrácení nebo prodloužení šlí dopouští spuštění spodků na místě rozepínání pomocí háčků s očkem.

Čtyři IV. ceny po K 200 –. Gottfried FEUCHTMAIER z Augsburgu: Sklápěcí spinadlo rozparku spodků s pérem. Spínání děje se pružností péra. František MALEC ve Vršovicích: Přístroj ke zdrhování kalhot svinovací stuhou s pérem, po způsobu svinovací míry krejčovské. Zapínání děje se tahem stuhy, který se způsobuje pérem. Vilém SCHÄFFER v Berlíně: Kalhoty sklápěcí vrchní části, které se spínají táhly. Jest to systém šňůr, vedených určitou drahou, na konci s kroužky k zapnutí na háček. František TASCHNER v Českém Wiesenthalu: Spinací hák s pérem. Samovolnému rozepnutí brání ukryté spirálové péro na spínacím kroužku.

Dále bylo uděleno deset V. cen po K 100 – a 26 cen po K 50 –.

Kromě toho věnoval p. Jindřich Waldes ještě peníz K 3200 –, aby odškodnil ty, ke kterým nemohla porota při rozdělování cen přihlédnouti, avšak kteří zjevně věnovali svým pracím zvlášť velkou péči a výlohu.

O ŠATNÍCH SPINADLECH
A OBLECÍCH PRO BEZRUKÉ
A OCHROMENÉ.

NAPSAL NA ZÁKLADĚ
VÝSLEDKŮ SOUTĚŽE WALDESOVA MUSEA

Dr. ING. PETR RŮŽEK,

TECHNICKÝ PŘEDNOSTA INVALIDNÍ ŠKOLY JEDLIČKOVY V PRAZE.

CENA 4 K.

VYJDE NA PODZIM 1918.

V KOMISI KNIHKUPECTVÍ A. SRDCE V PRAZE (SPÁLENÁ ULICE)

Zužitkování soutěžních návrhů

Návrhů ze soutěže má se použíti co nejdůsledněji na prospěch invalidů. Proto kromě demonstrace jejich na vídeňském sjezdu pro válečnou hygienu vydá museum také spisek s popisem cenného materiálu soutěže prací technického přednosty pražské školy invalidní pana Tech. Dr. Petra Růžka, který vyloží podstatu jejich a užitek s hlediska technicky vědeckého a praktického a doloží jej snímky, kresebnými schematy a kinematogramy.

Na podzim roku 1918 světová válka skončila a avizovaný spisek nevyšel. Popisy výše uvedených spinadel mohou jenom rozjitřovat naši čtenářskou fantazii, jejich reálnou podobu už ale nepoznáme.

Připravil
Michal Šanda

...čtyřko, pětko, lágo...

Další dvě úderné Šíšoviny

Oprava: platí do vyčerpání zásob

...A nebude se proti tomu moci bojovat za svobodu, protože to bude přeci ona... Co jsme vlastně dobrého získali? Ale ano, něco jistě. Ukázalo se nám, jací jsme.

Ludvík Vaculík

Zapřísahal-li jsem se tu někdy minule, že už jednou provždy přestanu s těmi žlučovitě ironickými glosami k zacházení s naší mateřštinou, netušil jsem, že v tom budu jednou provždy – chtě nechtě – pokračovat, byť mým pohříchu snadným terčem budou než jednotliviny, a to nejen jazykové, které alespoň na mě působí jako špinavé třísky za čistým nehtem. Dnes tedy o fotbale a rozhlasu.

Proběhlo mistrovství Evropy (ME) ve fotbale a odhlédnu-li od toho, že se každý trenér, pokud zvedne svou řiť z nadmíru dobře placené lavičky, zpravidla tváří tak zasmušile, jako kdyby v duchu přemítal o slepých uličkách postmodernismu, a pominu-li, že nad tím, co ze zpovídané, nekřesťansky přeplácené hvězdy „vypadne“, laik žasne, odborník se diví, nelze si nevšimnout, že sport je již dlouhou předlouhou dobu integrální součástí zábavního průmyslu. Připadá mi, že tomu tak je – jak napsal Ludvík Aškenazy v jedné pohádce – „od roku strašnědávno“.

Už přenosy z doby před mistrovstvím byly tragikomicky titěrné: divák mohl shlédnout – věřte či nevěřte – dvacetiminutový (!) přímý (!) přenos z odjezdu (!) české fotbalové reprezentace do polské Vratislavi... Jsem napjat jak struna, zda se Ota Černý (ČT4) neujme moderování panelové diskuse o tom, jaký vliv mívá plynatost středního záložníka na hru hlavou předstopera...

I přehled tisku na veřejnoprávním (!) Radiožurnálu začal 7. června tohoto roku jakýmsi nepodstatným plkem o ME. Den nato zahájil ranní vysílání téže veřejnoprávní (!) stanice Jan Pokorný slovy: „Sportu zdar a fotbalu zvlášť!“, kdežto přehled tisku začal onoho dne větou věru umnou: „Co ta

Kvitová včera, viď?“ 13. června – opět něco velice podobného a, dejme tomu, 22. června – opět něco převelice podobného.

Pozvaní experti ve studiu ČT4 se občas „neudrží“ a nazvou příslušnou hvězdu křestním jménem, aby tak naznačili, že jejich vhled není jen tak ledajaký a že jsme vlastně všichni jedna velká sportovní rodina, která by měla táhnout za jeden provaz. Analogicky s tím, jak Aleš Cibulka v Toboganu (ČRo2) říká pozvanému hostu s křestním jménem Josef „Pepíčku“ či Jitka Lukešová (tamtéž) nazve Marii Rottrovou „Maruškou“…

Alespoň symbolický pokus povýšit kopanou do transcendentních sfér učinil 10. června moderátor ČT4 Pavel Čapek, když prohlásil: „… jsou to země, ve kterých je fotbal malé náboženství.“ V přímém přenosu je tak všímavějšímu divákovi patrné, které země měl Pavlík na mysli, protože levé křídlo je evidentně bigotní, pravý záložník „pouze“ praktikující, zatímco gólman je, soudě podle toho, jak zvládá střílené centry, eklatantní konvertita. Jeden takový divák se i našel. A že identifikovat u hráčů různou hloubku religiozity bylo pro něho něco mimořádného, svědčí to, že tento horký adept království nebeského, maje zmalované líce symbolem české vlajky, prohlásil po vítězném zápase s Polskem rozechvělým, ba tklivým hlasem, a s očima navrch hlavy: „Byl to zážitek skvělej, … na celej život.“ Ach!

Paul Johnson před lety publikoval v týdeníku „Spectator“ po čertech břitký odsudek fotbalu. Napsal tehdy: „Dnes v něm převládlo brutální chování, což je možná teprve začátek dalšího neblahého vývoje vzhledem k tomu, že si tuto hru osvojuje stále větší počet národů, že cestování letadlem je stále dostupnější, že sdělovací prostředky vybičovávají své diváky, posluchače a čtenáře do stavů šílení, takže i ti, kdo se dosud drželi vpovzdálí, se připojují k davovým scénám a bitkám.“ Nešel bych až tak daleko, leč.

Jan Děkanovský ve své studii Sport, média a mýty (Dokořán, Praha 2008) není ve svém dílčím postřehu o sportu obecně Johnsonovi názorově vzdálen, když říká: „Potřeba sebeuplatnění soutěživým způsobem je [….] pro západní kulturu typická. Sport se pak stává usměrněním, reglementací a legalizací násilných prvků naší kultury“ (s. 99).

Do třetice Milan Machovec: „Zajisté by bylo směšné vidět jen v kultu např. fotbalu příčinu toho, že se většina mužů naší civilizace chová způsobem známého ‚po nás ať přide potopa‘, ale nesporné je, že moderní způsob pojetí sportu spoluvytváří typ člověka mentálně oddaného jakési pseudoproblematice, hříčkám, proto i typ člověka naprosto neschopného vzdorovat účinně skutečným zejícím katastrofám lidského rodu“ (Filosofie tváří v tvář zániku. Akropolis, Praha 2006, s. 87).

Vyměňme teď pažit za antuku. I v přenosech z Mezinárodního mistrovství Francie na dvorcích Roland Garros bylo k slyšení leccos obskurního: ve větě „chce si to užít“ (sic!) (= přímý přenos z finále ženské dvouhry – J. Š.) si marně lámu hlavu nad tím, na co v mimojazykové skutečnosti odkazuje ono „to“. Výrok, řekl bych, hodný hanbatých internetových stránek či filmu na soukromém kanálu v pozdních večerních, resp. brzkých ranních hodinách, není-liž pravda? Chápu však, že věta „chce si naplno vychutnat pocit finalistky“, by byla syntakticky příliš zapeklitá, nicméně jednoznačná.

Jestliže zkazí kupř. tenista nahranou smeč a míček zanechá svůj otisk pouhý milimetr za, řekněme, základní čarou, stane se v konečném důsledku velké…, dejme tomu, nic. Hráč či hráčka propadne momentálnímu stavu frustrační tenze, trenér si nakousne nehet, fanynky v hledišti o sobě dají vědět jednorázovým povzdechem, fyzioterapeut v duchu zakleje, a život si plyne dál. Zatímco ponoří-li neurochirurg skalpel o onen milimetr hlouběji, než by měl, v lepším případě, mám za to, „pošle“ pacienta doživotně na vozík a život už neběží dál

Vyměňme teď pažit za antuku. I v přenosech z Mezinárodního mistrovství Francie na dvorcích Roland Garros bylo k slyšení leccos obskurního: ve větě „chce si to užít“ (sic!) (= přímý přenos z finále ženské dvouhry – J. Š.) si marně lámu hlavu nad tím, na co v mimojazykové skutečnosti odkazuje ono „to“. Výrok, řekl bych, hodný hanbatých internetových stránek či filmu na soukromém kanálu v pozdních večerních, resp. brzkých ranních hodinách, není-liž pravda?

K prvnímu druhu krize si netroufám být kompetentní se vyjadřovat, druhý zažívám na vlastní kůži i kůži mého psa ve zmenšeném měřítku, venčím-li ho za městem, kde poté, co odtáhli na rodnou zemljanku Brežněvovi boys (jde o prostor bývalých kasáren), už zase rostou černé skládky, a to doslova jedna za druhou. Tentokrát už ne divoce vypouštěný olej z tanků a transportérů, vrší se tu pro změnu jako mohyly nad touto civilizací – pet láhve. Mám sto chutí napsat do místního plátku článek ve formě vaculíkovsky mentorujícího dopisu „na neznámého pachatele“, kde by hned oslovením byl vynesen rozsudek. Ten dopis by začínal slovy: Milá prasata.

„močálem černým, kolem bílých skal“, v horším – ani nedomyslet... Kromě toho je sport výmluvným příkladem zaměňování cíle a smyslu, jak jsem o tom zde již psal. Cíl je vždy nad slunce jasný: vyhrát, porazit, zvítězit, pokořit, překonat, předčít, rozdrtit, smést, rozmetat, ale kam se zatoulal smysl?!

Mediální třeštění kolem olympiády v Londýně by zasluhovalo, dle mého soudu, menší sociologický rozbor a pro slabší povahy zdarma rozdávaná antidepresiva.

Obsedantní zaplevelování mediálního prostoru titěrnostmi vůbec v dnešní době prosakuje snad do všeho asi se stejným efektem, jako se inkoust pozvolna rozlévá v baňce s vodou. Jsa věrným posluchačem rozhlasu, někdejšího hájemství, kam se bylo lze jednomu utéct, vyslechl jsem v poslední době takové infantilní zhovadilosti z úst (především) moderátorek ČRo2, že spočinutí v němém úžasu je než hyperbolický eufemismus pro stav, ve kterém jsem se ocital: „A pamatujete si, kdy jste se vy dva poprvé políbili?“, „Co vy a prostřený stůl?“, „V létě by měli být všichni šťastní a spokojení“, „Zaplať pánbůh, že jsou jiní, nežli jsme byli my“, pronesl úlevně moderátor ČRo2 v souvislosti s dnešními frikulíny a jejich hodnotovými prioritami. Přál bych mu stát před nimi, byť pár minut. Doživotní zadrhávání by pro něj bylo následkem z milosrdných. 20. července bylo coby anketní otázka vyhlášeno něco jako „Mlsáte rádi?“, protože shodou okolností byl ten den Mezinárodním dnem lízátek(!)... Navrhuji tímto, aby byl autor či autorka anketní otázky, jakožto i respondenti, kteří se na tu stupiditu „chytli“, umístěni do klecových lůžek, kde by pod zvýšenou ostrahou klinických psychiatrů ti první nahlas drmolili jakožto mantru, důležitou pro očistu zatemnění mysli praktikujícího, větu: „Slibuji, že už nebudu vymýšlet anketní otázky“, zatímco ti druzí větu „Slibuji, že na mentálně defektní anketní otázky nebudu odpovídat“. Samoúčelné verbální škádlení, popichování a špičkování, které ústí v tlumené výbuchy spontánního(?) smíchu, mě nezřídka dovádějí nebezpečně blízko k myšlenkám na autodestrukci. Měl bych pro všechny ty baviče a chlácholivce a žvanily něco, stačí jen klepnout: http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/stanislav-komarek.php?itemid=14454.

Nedosti na tom, moderátoři si vlekle pletou „podvědomí“ a „povědomí“, nechávajíce rodáka z Příboru rotovat v truhle. „Musím si tu informaci uložit do podvědomí,“ prohlásila moderátorka na ČRo2 s tak nabádavou intonací, že nevydat se v jejích stopách, byl by hřích. „Zapsal se do podvědomí jako obhájce Davida Ratha...“ (tamtéž). Než tam, tak raději ani neukládat, ani nezapisovat vůbec.

Jeden smysluplný způsob „využití“ některých veřejnoprávních rozhlasových stanic mi však tuhle vytanul: jako svéráznou metodu práva útrpného pro 21. století bych ho použil právě našemu t. č. jedinému politickému vězni na cele, kde by on – jsa přikurtován na palandě – neměl úniku...

Ale řekněte, není to až příliš nelidské? Co na to, dejme tomu, Amnesty International?!

Když se v hloubi let devadesátých rozproudila diskuse o míře násilí v médiích, vmísil se do ní i náš prezident zdánlivě nevyvratitelnou radou nad zlato, že to lze vypnout, pobuřuje-li to někoho. Nato se svým ne-

zaměnitelným způsobem vložil do věci zmiňovaný Ludvík Vaculík a v jednom fejetonu lakonicky oponoval otázkou: „A kdo to vypne těm, kteří nevědí, že to mají vypnout?“ Howgh!

Nesnesitelná lehkost žvanění, posedlost bezproblémovými tématy a hegemonie irelevancí se staly určujícím paradigmatem vysílacího schématu, zdá se. Z hloubi let padesátých minulého století k nám doléhají v podobě jakési zlověstné ozvěny nechtěně prorocká slova tehdejšího barda o tom, že „zítra se bude tančit všude“. Inu, ono „zítra“ už je dnes a vypadá to, že tu s námi pevně zahnízděno pobyde opět až do zítřka, pozítří, popozítří, ...ale nejspíš až do skonání světa, resp. do zániku euroamerické technické civilizace.

Naše životy se kvapem mění v jakousi bláznivou celovečerní komedii s Pierry Richardy v hlavní roli o radostech a strastech v éře kapitalistické neonormalizace. Slovem, (nejen) mediální hodokvas v době hodnotového moru.

Vždy jsem se domníval, že název památného alba *Snad nám naše děti prominou* už bude navždycky vztahován výhradně na minulý režim, a teď musím za pravdu klasikovi dát: „Však lépe v mylné naději sníti, nežli budoucnost odhaliti“ (K. J. Erben).

Vanička prázdná – dítě na letišti

Děti, když jsou malý, jsou svatý, i když stojí za hovno.

Bohumil Hrabal

Marně si lámu hlavu nad tím, jaký trest bych – bylo-li by to v mé moci – uložil. Ale pěkně po pořádku. Nejen sociologové se shodují v tom, že jakési „bezčasí“, kterým teď euroamerická technická civilizace prochází, charakterizuje hned několikero druhů krize: krize ekonomická, krize ekologická a krize rodiny, resp. mezilidských vztahů. K prvnímu druhu krize si netroufám být kompetentní se vyjadřovat, druhý zažívám na vlastní kůži i kůži mého psa ve zmenšeném měřítku, venčím-li ho za městem, kde poté, co odtáhli na rodnou zemljanku Brežněvovi boys (jde o prostor bývalých kasáren), už zase rostou černé skládky, a to doslova jedna za druhou. Tentokrát už ne divoce vypouštěný olej z tanků a transportérů, vrší se tu pro změnu jako mohyly nad touto civilizací – pet láhve. Mám sto chutí napsat do místního plátku článek ve formě vaculíkovsky mentorujícího dopisu „na neznámého pachatele“, kde by hned oslovením byl vynesen rozsudek. Ten dopis by začínal slovy: Milá prasata. Lze však mít obavu, že bych tak svou frustraci kanalizoval pohříchu jen částečně.

Zastavil bych se na chvíli u třetího druhu krize, či spíše u jednoho z jejích dílčích symptomů. U takřka kohokoliv z Polska, kde se procento aktivně věřících blíží devadesáti procentům a které jsem vždy chápal jako výspu navýsost konzervativních hodnot, která bude hodnotové erozi odolávat vytrvaleji, bych to čekal věru nejméně. O co jde: manželský pár turistů, mohu-li to tak nazvat, zanechal na letišti doslova napospas své dvouleté dítě jen proto, aby „si“ mohl odletět na zamluvenou dovolenou, kam svého potomka z jakéhosi důvodu (pasového?) nemohl vzít s sebou. Čeština celou situaci zcela adekvátně popisuje pomocí tzv. dativu prospěchového, neboli v čí prospěch se cosi odehrává, v čím zájmu něco je: oni si odjeli, dítě si tam však „odložili“. I když by ti dva patřili k oněm zhruba 11 procentům nevěřících, a tudíž se nikterak necítili povinováni nejrůznějším sociálním encyklikám Jana Pavla II., představa, že mávám z letadla svému dvouletému synkovi, který usedavě pláče za sklem vyhlídkové terasy, mi do očí vhání slzy, do hlavy krev a myšlenku na obnovení trestu smrti.

Zřetelně si pamatuji, jaké to bylo, když jsem měl coby capart usnout v domku u babičky na východním Slovensku, ve vesničce, kde doslova končila silnice: večer co večer babička ve své komůrce drmolila rusínskou hatmatilkou pravoslavné modlitby, na stěně visel obrázek přísného Krista Spasitele, dřevěný nábytek, který pamatoval snad ještě Rakousko-Uhersko, vydával zvuky protahujícího se kostlivce ve skříni, blízký hluboký les ožíval hlasovými projevy nočních ptáků. Z duchny, pod kterou jsem se klepal nikoliv zimou, mám dodnes uchován nezaměnitelný pachový vjem. Avšak v porovnání s tím, co se muselo odehrávat v hlavě onoho dítěte ponechaného hektickému chaosu moderního letiště – pouhý Hajaja...

Pochopitelně nevím, jak se věci mají v Polsku, ale u nás – dopustí-li se někdo mnohočetných zločinů – dostává jako souhrnný trest nikoliv sumu jednotlivých sazeb, jak by zdravý selský rozum napovídal, ale bohužel jen tu nejvyšší z nich, kupř. spáchá-li současně krádež (dejme tomu dva a půl roku), znásilnění (řekněme pět let) a úkladnou vraždu (počítejme dvacet let), „nevyfasuje“ dvacet sedm a půl roku, což by bylo nejvyšší měrou logické, nýbrž jen (!) dvacet. Proč tomu tak je, mi nejde na rozum, snad proto, že by ulice ve městech i na větších vesnicích smutně zely prázdnotou...

Nějaký trest mě přeci napadá, vypůjčím si k tomu motiv ze Sartrova dramatu *S vyloučením veřejnosti*: oba pachatele bych nejprve učinil nesmrtelnými a pak bych jim „uštědřil“ tolik let, kolik kilometrů je to do země, kam odletěli. Žádná samotka se zrcadly, milánkové, budete na cele čtyřikrát krát čtyři metry s lidmi, které bytostně nesnášíte. Já bych si přisadil tím, že na stěnu, stejně jako na strop, vám budou na půl střídavě, ale nonstop, promítány pohledy vašeho dítěte s filmy Zdeňka Trošky. Doufám, že vám to jen tak neuteče.

Josef Šíšo

Autor je středoškolským profesorem v Žatci.

Přečteno

...pág o, j ečn em, č ičm en...

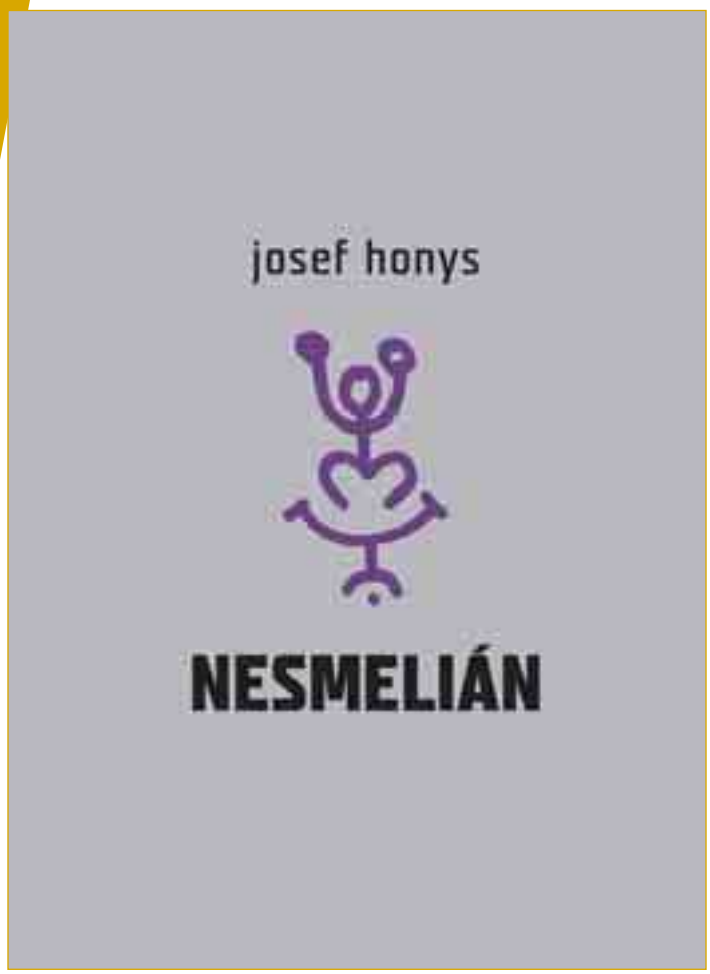
Když lidi nečtou, a prý nečtou, musí za ně číst jiní. Nakonec proč by nemohli existovat profesionální čtenáři, kteří by za úplatu četli pro druhé.

Četba, s. r. o., čteme za vás a pro vás! Přivezte nám svoje knihy, my je za vás přečteme (očteme vám je) a zase si je můžete odvézt. Množstevní slevy, rychlostní příplatky. Podle vašich požadavků pak vypracujeme závěrečné zprávy, jež budou opatřeny kulatým razítkem.

Mohlo by to vypadat třeba takhle:

Zaprvé

Jméno Josef Honys dnes téměř nikomu v Česku nic neříká. Přesto tento druh Josefa Hiršala patřil v šedesátých letech 20. století k nejdůležitějším představitelům české experimentální poezie a současně stejné oblasti výtvarného umění. Zemřel tragicky (dosud jasně nevysvětleno) těsně poté, co odevzdal do mosteckého nakladatelství Dialog (1969) rukopis své první knihy *Nesmelián aneb do experimentálních textů vstup nesmělý.* Pod stejným názvem vydalo nakladatelství Dybbuk reprezentativní výbor z jeho literární a výtvarné pozůstalosti.

Součástí knihy je i několik dopisů z korespondence Honys–Novák. Oba experimentátoři, „blázni ve své vsi“, vyměňovali si své názory, pokusy, představy, metody, cesty. Amatérským stylem, pokus–omyl, daleko od centra, o to více blíže k životu. Opět další důkaz, že v „těhotné“ době se může přípravou porodu zabývat více na sobě nezávislých porodníků.

Milý příteli,
dostal jsem váš dopis se zpožděním, protože jsem se teprve odpoledne vrátil z cesty (služební). Samozřejmě souhlasím se schůzkou v Praze před 25. srpnem, která mi nebude činit potíže, protože jsem tam velmi často. Mám samozřejmě zkušenosti s muchomůrkou červenou (amanita muskaria), a proto i s muskarinem. Ve svém posledním dopise jsem se dopustil nepřesnosti, týkající se právě muskarinu. Houba obsahuje dvě jedovaté složky, a to muskarin a mykoatropin. Vize jsou však působeny převážně mykoatropinovým opojením. Omlouvám se za ten nemilý poklesek proti správnosti, vznikl však proto, že jsem vždy diskutoval právě muskarin, který má však jiné reakce. Lehká otrava mykoatropinového typu se má vyvolat po požití 20–40 gramů syrové houby. U mne se však dostavuje příznak s poruchou vidění po nižší dávce. Pro mykoatropin je pří-

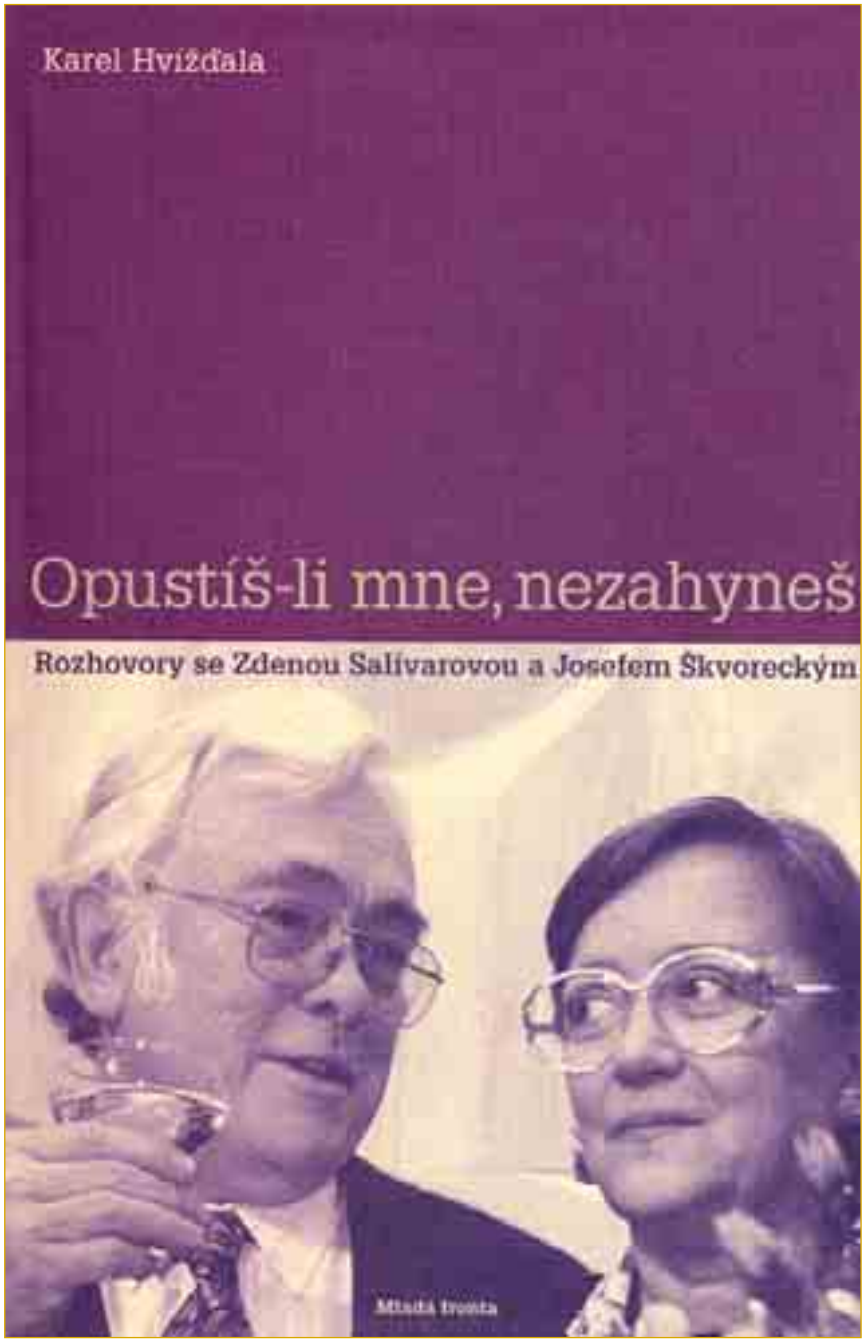
značná porucha vnímání vzdálenějších předmětů, které jsou vidět nezvykle ostře, dále je to sklon k černobílému vidění – u mne je vidění fialověmodré – dále se dostavují sluchové halucinace (obdobné schizofrenním hlasům) a poruchy hmatu. U mne se opět porucha hmatu (hmatová halucinace správněji) projevuje pocitem, jako bych konečky prstů přejížděl po čerstvých teplých a suchých bochnících chleba, což je spojeno se závratí, nadlehčováním a polovznášením. Pokud se týče národů severovýchodní Asie, požívali houbu sušenou, nebo z ní připravovali odvar spolu s listy některých rostlin, někdy i lihovým kvašením. O jejich názorech na hygienu svědčí skutečnost, že v touze udržet se déle ve stavu opojení, pili vlastní moč, případně ji nabízeli dalším osobám.

(Teplice, 23. 6. 1965)

Zadruhé

Na začátku ledna 2012 umřel Josef Škvorecký a Mladá fronta pohotově vydala Hvížďalovy rozhovory s oběma aktéry nakladatelství Sixty-Eight Publishers, které vzniklo v roce 1971 v Torontu, *Opustíš-li mne, nezahyneš. Rozhovory se Zdenou Salivarovou a Josefem Škvoreckým*. První rozhovor byl veden těsně před práskem, druhý rozhovor po prásku, což má pochopitelně velké edukativní výhody. Kniha je doplněna původní Kunderovou předmluvou (součást knihy *Benefice* s pořadovým nakladatelským číslen 200 z roku 1990), novou předmluvou Hvížďalovou, bibliografií Sixty-Eight Publishers (227 knih), bibliografií Josefa Škvoreckého a Zdeny Salivarové a též výběrovou bibliografií tazatele, tedy Karla Hvížďaly.

Potud výtečně. Vydává-li nakladatelství texty, jež již byly několikrát tištěny, předpokládal bych, že je schopné zajistit co nejméně chybnou sazbu, jelikož redaktor se již může věnovat pouze jedné oblasti své práce. Zde však je opak pravdou. Necelých dvacet stran aktuální Hvížďalovy přemluvy připravilo pro nešťastníka Antonína Kočího

asi výpravu plnou nástrah, klasické uvozovky střídá se „strojovými“ (s. 23) nebo „strojovými“ jednoduchými (s. 26). V prvním rozhovoru z neznámého důvodu používá jednoduché uvozovky, ve druhém obvyklé dvojité. Anglická kurziva je většinou bez uvozovek, ale někdy i s nimi, německá s uvozovkami. Na straně 101 je hvězdičkou odkázáno na knihu *Genetice*, 68 Publishers 1990 (jak se někomu podařilo tohle udělat z *Benefice*, je pro mě záhada). Mezi psaním Jadrný-Pokorný a Jadrný–Pokorný je rozdíl. V rejstříku osobností je jakýsi Jindřich Štýrský, který je snad rodákem ze Štýrského Hradce, a navíc je uvedeno, že se vynalézá na stránce 171, ale tam není, ať hledáte, jak hledáte (je na straně 177). Škvorecký na fotce na straně 7 nejde s Marií Štíchovou, jmenuje se správně Štichová (a té je mimochodem připsána úplně plní verze *Zbabělců*). V tiráži je uveden Tomáš Mazal (archivní podklady na předsádkách), nicméně by mělo být uvedeno, že jde o kresby k *Tankovému praporu,* kterými Josef Škvorecký prokládal dopisy z vojenské „služby“ právě M. Štichové. Snad stačí…

Znovu zdůrazňuji, že pokud by šlo o první vydání, ani nemeknu a smeknu nad

vykonanou prací, v tomto případě však nemohu. Je to zase taková ta klasická česká bramboračka, jak říkal jeden podplukovník na vojenské přípravě v Motole. Hodně rychle, ať je z koule krychle!

Zatřetí

Kniha René Chara *Zápisky Hypnovy : Výslovný úděl* (ANNO, 1999, překlad Anna Kareninová) mě nějak minula. Čím jsem starší, tak zjišťuji, že knih, které jsem si měl přečíst, je jaksi moc. Nejspíš se jejich počet rovná počtu knih, které bych číst nemusel. Texty (záznamy) v této knize psal Char v době, kdy velel partyzánskému oddílu na jihu Francie pod jménem Hypnos. Do mé představy (falešné) o partyzánech, která je bohužel modelována rodným Žďárskem, kde byl partyzánem téměř každý druhý (čím bylo dál od války), se tohle Charovo období nějak nechce vejít.

Jsem z toho zase úplně vedle…

Zklamání procházejí sítem. Dřeme na Stavitele.

&

Chci věřit, že básník, odpovědný básni, je schopen bez valného nadšení vyhlásit stanné právo, aby udržel svou inspiraci. Jiskra se pročišťuje.

&

S prasaty nežertuji.

&

Sklidit vavříny, než sejdeme z cesty. Ve smluvený den řád harmonie rozsévá věrolomnou krev. Mlhy přicházejí zkrátka.

&

Autorovo kolísání za dílem, které stvořil, je ryzí materialistická toaleta.

&

Hloupost ráda vládne. Nedat jí šanci. Pro začátek zahájíme palbu na všechny ty vsi zdravého rozumu.

&

Dlouhé mlčenlivé procházky ve dvou liduprázdnou noční krajinou s náměsíčným levhartem, postrachem zednářů.

&

Toulavý pes nemusí nutně dospět k lesu.

&

Pomyšlení na smrt, které nás nutí, abychom změřili svou rychlost, nám ulehčuje a zmírňuje naše proměny.

&

Přítomnost s cimbuřím…

&

Existuje jistý druh lidí, kteří jsou se svými výměšky vždycky v předstihu.

&

Mezi dvěma výstřely, které rozhodly o jeho osudu, stačil ještě říci mouše: „Milostivá.“

&

Skutek je panenský, i když se opakuje.

&

Nemůžeš to po sobě číst, ale můžeš podepsat.

&

Vypravit inteligenci na cestu bez speciálních map.

&

Při každém společném jídle zveme ke stolu svobodu. Místo zůstává prázdné, ale je pro ni prostřeno.

&

Sám musíš odpovědět „nepřítomen“, jinak by ti mohli špatně rozumět.

&

Básník, náchylný přehánět, odhaduje přesně jen na mučidlech.

&

V našich temnotách nemá Krása své místo. Krása je tu všude.

&

Na každé zhroucení důkazů odpovídá básník salvou budoucnosti.

&

Básníci, synové poplachu.

&

Jsem básník, čerpač vyschlé studně, kterou zásobuju, ó lásko má, tvé dálavy.

Začtvrté

Když se objeví v anotaci knihy, že autor se hlásí k drsné škole americké detektivky, když se tam začne obrábět jméno Chandler, tak musí potenciální čtenář takového díla počítat s tím, že je to zase nějaký trik, taková ta bankovní reklama, že „náš účet je nejlepší ze všech“. Ale zkoušet je třeba, nebát se jít do toho i za cenu prohry.

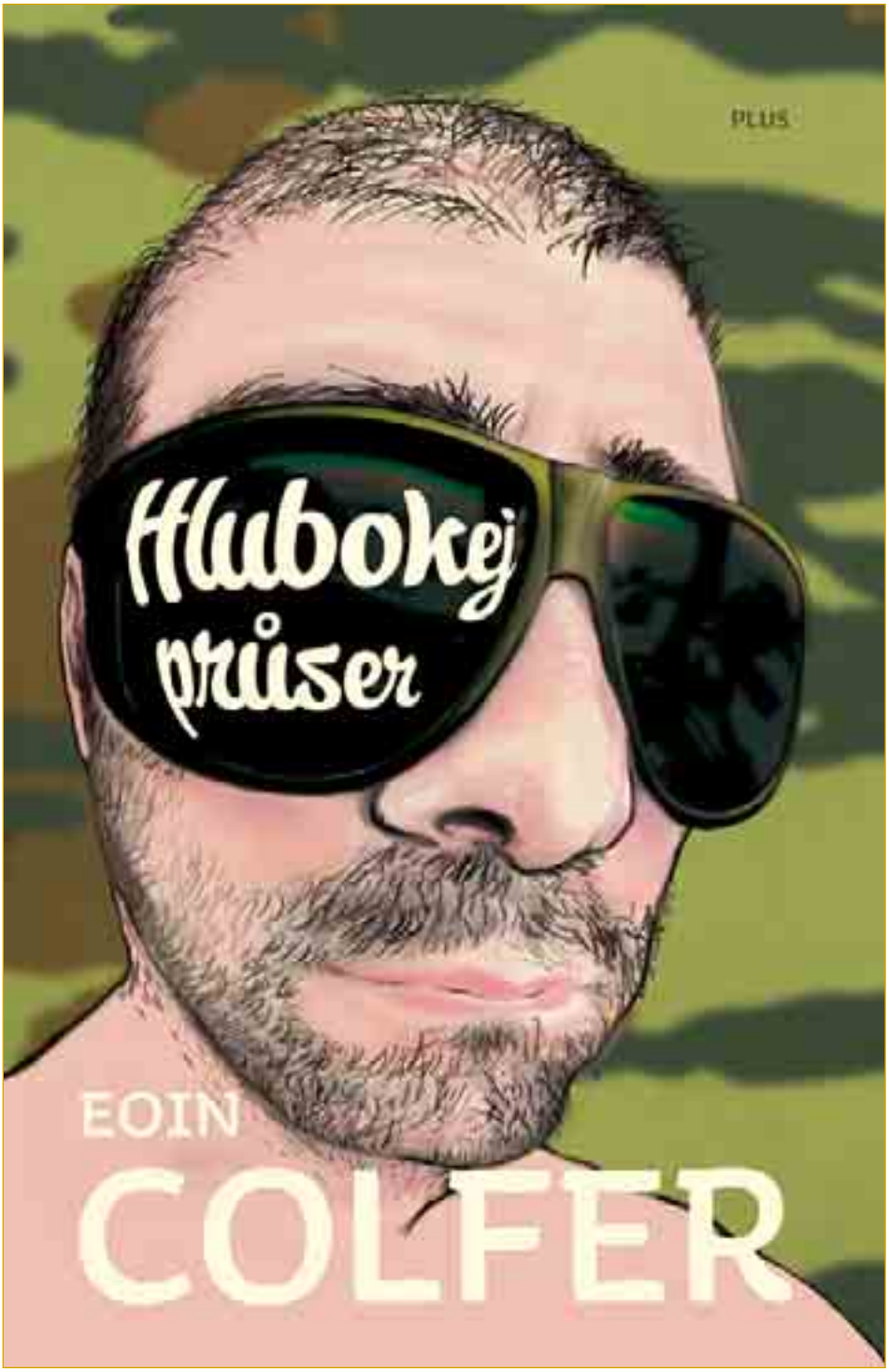
Chandlerovský „drsný“ odkaz je i u knihy Eoina Colfera *Hlubokej průser* (Plus, 2012, překlad Pavel Medek). Jméno překladatele by mělo být pojistkou, že se vydáváme na dobrou cestu. Colfer je u nás ctěn za sérii knih o Artemisi Fowlovi a taky za to, že mu bylo nabídnuto dopsat šestý díl Adamsova *Stopaře*.

Nás tady v Předlitavsku ale na drsné škole zajímají hlavně ty kecy, ne to, že detektiv dostane na kebuli, ale co je u toho schopen vykládat. Viz film *Mazaný Filip*.

Tahle kniha se odehrává v New Jersey, odkud je i Boss Bruce „Springstýn“, a to je rockandrollovej tah na bránu, žádný emotion.

Takže třeba o tom, jak se baví hrdiny knihy Daniel McEvoy se svou sousedkou, když přijde domů.

„Jste tam dole, Irčane? Copak nedokážete ty svoje opičácký kamarády zvládnout?“

Opičácký kamarády? Zatraceně. Zeb, Barrett a sladká Conie. Potřebuju povolit ventil a upustit trochu páry. Zvrátím tedy hlavu ke stropu a zařvu jako Tarzan. „Táhni do pekla, ty čarodějnice bláznivá!“

Opičácký kamarády? Zatraceně. Zeb, Barrett a sladká Conie. Potřebuju povolit ventil a upustit trochu páry. Zvrátím tedy hlavu ke stropu a zařvu jako Tarzan.

„Táhni do pekla, ty čarodějnice bláznivá!“

„V pekle dneska bláznivý čarodějnice neberou,“ odsekne okamžitě.

„Sklapni!“ hulákám a cítím, jak se ve mně napínají šlachy. „Jinak přísáhám při Ježíši Kristu, že vylezu tam nahoru a zakroutím ti krkem!“

„Tady nahoře žádnej Ježíš Kristus krkem nekroutí!“

Konverzace tohohle typu mě přivádí k šílenství, a když se teď Delanové podařilo zatáhnout mě do ní, vydržela by mě dráždit celé hodiny.

„Chcípni, ty mrcho pošahaná. Zatraceně, proč radši nepadneš a nechcípneš?“

Obličej mám rudý a sešklebený v nenávistné grimase. Vím, že nekřičím jen na Delanovou, ale nemůži si pomoct.

„Myslím to vážně. Chcípni. Na světě bude hned o něco líp.“

„Když chcípnu, bude mi líp? Myslíte, že pošahanejm mrchám je na světě líp mrtvejm, Irčane?“

V hlase jí zaznívá jakýsi nový podtón. Divoký a bezstarostný. Já sám jsem na tom trochu podobně.

„Říkám to jasně.“

Neodpovídá, což je neobvyklé. Dokonce bych řekl zlověstné. Ozvěna mého vlastního hlasu kolem mne krouží jako neviditelný přízrak.

Kdybych byl ve filmu, v příštích několika okamžicích by se stalo něco doopravdy zlého.

Policisti podvádějí, právníci podvádějí, doktoři léčí bez povolení, mafiáni mají aspoň trochu cti v těle... taková pěkná idyla. Nejhorší na tom je, že za ty nejhorší lumpárny nakonec mohou ti, se kterými se vůbec nepočítalo.

Jakub Šofar

O Králi / Tomáš

O Králi

Poslíček běžel po cestě.
Měl hořko na patře.
Čelo ho pálilo uřícením.

Byl zrovna podzim.
Zdálo se, že někdo oblohu vybarvil křídou.

Ptáci odletěli na jih.
A větve stromů byly bez nich bezmocné.

Poslíček se zastavil v jabloňové aleji.
Tam, kde se křížily dvě cesty.

Poškrábal se na nose.
Narovnal si svoji čapku.
Paruku si posunul z čela.

Havran kroužil nad jabloní.
„Co ty tu chceš?“ zeptal se poslíček.
Havran neodpověděl.

Poslíček doběhl k dědečkovu domu.
Tam se zastavil.
Čelo mu hořelo, jak byl uřícený.

Zaklepal, ale nikdo mu neotevřel.
Dědeček stál na druhé straně domu.

Odstřihoval listy ze stromů.
Pokládal je do herbářů.
A řadil podle velikostí.
Byl už u straně 15.

Zima může klidně přijít.
Až s tímhle bude hotov.
Říkal si dědeček.

Poslíček zaslechl zvuky.
Nahlédl za větrnou stranu domu.
Postavil se svým čelem k dědečkovi.

Sundal čapku.
A zastrčil si ji mezi kolena.

Vytáhl z kapsy královský vzkaz.
Byl poskládaný do malého obdélníčku.
Rozbalený sahal až na zem.

Poslíček začal hlásat:
„Na vědomost se dává, že z moci královské...“
„Co tady křičíte?“ zeptal se dědeček.

Pohádka o Carovi Zahrádka

Poslíček stál v pozoru.
S pomačkanou čapkou mezi koleny.

„Ukažte, přečtu si to sám," řekl dědeček a zastrčil si nůžky za opasek.
Poslíček podal dědečkovi králův vzkaz.

Dědeček si nasadil brýle na čtení.
Chvíli se díval do lejstra.

Listy z herbářů rozfoukal bázlivý vítr.
Listy byly ty tam.
„Měl jsem si je tam asi nalepit," řekl dědeček.

„Král mi píše, že mu mám platit daně?"
„Ano. Z nového nařízení pana krále," hlásil poslíček jako o překot.
„Ale co když váš král není můj král?" přerušil ho dědeček.

Poslíček se podivil.
„Jak to myslíte, že náš král není váš král?"

„Neznám ho. Ať mi to tedy přijde říct sám."
„Samotný král?" zeptal se poslíček.
„Ano," řekl dědeček klidně.

Pak vrátil poslíčkovi vzkaz.

Odstřihoval nůžkami listy ze stromů.
Pokládal je znovu na prázdné stránky herbářů.
A rovnal je podle velikostí.

Královský poslíček složil lejstro.
Otočil se a hnal se zpátky k zámku, že nevěděl co dál říct.

Sám nikdy krále neviděl.
V hlavě mu ale dědeček uvíznul.

Po příchodu na zámek šel ihned za králem.
Na dědečka to všechno říct.
Z pocitu povinnosti.

Přišel k místnosti s trůnem.
Vzduch byl najednou slaný.
Ochladilo se.

Než stačil vzít za kliku u dveří, zastavili ho tři rádcové.
Kde se vzali, nevěděl.

„Král nemá čas. Co tu chceš?" otázal se ho první rádce.
Do poslíčka dloubnul prstem, aby ucouvnul.

„Ty kluku!" řekl ten druhý.
„Otravovat krále po obědě?"

„Kliď se vocaď, nebo bude zle!“ obořil se na něj třetí rádce.

„Je to moc důležité,“ řekl poslíček.

Tři rádcové se na sebe podívali.
Potom zmizeli za dveřmi.
Do místnosti s trůnem.

„Vstupte,“ ozvalo se za chvíli.
Poslíček otevřel dveře a vešel dovnitř.

V místnosti bylo šero.
Tlusté závěsy bránily slunci.

Na zemi byly rozsypané mince.
Z pokladnic podél stěn.
Poslíček po nich šlapal.

Přistoupil až ke královskému trůnu.
Sundal si čapku a zastrčil si ji mezi kolena.

Na trůnu seděl král.
Dýchal těžce.
Měl přivřené oči.
A čelo plné vrásek.

Král vypadal velice unaveně.
Seděl si na svém umorousaném plášti.
Ruce měl povolené na opěrkách.
A obě uvázané ke šňůrkám.
A k dřevěným ráhnům.

Tři rádcové seděli skrčení za trůnem.
Kromě trůnu a pokladnic byla místnost prázdná.

Poslíček se rozhlédl po místnosti.
A pak se konečně osmělil.

„Dobrý den, králi,“ řekl poslíček.
„Co chceš?“ zeptal se král a podepřel si bradu.
Byl to hlas prvního rádce.
Mluvil hlubším hlasem než předtím.
A gestikuloval královýma rukama.
Pomocí šňůrek a pohybů ráhny.

„Víte,“ řekl poslíček a rty měl najednou úzké ze strachu.
„Byl jsem u dědečka se vzkazem od vás, jak jste poručil.“
Potom se opravil.
„Jak poručil rozdavač vzkazů, protože vás vidím dneska poprvé.“

Král pokynul hlavou.
Ale ve skutečnosti to byla ruka druhého rádce, která zahýbala dřevěnou tyčí nad jeho čelem.
Tak takový byl král v téhle zemi.

„Dědeček vzkazuje, že daně platit nebude,“ řekl poslíček a ucouvl.

„Cože?“ vykřikl první rádce.
Třetí rádce břinkl o jeden z provázků.
Králova pěst bouchla do opěradla trůnu.

„Ano,“ řekl poslíček.
„Je to tak. Dokud prý krále nepozná osobně, že daně platit nebude.“

Král vystrčil bradu dopředu.
Koruna se mu nahrnula do čela.
Oči se mu skryly pod obočí.
Druhý rádce nasadil králi zlostná ústa.

Poslíček couval pořád dál a dál.
Pomačkanou čapku si nasadil na hlavu.

Tři rádcové zvedli vodící tyče nad hlavu.
Král se postavil.
„Připrav kočár, poslíčku,“ zakřičel první rádce.
Byl schovaný pod králův umorousaný plášť.

Poslíček se uklonil.
Vycouval ze dveří.
Utíkal do královských stájí.

Tři rádcové pomalu vedli krále po schůdcích.
Na šňůrkách, jako Kašpárka.

Potom si krále přehodili přes ramena.
A spěchali na dvůr, kde na ně čekal kočár.

První rádce si nasadil cylindr s kohoutím brkem.
Sundal si okruží.
A zahalil se do pláště.

Druzí dva rádcové seděli ve voze.
Krále si posadili na klín.

Druhý rádce rukou zaklepal na dvířka kočáru.
„Jedeme," zavolal.
„No jedeme, ano," řekl první rádce.
„Jedeme, jedeme," opakoval třetí rádce.
A tak jeli.

Kočár zastavil před dědečkovým domem.
První rádce si svlékl plášť kočího.
Zahodil cylindr s kohoutím brkem.

Namísto toho si nasadil batistové okruží.
Tři rádcové je rádi nosili.
Jeho hlava pojednou vypadala jako na talíři.

První rádce hvízdnul.
Dvířka kočáru se otevřela.

Společně pak krále postavili na nohy.
Chytili ho kolem ramen.
A dovedli až ke dveřím dědečkova domu.

Král měl hlavu zvrácenou dozadu.
Vypadal, jakoby ho nezajímalo, co je pod ním.
Šel skoro po špičkách.

„Uctivě vás zdravím, pane králi. Já vás už čekal," řekl dědeček, když otevřel dveře.

„Dobrý den," řekl chraplavým hlasem první rádce, stojící za královými zády.
„Vy jste dědeček?"

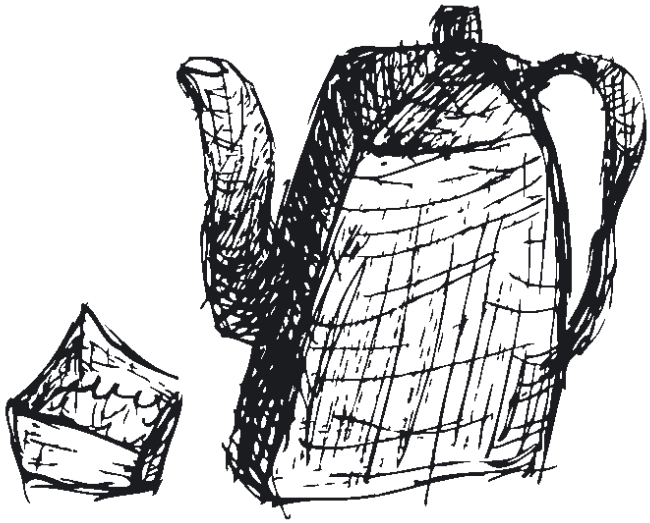
„Ano," řekl dědeček.
„Pojďte dál."

Tři rádcové natlačili krále do dveří.
Král dělal dlouhé kroky, jak byl vlečen.

Král měl nezdravou pleť.
Šedivou jako perleť.
A růžové rty.

„Jak si to představujete?" říkal pořád dokola chraplavý hlas.
„Jak si to představujete?"

Dědeček jenom tak stál a neřekl nic.
„Tak přeci odpovězte panu králi, jak si to představujete," řekl druhý rádce.

„Udělám vám čaj," řekl dědeček.
„Tuhle se posaďte, pane králi."

Dědeček vytáhl pět hrníčků.
Připravil čaj z kůry červeného stromu.
Kroutil u toho hlavou.

Tři rádcové seděli s králem u stolu.
Dotýkali se navzájem koleny.

Král si podpíral bradu.
Ticho bylo tíživé.
Provázky v rukách rádců se opotily.

Dědeček postavil hrníčky na stůl.
Ouškem ke každému z hostů.
„Čaj z kůry červeného stromu," řekl jim.

„Děkuju," odpověděl první rádce za krále.

„To on takhle pít asi nebude," řekl třetí rádce.
„Nemáte lžičku?"
Druhý rádce ho nakopnul do nohy.

Dědeček podal třetímu rádci čajovou lžičku.
Ale divil se tomu.

„Děkuju," řekl třetí rádce.
Zadíval se zle na toho druhého, který ho kopl.

Třetí rádce foukal na lžičku horkého červeného čaje.
Přiložil ji ke královým rtům.
A dal mu napít.

Král procitl z těžkého snu.
Otevřel oči a rozhlédl se.
Všechno se mu vybavilo.

Seděl tam jako mátoha.
Překvapený tím, kde je.
A jak sám vypadal.

Ve vytahaném plášti.
Který dřív nosil už jenom na ven.
Obklíčený třemi svými rádci.

„Vy kumpáni," řekl král.
„Vy proradní loutkovodiči," rozkřičel se a vstal.

Tři rádcové se lekli.
Pustili šňůrky z dlaní.
Zalezli pod stůl.
A převrhli hrníčky s čajem.

Král zašmátral rukou pod ubrusem.
Chytil tři rádce do jedné ruky.
A otevřeným oknem je vyhodil ven.

Tři rádcové se sebrali ze země.
A utíkali pryč.

„Hernajs," řekl král.
Díval se za třemi rádci.
„Neměl bych je snad..." řekl a podíval se na dědečka.
Jakoby věřil, že on bude znát odpověď.
„Netrapte se tím," řekl dědeček.

Rozlitý čaj se vpíjel do ubrusu.
V králově hrníčku zbývalo už jen trochu na dně.

Král se znovu napil.
Jeho tváře se rozjasnily.

Ukázal dědečkovi hrníček.
„Je prázdný," řekl král.

Měl červené rty.
Dokonce se usmál.
To jeho rtům prospělo.
Vrásek měl mnohem víc než předtím.
Ale z toho jak se smál.

Dědeček mu podal nový hrníček.
Plný horkého čaje z kůry červeného stromu.

Potom spolu hráli mikádo.
Dědeček zatopil v kamnech.
Až byl najednou večer.
A nadešel čas jet zpátky na zámek a znovu kralovat.

Mlha spolykala stromy.
Spolknula celou krajinu.
Vlci si v ní hráli na babu.

Můry, které skrz tu mlhu musely,
zapnuly mlhovky.

„Slibte mi, že mi dáte alespoň ještě na dva šálky toho čaje s sebou,"
řekl král.

„Moc rád," odpověděl dědeček.

Mlha si lehla přes cestu.
Držela se stromů.
Skrývala se v jejich dutinách.

Chytala zajíce za nohy.
Držela se jich pevně.
A hladila je po srsti.

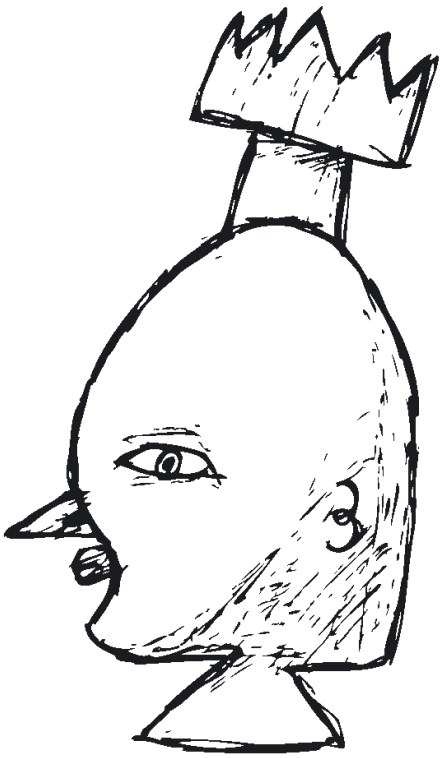
Dědeček dal králi čaj.
Ještě alespoň na dva šálky.

Král podal dědečkovi ruku.
„Brzy na shledanou," řekl král.
„Na shledanou," řekl dědeček.

Král vykročil do tmy.
Nasedl na kozlík kočáru.
A pobídl koně.

Mlha před ním ustupovala.
Nakradla si jablka do zástěry.
A byla pryč.

Zajíci se vysmekli.
„Oplatky se nepečou!“ křičeli vlci.

Pohádka O Carovi

Ten den bylo větrno.
Oblohou táhly mraky.
Kočovaly na západ.

Na každém z mraků seděl maličký mužík.
A každý z nich si hvízdal.

Krajinou šel cizinec.
Jmenoval se Car.
A měl uniformu.

Mužíčci se po něm ohlíželi.
Nakláněli se přes mraky dolů na zem.
Foukal silný vítr.
A poplašil mraky po celé obloze.
Mužíčci práskali bičem.
Sháněli stádo mraků znovu dohromady.

Obloha ztmavla.
Květiny se schovaly do trávy.
Spustil se déšť.

Carovi to nevadilo.
Měl rumělkové tváře.
Jakoby uvnitř celý hořel.
Kapky deště dopadaly na jeho uniformu.

Na hlavu.
Na čelo.
Z jeho ramen stoupala pára.

Ulevilo se mu.
Déšť ho uhasil.

Dědeček otevřel dveře.
Na dvorku stál Car a skoro ho nebylo vidět.

„Dobrý den," zakřičel dědeček.
Car stál bez hnutí v oblaku páry.
„Kdo jste, pane?" zeptal se dědeček cizince.

Car přistoupil ke dveřím.
„Dobrý den," řekl.
Podal dědečkovi svoji ruku.

Dědeček se představil jako dědeček.
Car se představil jako Car.
Křičeli přitom na sebe.
Znovu si podali ruce.
Raději dvě zdvořilosti než žádná, řekl si dědeček.

Car byl vysoký jako dům.
Do svých rukou by schoval dědečka jako nic.

Mužíčci práskali bičem.
Stádo mraků kočovalo dál na západ.
Déšť ale neustával.

„Půjdete dál?" zakřičel dědeček.
Prohlížel si přitom Cara.
Jeho tvář mu připadala tak povědomá.

Car se nehýbal.
Vnímal jenom ten déšť.
„Tak já si dojdu pro deštník," zakřičel dědeček.
Podíval se přitom na tmavé mraky nad svojí hlavou.
„A pro svetr. Jsem hned zpátky."

Dědeček a Car stáli spolu na dešti.
Mezi nimi bylo ticho.
Kamenný dvůr se rozmáčel.

Dědeček mhouřil oči.
Prohlížel si Cara od hlavy až k patě.

Pak vytáhl z kapsy tepláků balíček karet.
Balíčkem karet rychle prolistoval a vybral jednu.
Kulového svrška.
„Jste to vy?" zeptal se rychle.

Car si vzal kartu do svých velikých rukou.
„Jsem," řekl Car vlídně.
Kartu dědečkovi vrátil.

Dědeček svázal balíček karet gumičkou a zase je schoval do kapsy.
„A co vás ke mně přivádí, příteli?" zeptal se.

„Je mi příšerné horko," řekl Car.
„Připadá mi, že hořím."

Dotkl se svých prsou.
Udělal na nich prstem kruh.
„Uvnitř," řekl.

Dědeček se poškrábal ve vousech.
Přemýšlel o tom, co mu řekl Car.
Přemýšlel o tom, jak je možné, aby z člověka stoupala pára.

Kameny na dvorku před domem už byly úplně promáčené.
Dědeček si stoupnul na zápraží.
„Pojďte dál," řekl.

Car vešel do domu.
Musel se přitom hodně přikrčit.

Dědeček nechal deštník trochu okapat.
Pak ho složil a utíkal s ním dovnitř.
Položil ho v koupelně do vany.

Oba pak sešli po schodech do přízemí domu.
Bylo tam příjemné chladno.

„Máte to tu veliké," řekl ohromený Car.
„Je milé slyšet pochvalu od obra, jako jste vy," řekl dědeček vážně.
Car se usmál.

Vůbec si nepřipadal veliký.
Byl to hromotluk.
To musel sám uznat.
Ale obr?
Taková myšlenka mu připadala legrační.

„Posaďte se,“ požádal dědeček svého hosta.
Car si sedl na židli a dědeček si přišoupl staré křeslo s pérama.
Tmavé zelené ušaté křeslo.

Dědeček zašmátral v kapse.
Vytáhl balíček karet a prohlížel si je ze všech stran.
„To je mi zvláštnost,“ řekl nakonec.
„Vždyť ty karty jsou z roku 1837!“

„Jozsef Schneider, 1837! Je to tu napsané,“ zaržál dědeček a divil se.

„Jak je to možné? Jak je to možné, abyste vy…“ ptal se neustále dokola.
Až mu došla slova.
Ukázal na Cara.

„Jsem stroj,“ řekl trochu nesměle Car a zamrkal.
„Stroj?“ zeptal se dědeček znovu.
Nebyl si totiž nikterak jistý, jestli rozuměl správně.
„Ano,“ řekl Car.

Dědeček dvakrát obešel křeslo.
Pak si sedl.
„Kolik je vám let?“ zeptal se Cara.
„Skoro tři sta,“ řekl Car.

Dědeček se raději opřel.
Vytáhl dýmku a začal bafat.

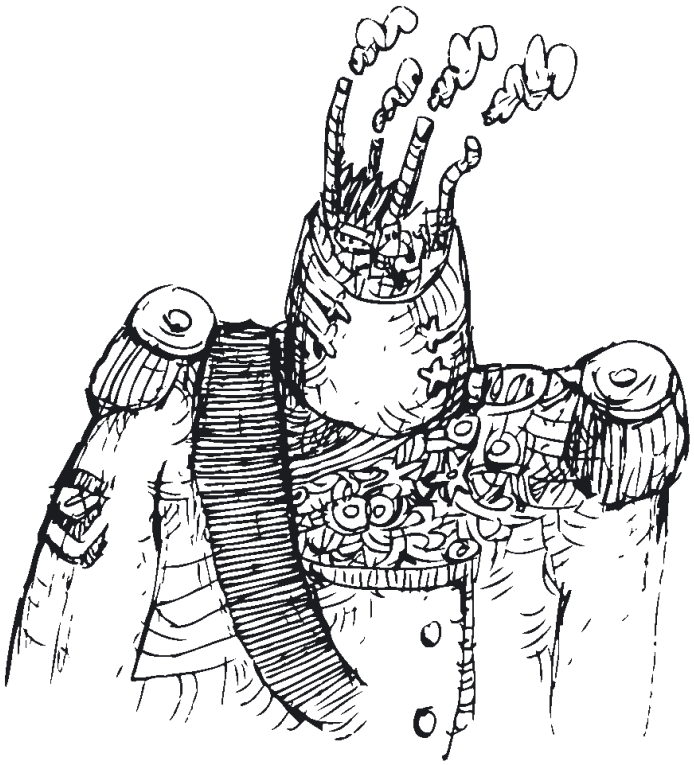
Car už neřekl nic.
Chytil se za uši a pootočil jimi směrem dozadu.
Cvaklo to.

Oběma rukama se chytil kolem krku.
Vytáhl svoji hlavu vzhůru a z té hlavy vyšel malý obláček páry.
Pak si hlavu položil do klína.

Byla dutá a celá z porcelánu.
Na vnitřní straně měla napsané:
VYROBIL: AK. SOCH. VANDRHOLÍČEK. MALOVANÉ RUČNĚ.
Hlavu s krkem spojoval jen hubený provázek a drátek.

Car si odkašlal a nervózně se přitom pousmál.
Dědeček si vytáhl z pusy dýmku.
Nedokázal ji tisknout mezi rty.
Měl totiž pusu otevřenou dokořán.

Carův krk vypadal jako budova staré továrny.
Za vysokým límcem uniformy se tyčily čtyři hubené komínky.
Každý z nich vydechoval páru.

Na krku bylo několik ciferníků a všemožných koleček.
Povislých řemenů a tyčklepů.
Kolostrojků a hvízdpístů a pukřelů.
A kromě toho všeho se za trubkami jedna až šest krčil pneubnóm.

Celé ústrojí mizelo za límcem.
Dědeček se natahoval, aby si všechno lépe prohlédl.
Lehce se prstem dotkl malé korouhvičky.

Kolem Carovy hlavy se vytvořil oblak páry a neustále rostl.
Pomalu už zaplnil celou místnost.

Dědeček měl oči zalité slzami.
Pak těžce vstal a otevřel všechna okna dokořán.

Nebe bylo plné velkých černých mraků a na každém z nich seděl maličký mužík.
A každý z nich si hvízdal.

Z oblohy se ozývaly rány bičem.
Mrak z Carova krku proklouzl ven a připojil se k ostatním.
Dědeček si otřel uslzené oči.

„Staré nezvladatelné mraky," řekl dědeček.
„A ti zatracení honáci," řekl.

„Kdyby předtím nezačalo pršet, asi bych k vám už nedošel.
Déšť mne uhasil," řekl Car.
„Omlouvám se, to jsem opravdu nevěděl," řekl dědeček.
Potom si znovu sednul do ušatého křesla a zamyslel se.

Car se chvěl.
Proužky páry z komínků na jeho krku se vlnily.

Honáci zápasili s časem.
Tou dobou už měli být o sto kilometrů dál na západ.
Mrak z Carova krku dostal ohlávku a jeden z mužíků ho ochočil.

„To je mi podivnost," řekl zasmušeně dědeček.
Car pokrčil rameny.
„Skutečná vážná zapeklitost," drmolil dědeček a drbal se ve vousech.

Venku přestalo lejt.
Car si chtěl nasadit hlavu zpátky na krk.
A z duté hlavy vypadla rulička papíru.

„Co to je?" zeptal se dědeček.
Car sebral ruličku ze svého klína a rozmotal ji.
„To nevím," podivil se Car.
Jako se podiví všichni, když jim něco vypadne z hlavy.

Car podal dědečkovi svoji hlavu.
„Buďte prosím tak laskav," řekl.
Dědeček nasadil svému hostu hlavu na krk.

V uších několikrát klaplo.
Car otočil hlavou doleva i doprava.
Pak zamrkal a opřel se.
Znovu se podíval na svinutý list vypadlý ze své hlavy.

„Je to nějaký návod," řekl Car.
Otáčel přitom listem na všechny strany.
„Mohu?" řekl dědeček a ukázal na papír v Carových rukách.
„Och, ano," řekl Car.
„Tady, prosím."

„Máte vlastně pravdu," řekl dědeček.
„Je to přesný popis konstrukce vás, milý Care. I s obrázkem!"
Car na židli poposedával.
Byl zvědavý.
Ale bylo mu příšerné horko!

Dědeček četl nahlas.
„Rady a pokyny. V případě motání hlavy, vyčistěte pukřely!
Pokud je váš stroj často smutný, utahovákem č. 3 napněte řemen 12F.
V případě přehřívání, vyměňte pneubnóm.
Postupujte podle nákresu."
Dědeček přestal číst.

V plánku byly všechny součástky označené číslem.
Pneubnóm pod číslem patnáct.

„Číslo 15, pneubnóm," řekl dědeček a jezdil prstem v plánku.

Dědeček se zeptal Cara:
„To je ta malá věc za všemi těmi trubkami? Číslo jedna až šest?"
Znovu se podíval do plánku.
„Ano," řekl Car.
„Myslím si, že to máme!" řekl dědeček a podíval se na Cara.

Car ve tváři zvážněl.
Měl rumělkové tváře.
Uvnitř celý hořel.

Díval se na dědečka smutnýma očima.
Kolem Cara se kroutil a vlnil horký vzduch.
Nezbývalo mu mnoho času.

Dědeček sroloval plánek do ruličky.
A schoval si ho do kapsy.

Dědeček vstal.
„Můžete vstát?" zeptal se Cara.
Car mohl.
I když stěží.

Oba vyšli ven.
Dědeček s sebou nesl rýč.

Stáli padesát kroků západně od domu.
„Co tu děláme?" zeptal se Car.
Jeho tváře žhnuly a myšlenky přestaly platit.

Dědeček začal rýčem odkrývat chladnou půdu.
„Říkal, ať ho zakopu hluboko do země. Jinak, že by prý vyprchal.
Už je to tolik let."

„Co máte na mysli?“ zeptal se Car.
„Koupil jsem ho na tržnici od muže, který byl celý červený!“ řekl dědeček.

Potom ze země vytáhl růžový mnohotvar.
Mnohotvar byl zabalený do látky.
Pevně převázaný provázkem.

Car stál opodál.
Nehýbal se a ani nemluvil.
Vzduch kolem něj hořel.

„Care, vezměte si ten mnohotvar!“ křičel dědeček.
Vybalil ho, otřel rukávem a položil do Carovy náruče.

Růžový mnohotvar studil jako led.
Car otevřel oči a všude bylo ticho.
Vzduch přestal hořet.
Přestal se kroutit horkem.

Na starou jeřabinu se posadil kos.

Dědeček pozoroval Cara.
Stáli tam celou věčnost.
Car obracel v dlaních růžový kámen.

„Neztraťte ho,“ řekl dědeček.
„Neztratím,“ odpověděl Car.

Dědeček vzal plánek a podal ho Carovi.
„Je v něm adresa na místo, kde vás opraví,“ řekl.
„Já to bohužel nesvedu.“

Car se podíval na adresu.
Vepsanou do řádku.
„Ale to je přeci tak strašně daleko,“ řekl smutně Car.
„Růžový mnohotvar se bude pořád zmenšovat. Až se docela rozplyne,“ řekl dědeček.

Pak vytáhl z kapsy jízdenku.
Jízdenka byla celá pomuchlaná a vybledlá.
„Tady.“
„Vy máte jízdenku na vlak?“ zeptal se podivený Car.
„Ano, vezměte si ji, prosím,“ řekl dědeček.
Jízdenku Carovi ukryl do dlaně.

„Je to sedm zastávek. Sedmá zastávka se jmenuje Město, nezapomeňte,“ kladl mu dědeček na srdce.
Car zabalil růžový kámen do látky.
„Děkuji vám,“ řekl a poklonil se až k zemi.

Krajinou kráčel Car.
Růžový mnohotvar nesl v náručí.
Kos odlétl.

Dědeček šel sbírat jablka na křížaly.
Vítr se zarýval nehty do kulatých mraků.

Listonoš nemohl ještě dlouho usnout.
Prohlížel si obrázky v zadním pokoji.

Obrázek dinosaura, který měl místo hlavy dům.
Obrázek ryby s okrasnými ploutvemi.

V pokoji bylo teplo a peřina hřála.
Tak usnout nakonec přeci jen šlo.

Listonošovi se zdál hezký sen.
O růžích.
O velrybách.
O tom, jak je důležité být ve střehu, pokud se chystáte čelit bouřím.

Druhý den vstal listonoš brzy ráno.
Bosý vyšel před dědečkův dům.

Zrezivělý bicykl obrátil na řídítka.
Spadlý řetěz se snažil nasadit zpátky.

Slunce bylo šmouhaté a růžové.
Obloha rozmazaná.

Začalo sněžit.

„Půjdeme sázet stromy,“ řekl dědeček.
Měl dvě plné hrsti žlutých mandlovitých semínek.

A listonoš se na nic neptal.
Vzal si svůj plášť a šli.

(Texty *O Králi* a *Pohádka o Carovi* jsou součástí souboru *Dědeček*, který je autorovou absolventskou prací na Konzervatoři a Vyšší odborné škole Jaroslava Ježka, Praha.)

Okénko Velkého

...p
ágo, j
ečn
em, č
ičm
en...

Soudružky a soudruzi!

V uplynulých letech se zdvihla nebývalá vlna komercionalizace umění a masového šíření literárního braku. Tato vlna byla doprovodnou součástí snobského elitářství; byla společným produktem maloměšťácké psychologie. Nakladatelství ovládaná představiteli a spojenci „duchovní elity“ chrlila ve statisícových nákladech brak, podprůměrné detektivní a mordýřské příběhy, pornografie a jiná „díla“, která zamořila knižní trh, a tím v podstatě zabírala, zužovala *prostor* skutečné literatuře, ničila vkus čtenáře a zároveň sloužila i k demoralizaci širokých čtenářských vrstev. Namátkou si uveďme příklady komercionalismu, který neznal hranic. Katolické nakladatelství Vyšehrad, vedle titulu Velký příběh bible, chrlilo bez obav z boha a věčného zatracení mimo jiné detektivky od Flemingové. Nakladatelství Odeon vydává „Tajnosti pařížské“ od Suea, k tomu přidává nakladatelství Svoboda „Tajnosti popraviště“ – paměti sedmi pokolení rodiny Sansonů, kteří v Paříži vykonávali úřad popravčích mistrů. Vražda a smrt vůbec zůstávají na našem knižním trhu fenoménem tak zajímavým, že je třeba je citovat ve všech pádech, barvách a podobách. Připomeňme si názvy detektivních příběhů jednoho takéspisovatele, vydané u nás v posledních letech: Taková blízkost smrti, Taková barokní smrt, Taková hořká smrt, Taková smrt do větru, Taková frajerská smrt, Mordy, čáry, pikle. Nakladatelství Horizont, které bylo v roce 1968 založeno při Socialistické akademii s úkolem vydávat publikace na pomoc lektorským sborům, realizuje místo toho přehled několikasvazkového díla Světové dějiny sexuality, nakladatelství Práce ve stotisícovém nákladu knihu M. Davenportové Údolí rozhodnutí. Olympia zásobuje čtenáře mimo jiné množstvím titulů z díla Karla Maye, samozřejmě v patřičných nákladech, až po Petrolejového prince, tedy i tou částí podprůměrné kolportážní literatury, k níž se později autor ve svých pamětech staví kriticky.

U kolportážní, sešitové literatury není bez zajímavosti, že nakladatelství Orbis se v oné době rovněž věnovalo překladům ze současné západoněmecké sešitové padesátifenikové literatury a vydávalo ji knižně, ačkoli na obálkách „originálů“ bylo jasné upozornění, že „tyto sešity se nesmějí prodávat v knihkupectvích ani být zařazovány do knihoven“, a to přímo na základě příslušných zákonů NSR o brakové literatuře. Tedy ani v NSR ne – u nás ano. Ve vydávání literatury prostě platil zákon džungle. V současné době přijaly stranické orgány a ministerstvo kultury řadu opatření, která v nakladatelské činnosti, v ediční praxi výrazně očišťují a otevírají prostor pro socialistickou literaturu. Nás svaz bude při konkretizaci

Bratra

těchto opatření aktivně pomáhat a pomůže nové úkoly v této oblasti řešit.

Čeká nás tedy nesnadný, ale zato společensky potřebný zápas s důsledky několikaleté maloměšťácké vlády „duchovní elity“ nad naší kulturou. Nový Svaz stojí spolu s marxistickou kritikou, uměnovědou a estetikou před vážným úkolem zhodnotit knižní produkci minulých let z hlediska společenské prospěšnosti.

Dnešní socialistická literární produkce si musí teprve znovu vydobýt přední místo, které jí náleží. Dlouho vládla kritéria, která tuto literaturu zatracovala. Spousta literárního braku přitom citelně pokazila čtenářský vkus. Nemůžeme pustit ze zřetele okolnost, že mnozí čtenáři, zejména středních vrstev, pohlížejí na literaturu a na život, na svět kolem sebe optikou, kterou po léta pečlivě vybrušovala skupina „elitářských“ spiovatelů, kritiků a literárních vědců.

Co proto dělat, aby se socialistická literatura opět stala naší ideovou zbraň? Především si musíme uvědomit, že ani zde nezačínáme z ničeho, že souvislosti s velkými díly našich socialistických klasiků nebyly úplně přervány. I v šedesátých letech se podařilo prosadit vydání některých vynikajících děl, která udržovala v kontextu našeho písemnictví a v čtenářské paměti hodnoty socialistické literatury. Také řada současných autorů za této atmosféry, nepřející socialistické literatuře, jí zůstala ve své tvorbě věrná a tvoří dnes její předvoj.

Základním předpokladem jejího úspěšného rozmachu je však koncepce rozvoje socialistické literatury, dlouhodobé a promyšlené koncepce rozvoje celé kulturní politiky. Nad veškerou naší kulturou a uměním nechť svítí jediné směrové světlo: revoluční marxisticko-leniská idea komunismu.

V literatuře bychom měli podle usnesení stranických a státních orgánů pomoci vytvořit základní pilíře, bez nichž se nová původní socialistická tvorba a její potřebné masové rozšíření nedostane z místa. Jde přitom o pilíře ideové a materiální – tak, jak je objasnil XIV. sjezd KSČ. Některé kroky v tomto duchu náš Svaz již učinil.

Víme, že socialistická literatura je literatura pro lid, pro pracující, a přece pracující člověk, zejména dělník a družstevník, jeho život, citový a myšlenkový svět, jeho práce a její společenské ocenění z literatury takřka vymizelo. Vedení našeho Svazu proto dalo podnět ke spolupráci s naší největší a nejvýznamnější masovou organizací, s ROH, a s ministerstvem zemědělství. Výsledkem bude dohoda o vypsání každoročních soutěží na různé formy prózy, poezie a dramatu s tematikou pracujícího člověka, zejména z dělnického prostředí a současné vesnice. Ano, máme na mysli společenskou objednávku – právě tak, jako v minulém období šlo při oceňování nejrůznějších soutěží a při udělování domácích a zahraničních literárních, filmových, výtvarných a jiných cen o společenskou objednávku protisocialistických děl. Naše společenská objednávka by se měla stát jedním z nejvážnějších a nejúčinnějších podnětů nové tvorby, měla by se orientovat na velká ideová témata socialismu, na velké revoluční tradice bojů naší dělnické třídy a internacionalismu. Tvorba by měla zobrazovat člověka a jeho plný, plastický, citový a myšlenkový život v zápase o společenský pokrok, za vskutku lidský život.

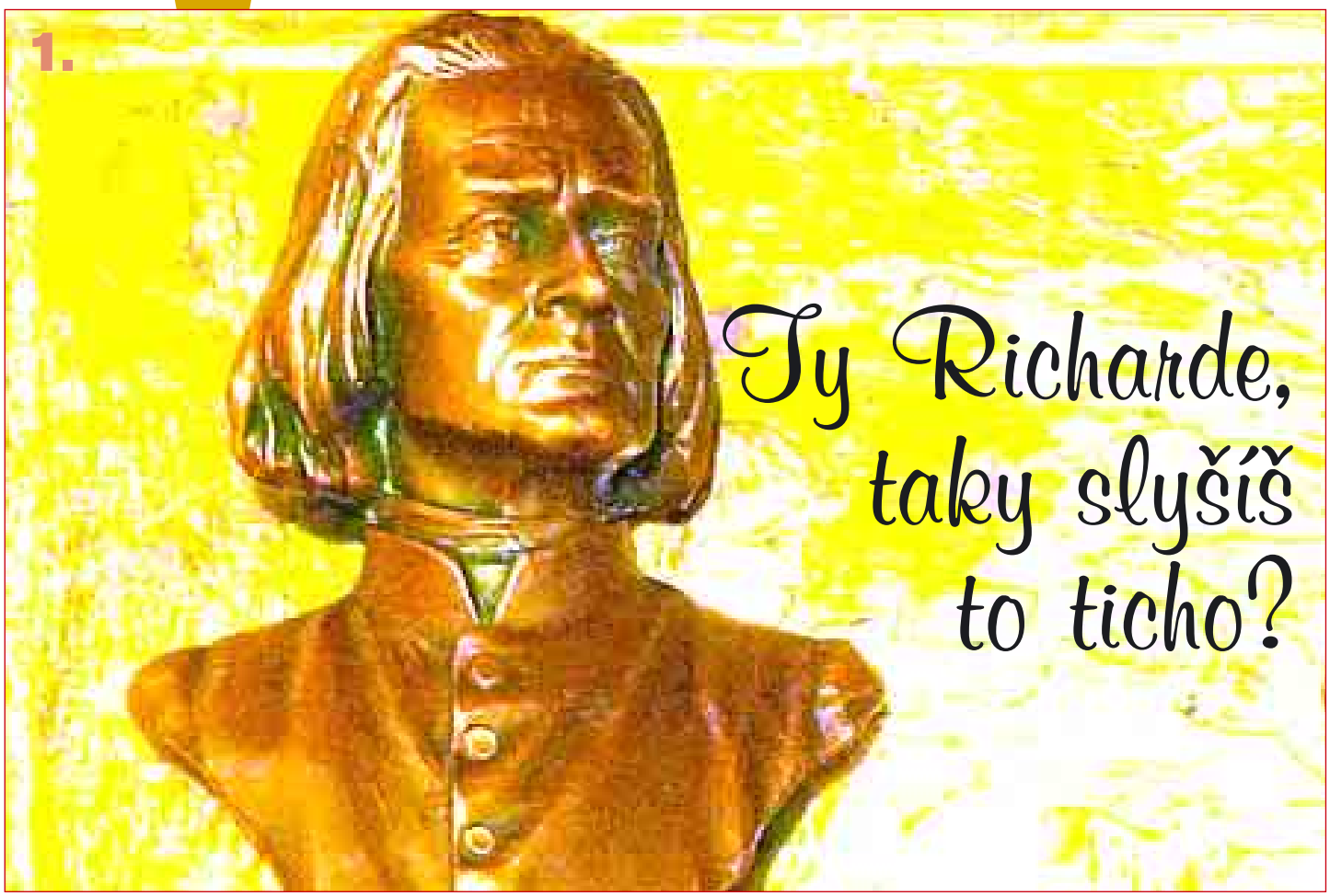
(Ze sjezdové zprávy předsednictva přípravného výboru Svazu českých spisovatelů, přednesená soudruhem Janem Kozákem na ustavujícím sjezdu Svazu českých spisovatelů 31. 5. 1972)

Poznámka: Soudruh Kozák to sice nemohl tušit, ale marxista-leninovec by měl přece jen předjímat. Do tak zásadních projevů se slovo „plastický“ nehodí. Ostatně už za dva roky bude to slovo vzhledem k preventivní akci soudruhů bojujících proti vnitřním nepřátelům v Rudolfově u Českých Budějovic (Plastic People of the Universe) tabu.

Liszt
...pa Wagner...
...ágo ečn... v Piešťanech

...em, č... ...ičm... ...en...

2.

Jo, akorát
nějakej pacholek
občas mlátí víkem
klavíru!

3.

4'33.
John Cage.
Tak to bude asi
nějakej
výsledek
z té olympiády.

...Vyhlá ška

ágo, j
ečn
em, č
ičm
en...

- cílem vyhlášky je předcházení narušování veřejného pořádku ve městě, ochrana veřejné zeleně a zvýšení estetické hodnoty vzhledu města

- omezuje činnosti, které by mohly narušit veřejný pořádek nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, být v rozporu s ochranou veřejné zeleně nebo narušovat estetický vzhled města dle místních podmínek na území města Krupka

- zakazuje umísťování předmětů bez souhlasu vlastníka na veškeré veřejné zeleni a na veřejných prostranstvích vymezených vyhláškou

- zakazuje sezení na stavebních částech a zařízeních, které k takovému účelu nejsou určeny (palisády, zděné a betonové zídky a zábrany, odpadkové koše apod.)

Vážení spoluobčané, v souvislosti se zněním této vyhlášky bych vás rád upozornil na problematiku šťovíku, rostliny, jejíž celý název zní Šťovík tupolistý, latinsky Rumex obtusifolius L. Možná vám to některým bude připadat úsměvné, ale věřte, že vše může začínat šťovíkem a končit třeba znásilněním vaší dcery! Vždyť jen si vezměte takový krásný, posekaný pažit, pečlivě udržovanou parkovou zeleň, která lahodí vašemu oku a nabízí vjem estetické hodnoty, a najednou, při pohledu na takovou veřejnou zeleň rozladí vaši mysl šťovík, který zcela nepatřičně a hrubě narušuje řád a pořádek oné čistoty, šťovík, který naprosto ničí estetickou hodnotu veřejné zeleně potažmo celého města. Jak nepatřičně činí z plochy zeleně! Takovému hrubému narušování estetické hodnoty je třeba předcházet, je třeba činit preventivní opatření proti šťovíku, je nutné vykořenit toto zlo z našeho města! Jak taková zlovolná rostlina dokáže narušovat veřejný pořádek, o tom jsme se, vážení spoluobčané, měli možnost přesvědčit už mnohokrát. A proto je potřeba chránit naši veřejnou zeleň všemi dostupnými prostředky. Jak sami dobře víte, na stát se nemůžeme spoléhat. Představitelé naší vlády, lidé

pověření řešením našich problémů, nás ustavičně jen krmí planými sliby, lžou nám. A kdo z jejich lží má prospěch? Šťovík si dál beztrestně roste, kde se mu zlíbí! Pojem dobrých mravů je mu naprosto cizí a právě pro tuto jeho nepřizpůsobivost je třeba vyloučit ho z naší veřejné zeleně jednou provždy! Nedovolit mu, aby se vysemenil, kde se mu zlíbí, nedovolit mu, aby nekontrolovaně expandoval a v hrubém rozporu s ochranou zeleně se šířil všude tam, kde se mu zlíbí. Je třeba preventivně potírat zločinnost nekompromisním vytržením asociálního šťovíku z veřejné zeleně! Je třeba zavést represivní opatření proti zneužívání veřejné zeleně nepřizpůsobivým šťovíkem. Sami vidíme, že integrace šťovíku do naší veřejné zeleně je nemožná. Pravdou je, že snahy o integraci tohoto rostlinného druhu do veřejné zeleně selhávají a vedou jen ke společenskému rozvratu. Soužití s touto rostlinou je nejen v našem městě, ale i v řadě míst republiky na kritické hranici trpělivosti nás, slušných občanů, kteří toho, lidově řečeno, mají už plné zuby. Proto vás, vážení spoluobčané vyzývám, spojme se jednotně proti tomuto zlu, vykořeňme ho už konečně jednou z naší veřejné zeleně a nastolme tak definitivní veřejný pořádek a zvyšme estetickou hodnotu vzhledu našeho města!

Petr Štengl

...p ágo, j ečn em, č ičm en...

SPAM & spojené kartáčovny & bleděmoderní králíček a velká lžíce...

Čas, kdy budou stroje psát literaturu za lidi, už je tu. Petr Štengl vypustil džina z láhve! Část jeho knihy SPAM napsal automatický překladač.

Do deseti lety začne být udělována cena za literaturu, kterou nenapsal přímo člověk. Kdo bude tyto autory zastupovat? DILIA? Jak dlouho budou platná autorská práva? Co k tomu řekne Lenka Procházková? A pan arcibiskup? Jak budou probíhat křty takových knih? Neměla by k tomu Obec spisovatelů vytvořit Etický kodex? Nebo Etický panel? Bylo na počátku opravdu slovo? Ohodnotí dějiny Štengla jako proroka nebo zločince? A jaký na to bude stanovený sázkařský kurz? Nebyla náhodou babička Boženy Němcové robotem?

Stovky a tisíce otázek se nám honí hlavou. Jedno je jisté, máte-li někdo ještě nějaké nápady, nějaké tvůrčí svrbění, tak je rychle napište a rychle se podrbejte, času už je málo.

...p
ágo, j
ečn
em, č
ičm
en...

Rubrika s Maem na věčné časy

Ondřej Černý o Kulturní revoluci

布拉格时报
PRAGUE CHINESE TIMES
主办：捷克华文传媒集团　国际期刊发行号：ISSN 1804-6649　2012年第6期(总第31期)　本期16

民族　靠自己

——捷克国家剧院院长Ondřej Černý先生专访

6月27日至7月11日，大型新编史诗京剧《赤壁》将首次在欧洲进行巡回演出。这也是该剧自诞生以来首次在海外进行大规模巡回演出。届时，该剧将陆续在奥地利维也纳城堡剧院、匈牙利布达佩斯国家歌剧院、捷克布拉格国家剧院登台亮相。中国京剧界的领军人物于魁智、李胜素及百余位京剧表演艺术家将在这些具有辉煌历史的舞台上为欧洲观众展示作为中国国粹的京剧艺术的独特风采。以此为契机，6月4日，本报记者对捷克国家剧院院长Ondřej Černý先生进行了专访。

据Černý先生介绍，捷克国家剧院是捷克最大的剧院，也是捷克民众寻根的剧院。当年在舞台几乎全是德语天下的时代，捷克的文化有识之士发动倡议，采取民间集资的方式为捷克人盖一所自己的大剧院。大剧院1844年动议建造，1868年动工安放一号基石，1881年为奥匈帝国皇太子进行了首演。首演仅两个月后发生火灾，大火一直烧毁了它华丽的金色屋顶。捷克民众经过短期民间集资以及更加努力地建设，仅仅两年时间就使大剧院迎来了新生。1883年11月18日幕布拉开，观众看到了捷克民族音乐家斯美塔那的歌剧《幕布谢》。经过近40年的光阴，捷克人民终于拥有了一座以演民族戏剧的国家大剧院。剧院舞台正上方的女神与维纳旁，郑重地刻着人民献给国家剧院的铭文：民族，靠自己。

Černý先生介绍说，现在，捷克国家剧院每年上演80个剧目，包括歌剧、芭蕾舞剧和话剧等，其中话剧和芭蕾舞剧是主要的演出剧目。2012年开始捷克国家剧院和捷克民族歌剧院成为联合体，共同主办捷克大型文化艺术演出活动。其演出剧目根据时代的发展和观众的欣赏品味不断进行调整，目前的演出不仅包括传统的古典戏剧，也有比较现代的节目。

Černý先生说，捷克国家剧院一直非常重视同国外艺术团体和剧院的交流和合作。曾派团到韩国首尔、南非等地演出，也曾邀请国外的演出团体来演出，如来自波兰华沙、匈牙利布达佩斯以及俄罗斯等地的文化团体。捷克国家剧院和中国也有很好的合作经验，其芭蕾舞团曾应邀请参加上海世博会演出。无论是在上海还是北京，他们的演出都获得了很好的反响。此次北京京剧团到捷克国家剧院演出大型京剧《赤壁》，他希望成为未来进一步合作的良好开端。也希望能够将捷克芭蕾舞团介绍到中国。捷克芭蕾舞团不仅准备了传统的经典芭蕾舞剧，也排练了受西欧影响的现代芭蕾舞剧。

Černý先生认为，歌剧演出中，通过演员和观众的互动，可以很好地进行文化艺术的交流，从而也可以推动政治和经济交流的发展。

Černý先生说，此次大型新编史诗京剧《赤壁》在捷克布拉格国家大剧院登台亮相，对中国戏剧感兴趣的捷克民众对此剧充满期待。中国的京剧，无论是从演唱方式还是服装道具都与西方有着很大的不同，欧洲的观众感觉非常新鲜和好奇，他们可以从中感受到东方成百上千年的文化，触摸中国古代文化传承至今的精髓。

Černý先生说，为了帮助当地观众更好的了解《赤壁》的历史文化背景，演出筹办方吴氏策划在节目单上已经做好德语、匈牙利语和捷克语的文字翻译，同时演出时也准备了字幕和同声翻译。希望通过高科技手段，帮助欧洲观众更好的认识和理解中国的京剧艺术。此次《赤壁》的主创人员曾参加过2008奥运会闭幕式的演出，相信一定会取得很好的效果。

Černý先生透露，受中国文化艺术交流中心的邀请，他将于7月份赴北京参加文化演出交流活动，届时将与来自全世界数十个国家和地区的剧院院长进行广泛的交流。他相信将在此期间和中国有关方面建立新的合作关系。

Černý先生特别介绍说，捷克友协十分重视中捷两国文化艺术的交流活动，文化交流不仅促进两国和两国人民的相互了解，也有助于促进两国经贸关系的往来。

Černý先生希望生活在布拉格以及捷克其他城市的中国人能够来到捷克国家剧院进行艺术欣赏，更多地了解捷克文化。最近，捷克国家剧院将上演《灰姑娘》、《睡美人》以及斯梅塔那的《被出卖的新嫁娘》和德沃夏克的《水仙女》，地产剧院(Stavovské divadlo)也将于本周末开始上演莫扎特的《Don Giovanni》。

翻译：李鸣　图/文 陈舟

...p
ágo, j
ečn
em, č
ičm
en...

Miroslav Salava: V honitbě boží a jiné básně

Miroslav Salava (1960) není autorem, který by střídal žánry. Vychází to z jeho vnitřního ustrojení. Nikdy ho neuvidíte poposkočit, natož přes švihadlo – i když představa je to krásná. Románu nebo divadelní hry se tedy od něj zřejmě nedočkáme. Ani v rámci poezie není hopkavým švihatedlníkem. Žádné poskoky a vzlety, žádné experimenty, jeho básnění je těžké až ouvej a proměňuje se sbírku od sbírky pozvolna, jako pohyblivé písky po Sahaře. Eruptivní není Salava, ani co se týká rytmu psaní. Není z rodu básníků, v nichž zčistajasna bouchnou saze a do týdne vychrlí sbírku. Píše denně; v hodině mezi psem a vlkem, kdy si popeláři teprve mnou ospalky, on už v liduprázdných prostorech Klementina začíná psát první báseň. Abyste rozuměli, Salava je totiž v Klementinu zaměstnán coby knihovník. Básně, co za svých tajuplných rán stvoří, zapisuje do sešitů. Báseň po básni, den po dni. Pozoruhodné je, že finální koncepci svých sbírek svěřuje do cizích rukou. Když se v sešitech nashromáždí dostatek nového materiálu na knihu, vezme sešity do podpaží a hurá za některým z básníků. Sbírky z jeho rukopisů v minulosti sestavil např. Ivan Wernisch a tu současnou Bohdan Chlíbec. Její název *V honitbě boží a jiné básně* pravděpodobně zamotá hlavu Salavovým kolegům knihovníkům. To je totiž tak: k padesátinám si Salava v roce 2010 vydal pro radost sbírku *V honitbě boží*. Náklad čítal sto výtisků a knihy se vůbec nedostaly do distribuce, autor je rozdal přátelům. Teď tedy vychází *V honitbě boží* jaksi regulérně a tvoří první třetinu svazku. Po ní následují oddíly *Každé ráno* a *Přišitá hlava*, kde jsou básně z let 2011 a 2012. Kapišto? A tady je několik jednohubek na okoštování:

Přibij mne ke dnu Pane pevně
Ať nevyjdu z bytí levně!

Vymaluji pokoj křídou
Že tu nebyli? No tak přijdou!
Rozlezou se po nábytku
Nadají mi do dobytků
Zalezou si do cukřenek
Vykálejí do peřin
Vyhltají oči mřenek
Věřím já tomu nebo nevěřím?

To je totiž tak: k padesátinám si Salava v roce 2010 vydal pro radost sbírku *V honitbě boží*. Náklad čítal sto výtisků a knihy se vůbec nedostaly do distribuce, autor je rozdal přátelům.

Postarší stromy na pláccích
Někde se ještě potácí
Smích a křik a zvuky z bedýnek
Ve světlíku sklem bleskl plamínek
Zařinčelo nádobí a zařičela tramvaj
Šlechetnost dávno nezdobí Šalmaj
Neslyšel nikdo tisíc let
Neboť slyšet je jen co nevidět

Když se vrátil domů z funusu
Našel se ležet v ubrusu
A to byl jeho další smutný okamžik
Který tak snadno nepřežvýk
Byla to ostuda nová či jen tragedie ?
Roztrhl ubrus a s hrůzou zjistil že ještě žije

(Vydala nakladatelství KANT a Aula, Praha 2012)

Připravil
Michal Šanda

Čítanka dobré adresy

...p ágo, j ečn em, č ičm en...

Petr Stančík: Pérák

Pérák, co to je? Rozvrzaný gaučák, ze kterého trčí péra? Udělal jsem minianketu mezi osazenstvem kavárny Jericho, kde jsem zrovna knihu četl, jestli vědí, co je pérák, a představa většiny byla obdobná, jako ta moje. Takže: Pérák s velkým P byla osoba s pružinami v nohou. Zrodila se v lidové představivosti za německé okupace. Jak teror sílil, zvětšovala se Pérákova skákací schopnost. Od původně několikametrových skoků postupně Pérák přeskakoval bloky domů, potom celé čtvrti. Ze Smíchova do Libně to zvládal na tři odrazy. Při tom prováděl rozličné sabotáže a trestal kolaboranty. Ženy ve Vysočanech odmítly ze strachu z Péráka chodit na noční směny, což brzdilo zbrojní výrobu, a proto SS uspořádalo na Péráka zátah. Zní to jako fantasmagorie, ale je to historicky doložitelné v dobovém tisku. Racionální vrahouni nahánějí smyšlenou bytost! Inu, Praha magická...

Petr Stančík není prvním umělcem, který téma Péráka zpracoval. Hned po válce v roce 1946 natočil Jiří Trnka animovaný film podle scénáře Jiřího Brdečky Pérák a SS. V roce 1948 vycházel v Haló novinách komiks Pérákovy další osudy. Ondřej Neff napsal a nakreslil komiksy Toho dne byla mlha (1988) a Pérák kontra Globeman (1999). Ústřední dějovou linku Stančíkova románu tvoří příběh Péráka a odbojářky Jitky. Při nepodařeném pokusu odbojářů získat svatováclavskou korunu a následné přestřelce s SS v katedrále sv. Víta Pérák Jitku vysvobodí a vezme ji k sobě domů, do skrýše na libeňském plynojemu. Spolu dostanou od odbojářského ústředí za úkol zničit tajnou německou zbraň – levitační talíř, který na letišti v Letňanech pro nacisty vyvíjejí tibetští mniši. Paralelně s tím pátrá Pérák po své identitě. Z vlastní minulosti si pamatuje pouze to, jak se odráží od parapetu v okně Zemské porodnice. V uchu má zastrčený pomačkaný papírek, na kterém je tužkou naškrábáno: P.R.19° sš 86° zd. Čímž se otevře prostor pro Stančíkovo tíhnutí k bizarnostem a chytrým kombinacím.

Konec románu je neméně překvapivý. Je po válce, Pérák s Jitkou mají tříletého syna, už nebydlí na libeňském plynojemu, ale v bytě ve středu města. U jejich dveří zazvoní bývalý konfident gestapa, nyní člen Revoluční gardy, a podá Pérákovi obálku s rozhodnutím národního výboru, že bude Pérák odsunut do Německa.

Pobavíte se a pobouříte do sytosti, záleží jenom na vás, jaké jste čtenářské nátury, jestli chechtací nebo brunátné.

Právě kolem projíždí otevřená tramvaj směrem k Čechově mostu. Pérák s Jitkou se rozběhnou a naskočí na plošinku. Cestující jsou protektorátně zamlklí, jen dva němečtí vojáci se samopaly se hlasitě baví, okázale si užívají, že jsou tu pány. Když si jeden z nich všimne, že se na děj dívá holčička, křivě se na ni usměje a naznačí samopalem ta-ta-ta! – jako že celou tramvaj postřílí. Holčička se rozbrečí, maminka si ji přitáhne blíž a zakryje jí oči, ale voják se nemůže svého vtipu nabažit, hýkavě se směje a dělá ta-ta-ta na všechny kolem.

„Běž k řidiči, ať nezastavuje," zašeptá Pérák Jitce. „Já se zatím postarám o tyhle dva knechty."

Přistoupí k vojákům, nasliní si palec a prvnímu frickovi objede ocelovou přílbu, jako by hrál na tibetskou mísu. Helma se rozezní zvučným hlubokým tónem, vojákova hlava je úplně rozmazaná. Z nosu, uší a kolem očí mu vytryskne krev.

Druhý voják se pokouší natáhnout samopal, ale to už se rozkuráženi cestující kolem něj zavřou jako voda. Když se po chvíli dav rozestoupí, oba Němci se houpají oběšení na kožených madlech, visících ze stropu tramvaje. Houfem se prodere rozklepaný stařík, o vyplazený jazyk jednoho Němce si navlhčí známku s Hitlerem a nalepí ji na dopis.

Jitka se mezitím protlačila k řidiči. Dědek v modré uniformě důležitě drží kliku

Foto Michal Šanda

kontroléru a vydatně u toho zvoní. Jitka se k němu nakloní a řekne:

„Pusťte mě k tomu, tatíku."

Řidič neslyší. Jitka se nadechne a zařve mu do ucha vší silou, až se z něj vyrůstající trs chlupů zachvěje:

„Zabavuji tramvaj jménem národního odboje!"

To už se sem hrne průvodčí a výhružně cvaká kleštičkami.

„Slečinko, hovořit s řidičem za jízdy je přísně zakázáno. Máte vůbec lístek? A máte vůbec kladný postoj k Velkoněmecké říši?"

Jitka vytáhne pistoli: „Vystupte si oba!" Řidič najednou slyší výborně, s průvodčím packavě seskočí na most a hrozí za ujíždějící tramvají pěstičkami. Jitka si sedne za kliku, zazvoní a hlásí na celý vůz:

„Zbabělci vystupovat! Teď to pořádně rozjedeme!"

Několik slabších jedinců skutečně poslechne, ale jádro národa zůstane a těší se, že bude mít v hospodě o čem vyprávět. Jitka trhne klikou na nejrychlejší stupeň. Dosud loudající se tramvaj hrábne do kolejí, až létají jiskry.

Byl také nejvyšší čas, protože za tramvají se objeví první pronásledovatelé. Je to nezbytná rekvizita všech filmů z druhé světové války: motocykl s přívěsným vozíkem, v němž sedí tlustý německý voják s kulometem a střílí, střílí a střílí.

Pérák se už na něj chystá, ale to už na plošinu přichází babička, na lokti nese navlečený košík s živou husou, v rukou drží ukořistěný samopal.

„Umíte s tím vůbec zacházet, babičko?" ptá se Pérák pochybovačně.

„Neměj péči, hezoune," usadí ho babka. „Já jsem stará Sokolka."

A skutečně: pokropí střelce ve vozíku krátkou přesnou dávkou, ten se zhroutí na pravý bok, ale jeho kulomet nepřestává střílet. Hlaveň se otáčí směrem k řidiči, ten pustí pravou rukou řídítka a snaží se ji odstrčit, ale jen si popálí dlaň o horký kov. Zaklání se v sedle co to jde, ale šňůra střel se neúprosně blíží, nejdřív mu z uniformy otrhá knoflíky a pak se zakousne hlouběji do masa. Řidič zaskučí, motorka prorazí zábradlí a plavným obloukem spadne do Vltavy.

Přímo před vchodem do velitelství SS zabzučí hydraulika a hladký, jakoby skalpelem vyříznutý obdélník vozovky kolem tramvajových kolejí zajede do země. Tím vytvoří rampu, po které z podzemního úkrytu vyjede tajná zbraň; bitevní tramvaj SdKfz 290 „Feuerwanze".

Kryje ji elegantní proudnicový pancíř natřený černo-červenou kamufláží, takže se živé Ruměnici opravdu podobá. Zepředu je opatřená obrovskou radlicí, podobnou mívaly lokomotivy divokého západu k odhrnování mrtvých bizonů, tato však navíc vybíhá do dlouhé, smrtelně ostré špice. Velký reflektor s obloukovou lampou na přídi jí dodává pochmurnost Kyklopa. Nese tři kulometné věžičky; dvě vpředu na bocích a jednu vzadu. Nahoře má otočnou věž s kanónem. Právě vysunula z věže k troleji teleskopický sběrač proudu, zakončený jakousi rozsochou a protože je mnohem nižší, než obyčejné tramvaje, vypadá to, jako by elektřinu z drátu olizovala sosákem.

Rozjede se bleskurychle a vražedně tiše. Za chviličku dostane do zaměřovače tramvaj s Pérákem a Jitkou a Feuerwanze začne chrlit olovo.

První salva naše hrdiny těsně mine, protože tramvaj přesně v tu chvíli zahnula z mostu doprava na Klárov, zato však zmasakruje četu Hitlerjugend, která s písní na rtech pochodovala po chodníku. Babka s Pérákem po nepříteli střílejí z obou ukořistěných samopalů, ale kulky se od pancíře odrážejí neškodně jako třešňové pecky. Feuerwanze vší silou narazí do zadku tramvaje, taranuje plechovou stěnu a špicí probodne husu v košíku i babičku za ní. Pérák ji sevře do náručí. Stařenka z posledních sil zasalutuje u ohryzku a zašeptá:

„Dobře stát!"

Je konec. Pérák padlou vlastenku opatrně položí a rozhlédne se. Situace je zoufalá. Cestující leží na podlaze a kryjí si hlavy. Palba kulometů očesala tramvaji sloupky i střechu, už z ní zbyl jenom holý podvozek, ale jede dál. Pérák přeběhne dopředu k Jitce, která tramavaj statečně řídí v dešti střel.

„Jak to jde?"

„Zkus se mě zeptat ještě jednou, třeba ti podruhé odpovím," odsekne naštvaně Jitka.

Pérák se vrhne zpět na záď, cestou strhne mrtvým Němcům z opasků granáty a hází je na Feuerwanze. První se však po hladkém pancíři skutálí na koleje a vybuchne daleko vzadu. Druhý granát Pérák drží odjištěný o chvilku déle, takže spustí hned, jak dopadne, a exploze utrhne pancéřové obludě z věže trolej. Feuerwanze zastaví, vzápětí však vysune náhradní tykadlo a znovu se rozjede, Pérákovi to však poskytne náskok několika rozhodujících vteřin.

Sešplhá až ke kolům, tramvaj právě sviští zatáčkou Chotkovy serpentiny, takže odstředivá síla jím mává jako hadrem, ruka mu sklouzne po naolejované hřídeli, kočičí hlavy dlažby mu klinkají o hlavu.

Pérák však v posledním okamžiku získá rovnováhu, vzepře se a pevně se zaklíní nohama o podvozek. Blíží se křižovatka před Bílkovou vilou, kde se koleje rozdvojují – rovně do Badeniho a vlevo do Chotkovy ulice. Tramvaj zahne doleva. Jakmile poslední kolo projede výhybkou, Pérák luskne prsty, přesekne táhlo mezi ocelovými jazyky a roztáhne je od sebe...

Feuerwanze se už blíží, všechny hlavně připravené vydávit poslední, smrtelnou salvu. Za průzorem v pancíři už je vidět rozchechtaný obličej řidiče. V tu chvíli však přijede k rozseknuté výhybce, a zahne současně na obě strany. Feuerwanze se roztrhne jako Otesánek prokopnutý motyčkou, na koleje z ní vypadávají esesmani, kola a kolečka všech velikostí, části strojů a zbraní, všechno se to valí, proplétá a kouří jako čerstvě vyhřezlá střeva, nakonec vybuchne a rozletí se na kusy.

(mš)

...ť ala ť uk!

Bestie zase triumfuje

Nádherná stavba, umístěná velice citlivě v krajině, v „anglickém“ parku...

Do Velkých Losin můžete jet ze Šumperka po hlavní, nebo odbočit na přírodní koupaliště Krásné, vyjet do kopců začínajících Jeseníků a zabočit přes Sobotín k Losinám.

V Sobotíně se vám v jednu chvíli mezi stromy mihne zajímavá stavba z konce 19. století, mauzoleum rodiny Kleinů. Tato průmyslnická rodina z Loučné nad Desnou (která zde vlastnila i zámek) zbohatla díky budování železnic v Rakousku-Uhersku.

Nádherná stavba, umístěná velice citlivě v krajině, v „anglickém“ parku, by mohla být kulisou nějakého romantického filmu, nicméně její stav je kastrofální (slovo „dezolátní“ je nadnesené). Potomci rodiny žijí ve Vídni a obci je to dílem jedno, a dílem nemá na to, aby někdo hlídal, když si sběrači kovů přijedou sloupat trochu toho perníčku. Sochy už dávno chybí a co šlo rozmlátit, to je rozmláceno. Nemluvě o tom, že jde o místo posledního odpočinku – pokud to ovšem není pojato jako třídní boj.

Ale památek máme dost a v břichu málo, tak o co jde. Buďme velkorysí, postavíme si lepší stavby, betonové, fortelné, a tak nějak více našemu oku lahodící... Metrostav nebo Skanska splní každé přání.

Jaroslav Krištof

...ť
ala ť
u

Pavel Herot

Amorův kaučukový šíp

Přinesl jsem jí květiny
a udělal dítě
co nevydalo sebemenší hlásku
Nesmálo se pláčem
Vyměšovalo pouze
v její představivosti
Každý den vozí ho v kočárku
Táhne mu na šest let
Vozí před školku
Jsem otcem
Panenky

(Třebíč, 6. března 2012,
11.45. hod.)

Charlie Soukup: Radio

...ť ala ť uk!

Soukup zamlada – foto Galén

Nakladatelství Galén vydalo v ediční řadě Olivovníky další legendární album, a sice Radio undergroundového písničkáře Charlie Soukupa. Originální nahrávky byly pořízeny 3. května 1978 v bytě Karla „Robina“ Hájka-Poppera na pražských Vinohradech. Celkem se jedná o 22 písní. Šestnáct z nich vyšlo roku 1981 v exilovém vydavatelství Šafrán ‘78 ve švédské Uppsale ve společné produkci Jiřího Pallase (Šafrán ‘78) a Paula Wilsona (Boží Mlýn Productions), nyní vycházejí poprvé kompletně na CD.

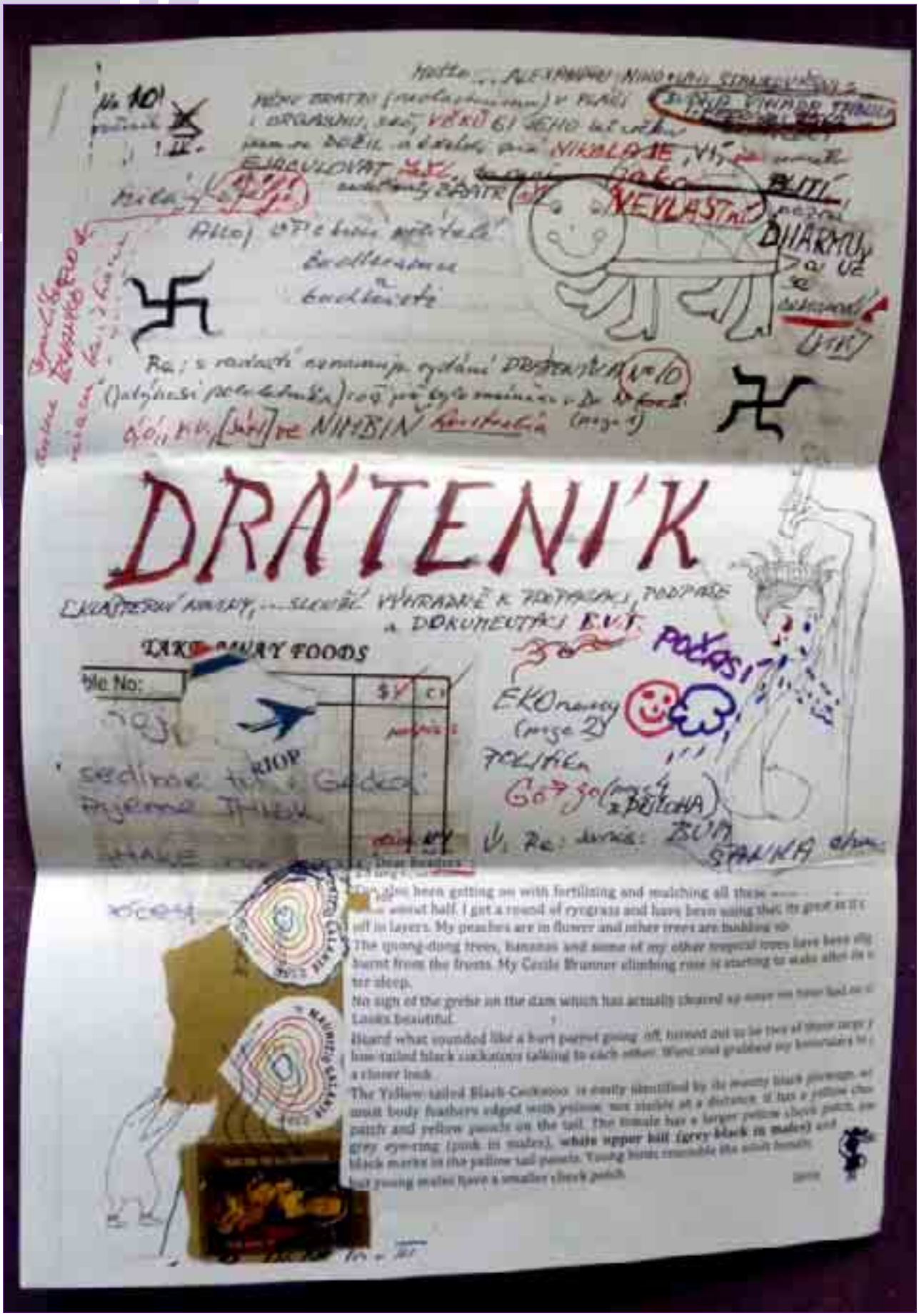
Karel „Charlie“ Soukup se narodil 22. ledna 1951 v Praze. Vyučil se nástrojařem v ČKD, následná studia na SVVŠ ukončil z vlastního rozhodnutí; poté vystřídal řadu manuálních zaměstnání. V roce 1974 začal vystupovat samostatně jako kytarista, účastnil se i tehdy ilegálních koncertů spřízněných kapel Plastic People, DG 307 nebo Hever & Vazelína Bandu, za což byl 17. března 1976 zatčen. V červenci 1980 byl zatčen znovu a odsouzen k 10 měsícům vězení. Psychickým a fyzickým nátlakem Státní bezpečnosti byl po propuštění z kriminálu přinucen odejít ze země. V letech 1982–1987 pobýval ve Francii v alsaském městečku Villé u Sélestatu. Roku 1988 přesídlil do Austrálie, kde žije dodnes, v ústraní poblíž obce Tabulan na severu státu New South Wales. Odsud svým přátelům příležitostně zasílá pozoruhodný ručně psaný časopis Dráteník. Jeho faksimile, s laskavým svolením Jiřího „Jiljí“ Lejdara, tu exkluzivně přetiskujeme.

Michal Šanda

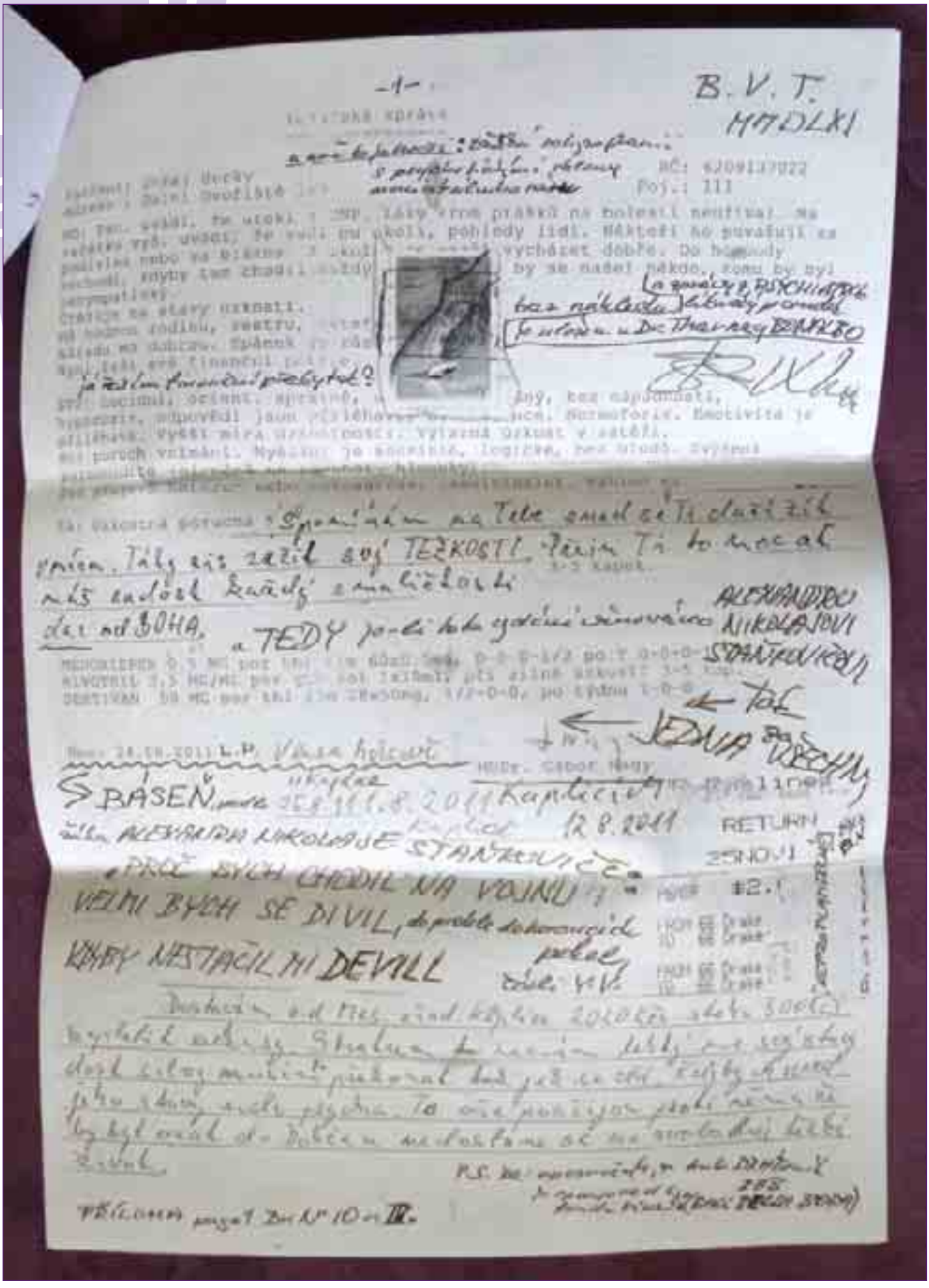
Psychickým a fyzickým nátlakem Státní bezpečnosti byl po propuštění z kriminálu přinucen odejít ze země.

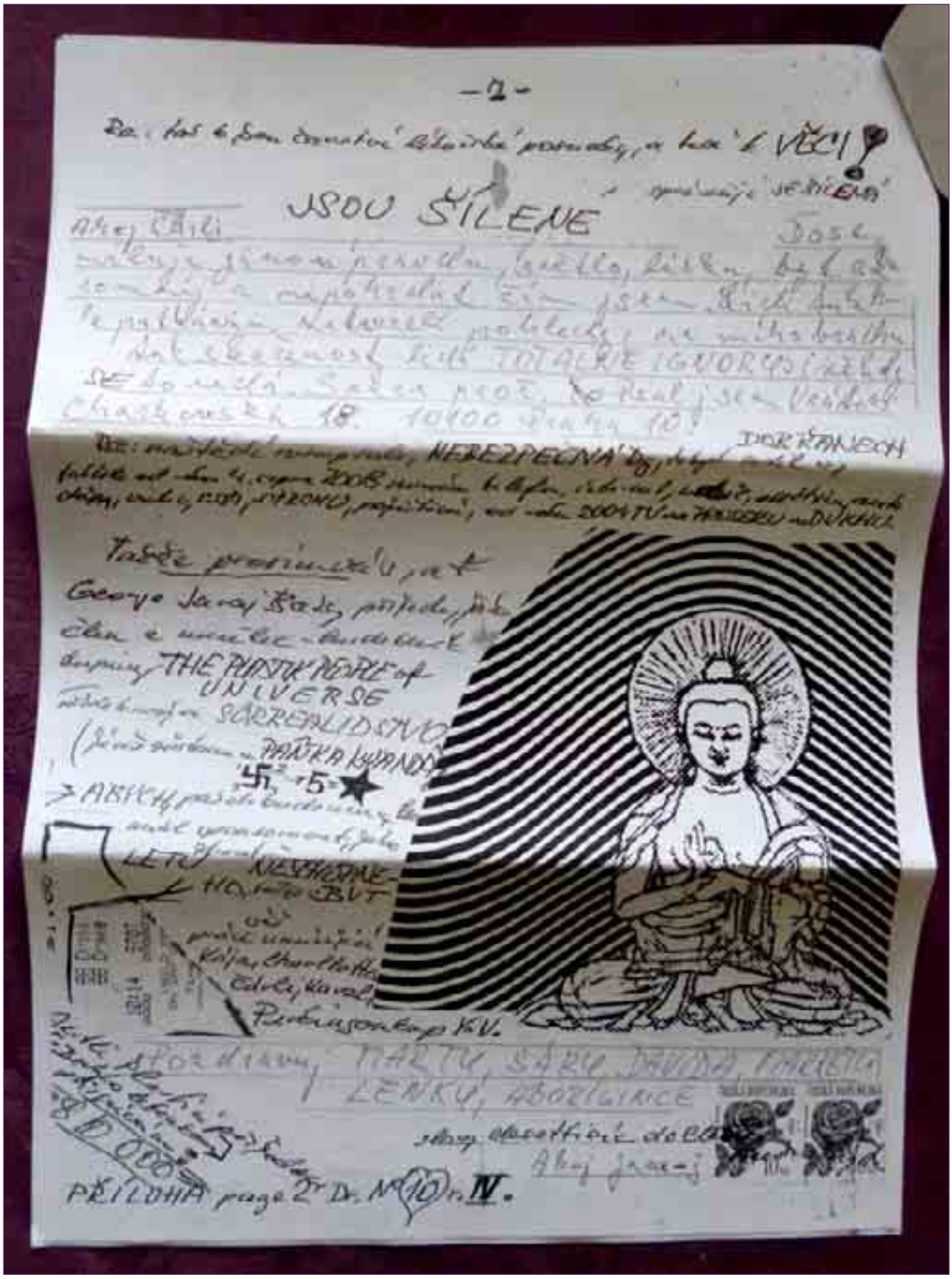
Soukup při své poslední návštěvě Čech v Lázních Bělohrad – foto Jiljí Lejdar

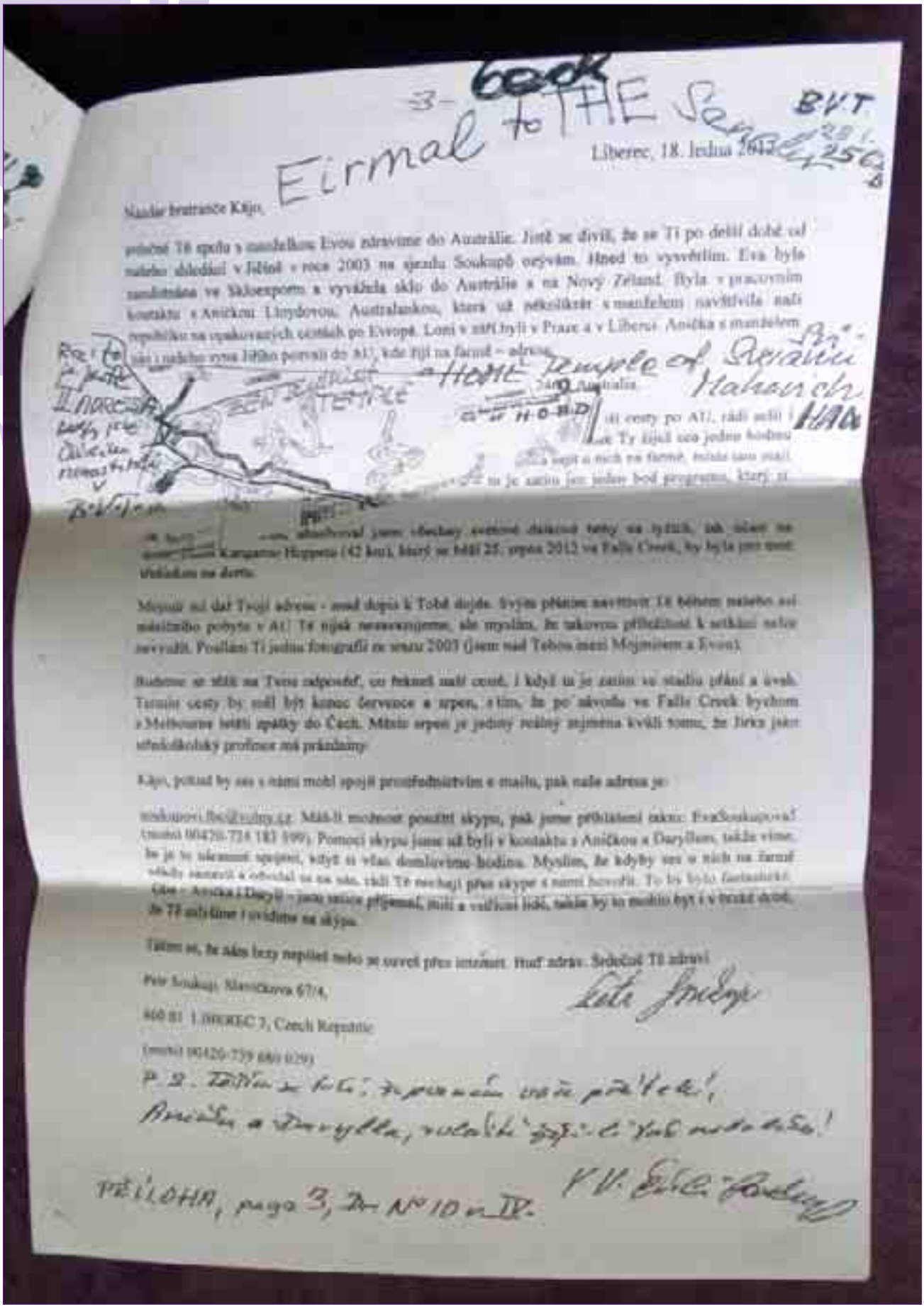

DRÁTENÍK
NEVLASTNÍ
BUTÍ
POKLASIT
POLITIKA
STAVKA
RIOP

MANTRA BUDHA NAMA
= meditace
Another year has gone by and what a year it has been. The Centre is going from strength to strength and we are looking forward to doing it all again in 2012. Thank you to all for your support and a big thanks to the counter-staff who put up with heaps and keep on coming back to do their day (a mob of masochists maybe?!). Thanks everybody and see you in 2012
BLANKO

B. V. T.
HADLKI
-1-
Spoléhám na Tebe, snad se Ti daří žít
smířen. Táty sis zažil svý TĚŽKOSTI, přeju Ti to moc ať
máš radost každý z nich
dar od BOHA, a TEDY pokud bude zpráva směrována
ALEXANDROU
NIKOLAJOVI
STAŘÍKOVÍ
JEDNA
DVĚMA
DVĚMA
JEDNA
BÁSEŇ
PROČ BYCH CHODIL NA VOJNU
VELMI BYCH SE DIVIL, kdyby
KDYBY NESTAČILI DEVILL
RETURN
25 NOV

-2-
JSOU ŠÍLENÉ
UNIVERSE
LETO
PŘÍLOHA

3- book to THE Sanctuary BVT

Eirmal

Liberec, 18. ledna 2012

Vážení bratranče Kájo,

Hotel Temple of Serenity Hahnovi

Re: Melbourne

II narozeniny

Bývalým

Kangaroo Hoppets (42 km), který se bude 25. srpna 2012 ve Falls Creek, by bylo jen mezi

Mějmír asi dal Tvoji adresu - snad dopis k Tobě dojde. Svým přáním navštívit Tě během našeho asi

Budeme se těšit na Tvou odpověď, co říkáš naší cestě. I když tu je zatím ve stadiu přání a úvah.

Tvůj

Kájo, pokud by ses s námi mohl spojit prostřednictvím e-mailu, pak naše adresa je:

Máš-li možnost použít skypu, pak jsme přihlášeni jako:

Pokud se tě tak nebo onak nepřijde nebo se ozveš přes internet, mail adresa. Srdečně Tě zdraví

Petr Soukup, Slovíčkova 67/4,

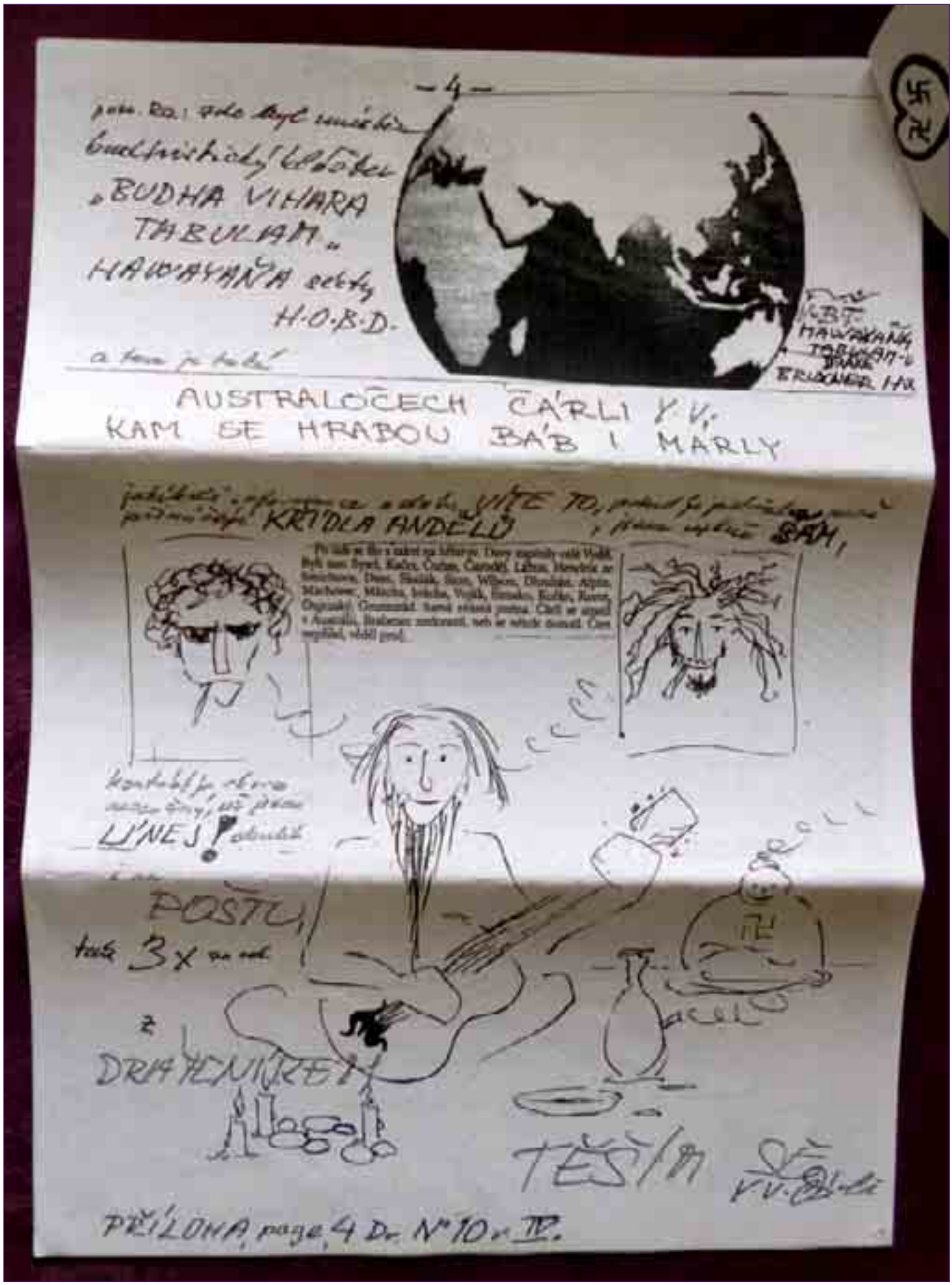
460 01 LIBEREC 7, Czech Republic

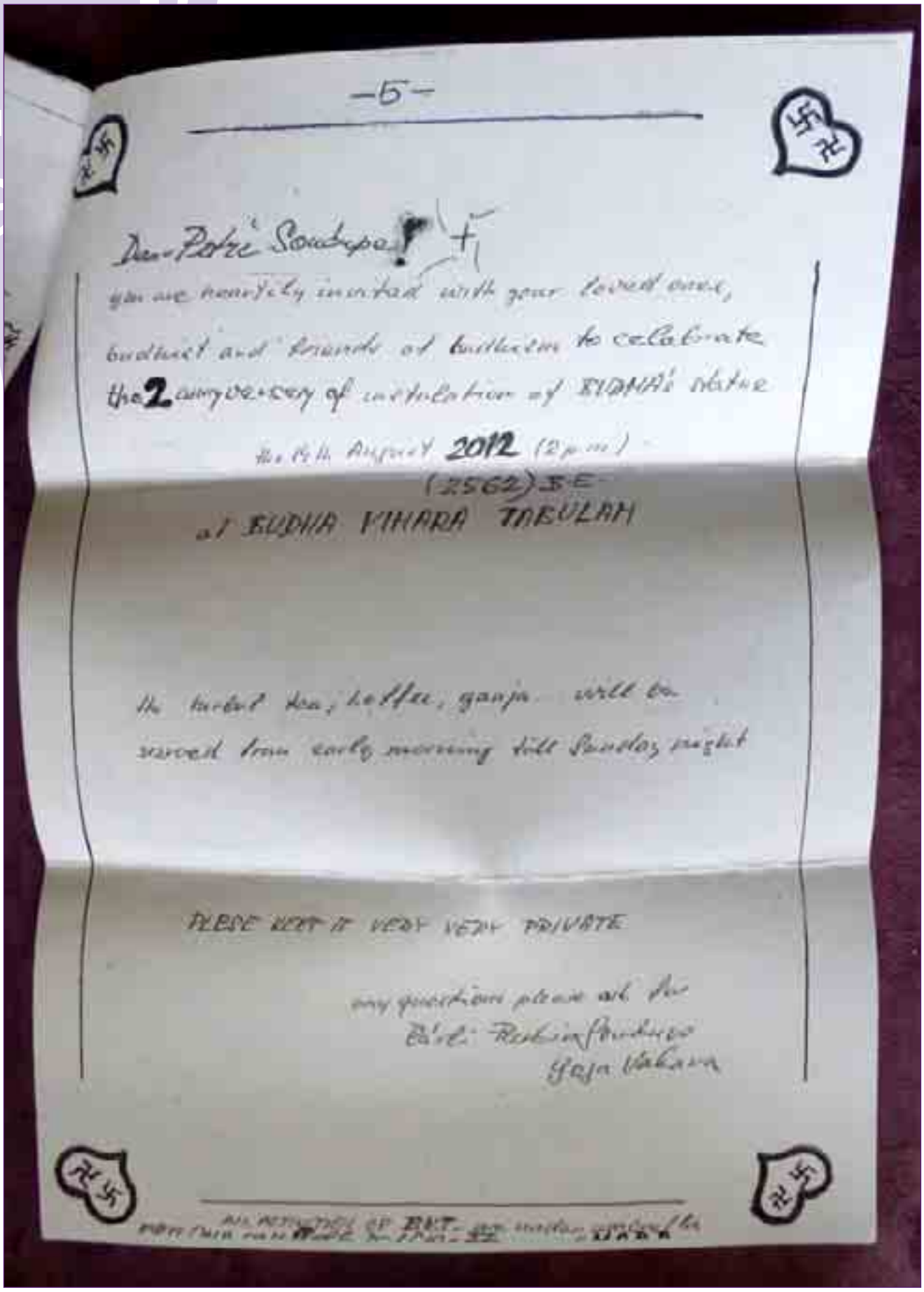
P. S. Děkuji za fotky, zejména ty naše pěkné!

Aničku a Daryllu, pokud jsi v kontaktu, pozdravuj!

PŘÍLOHA, page 3, Nr No 10 on IV.

V. Srdečný Petr

-4-
„BUDHA VIHARA TABULAM."
H·O·B·D.
AUSTRALOČECH ČÁRLI V. V.
KAM SE HRABOU BÁB I MARLY
KŘÍDLA ANDĚLŮ
SÁH,
TJ
LÍNEJ!
POŠTU,
3X
DRAHÉMUŘEČKY
TEŠÍM
PŘÍLOHA, page 4 Dr. N°10 r. IV.

-5-

Dear Bhante Sandipa!

you are heartily invited with your loved ones, buddhist and friends of buddhism to celebrate the 2 anniversary of installation of BUDHA's statue

on 26th August 2012 (2 p.m.)

(2562) B.E.

at BUDHA VIHARA TABULAH

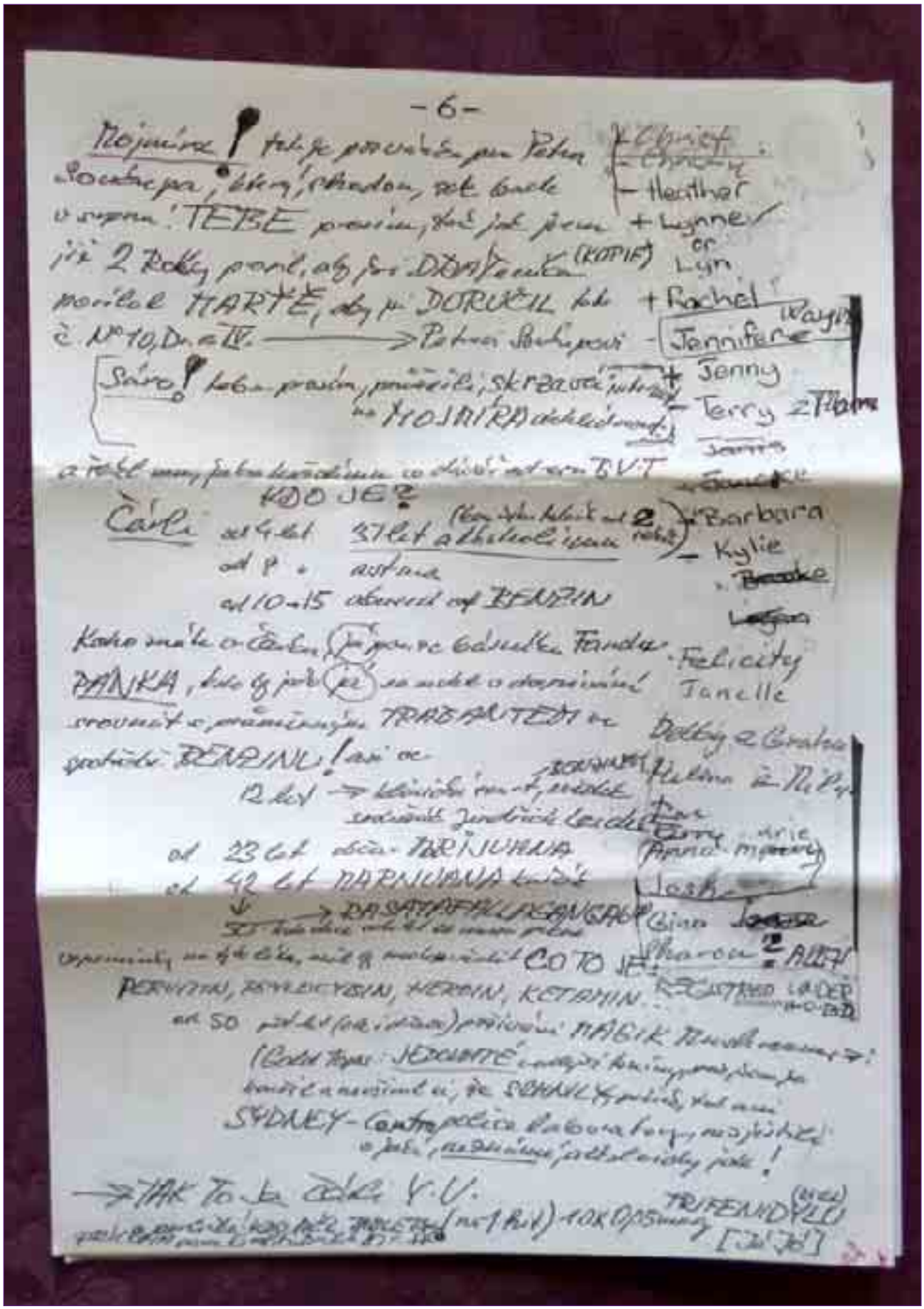
the herbal tea, coffee, ganja will be served from early morning till Sunday night

PLEASE KEEP IT VERY VERY PRIVATE

any questions please ask the

Bhante Ratanasundara

Yoga Vakara

-6-

Nejmíra! tak je pro vás pro Petra Šoubra, který, všechno, tak bude v srpnu! TEBE pravím, že jsi jsem již 2 roky pryč, aby jsi DŽUNGLE (KOPIE) pouze HARTÉ, aby mi DORUČIL ke č. N°10, Dr. a IV. → Petra Šoubra

Sáro! Leba pravím, pomůžeš; skrzevá

HOJNÁRA

a řekl mu, že ta kamarádka se chtěl setkat s BVT

KDO JE?

Čárli 37 let a chtěl by se 2 roky

od 8 - ostrava

od 10-15 obvod od BERLÍN

Kdo má k Čárlu je pro vás Edinka Fanda PANKA, že by jsi se o domácí srovnat s pomůcky TRABANTEM ze století BERLÍN! asi ze 12 let → kdyby se

od 23 let asi PAŘÍ JUMAJA

od 42 let PAŘÍ JUMAJA kdyby

→ DA SATAFFIL

COTO JE!

PERVITIN, EXTACY, HEROIN, KETAMIN.

od 50 let (pro vás) pro vás MAGIK

(Code Name: JEDLÍTE

SYDNEY - Centrální

→ TAK TO JE ČÁRLI V.V.

(na 1 Rok) - 10K

TRIFENDYLU

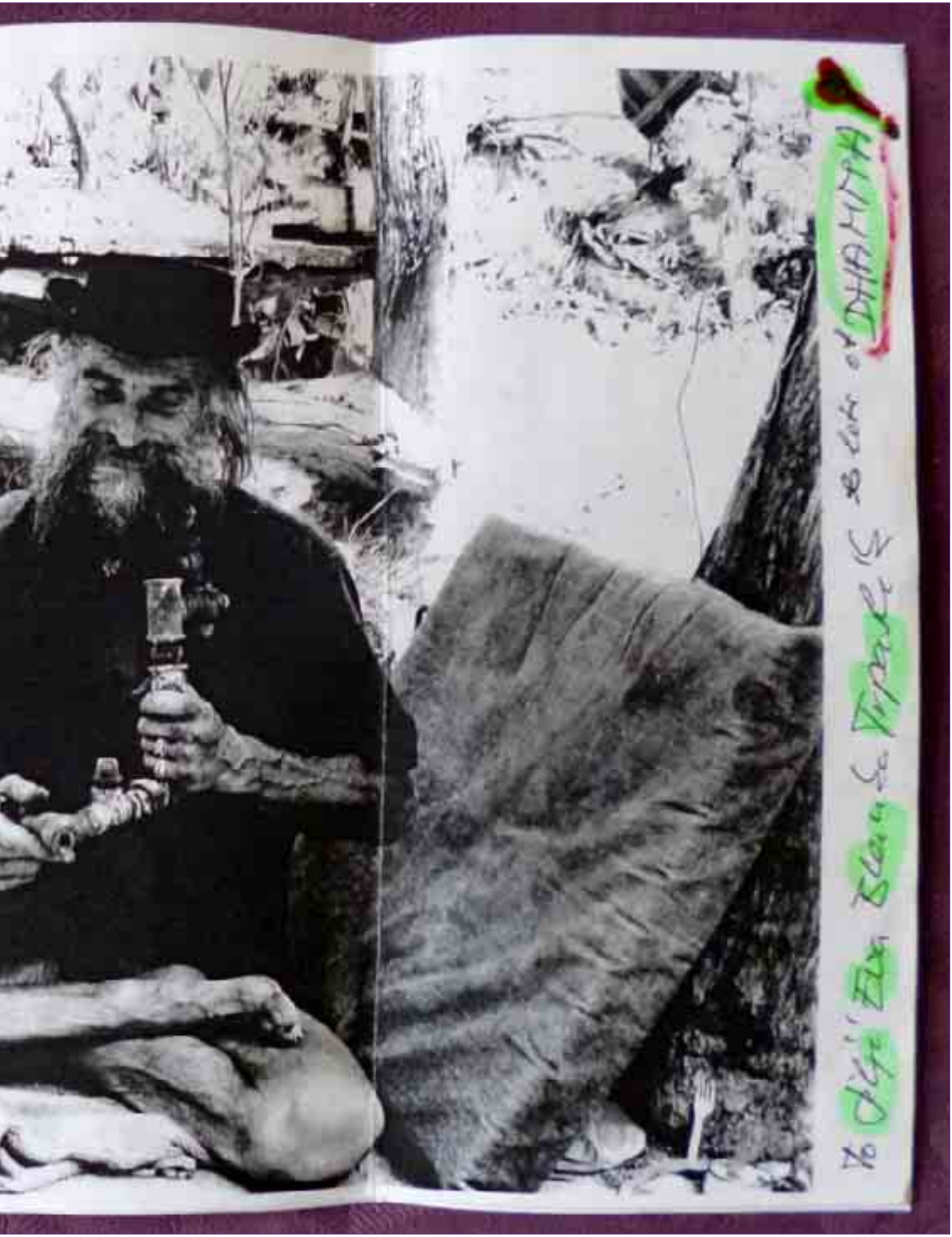
[3/76]

- Chrissy
- Heather
+ Lynne or Lyn
+ Rachel
- Jennifer Wagn
+ Jenny
- Terry z Tha
- Barbara
- Kylie
- Brooke
- Felicity
- Janelle
Debby z Gra
Helena z N
Jessi
Sharon ? ALEX
REGISTERED LADER

...t
ala
uk!

Charlie Soukup v Austrálii

...t' ala ť uk!

Intenzivní spolupráce

Na nádvoří zámku potkávám hraběte Podstatzkého, který na mě volá měkkou češtinou: A pozdravujte Demla. Kupuji si jednu cibuli a kilo česneku v bývalé synagoze u náměstí, ze které je dnes vietnamská tržnice, a vydávám se přes Františkov do kopce na Petráveč, za kterou jsou Dolní Heřmanice a pak už Tasov.

Stojím u Lékařského domu na magistrále a diskutuju s někým o tom, zda se píše „kdo s koho“ nebo „kdo z koho“. Přijíždí auto, nasedám do něj a stále diskutuji, těsně předtím kolem auta prochází básník Petr Borkovec. Z jednoho koutku úst mu vystupuje komiksová bublina, je z polystyrenu, nechápu, jak je tam přidělána, jak tam drží, a na ní je napsáno kurentem: Mlčte, píšu báseň!

Jsem stále v autě a stále diskutuji, najednou si však uvědomuji, že jsem měl jít pro mléko a volám na kohosi, kdo řídí, že chci vystoupit. Auto zastavuje těsně na začátku mostu ve Velkém Meziříčí. Scházím dolů, jdu se podívat do muzea dálnic, ale popletly se jim exponáty a na jednom modelu víceúrovňové křižovatky leží kapesník s krví Ferdinanda d'Este, jako kdyby ho tam futuristicky narafičil Jan Kaplický. Jdu k pokladně, abych jim sdělil, že je to urážka Franze von Harracha, bývalého majitele zámku, který tehdy v Sarajevu s Ferdinandem byl, ale místo „Harracha“ volám „raracha“. Z pokladny se vyklání básník Petr Borkovec. Z jednoho koutku úst mu vystupuje komiksová bublina, je z polystyrenu, nechápu, jak je tam přidělána, jak tam drží, a na ní je napsáno kurentem: Mlčte, píšu báseň!

Na nádvoří zámku potkávám hraběte Podstatzkého, který na mě volá měkkou češtinou: A pozdravujte Demla. Kupuji si jednu cibuli a kilo česneku v bývalé synagoze u náměstí, ze které je dnes vietnamská tržnice, a vydávám se přes Františkov do kopce na Petráveč, za kterou jsou Dolní Heřmanice a pak už Tasov. V půlce kopce narazím do pátera Demla s kolárkem a kočárkem, ve kterém spí básník Petr Borkovec. Z jednoho koutku úst mu vystupuje komiksová bublina, je z polystyrenu, nechápu, jak je tam přidělána, jak tam drží, a na ní je napsáno kurentem: Mlčte, píšu báseň!

Slušně pozdravím. Deml mě zastaví a ptá se mě: Nevíte náhodou, co znamená to C. ve jménu Martina Putny?

Neznamená to třeba candát?

Líbí se mi, že je holistický, že začíná od začátku abecedy. Vytáhnu si papuče, protože vím, že tohle budu na dlouho.

Candát to nejspíš není. Neééé.

snová

Pavel C. Kolář

A pak už je to jen dlouhá řada returnů.
Neznamená to třeba carevič? Neééé.
Neznamená to třeba celer? Neééé.
Neznamená to třeba celibát? Neééé.
Neznamená to třeba celofán? Neééé.
Neznamená to třeba celuloid? Neééé.
Neznamená to třeba cement? Neééé.
Neznamená to třeba ceník? Neééé.
Neznamená to třeba centimetr? Neééé.
Neznamená to třeba cenzor? Neééé.
Neznamená to třeba ceremoniář? Neééé.
Neznamená to třeba cévka? Neééé.
Neznamená to třeba cibelín? Neééé.
Neznamená to třeba cídič? Neééé.
Neznamená to třeba ciferník? Neééé.
Neznamená to třeba cíp? Neééé.
Neznamená to třeba cisterna? Neééé.
Neznamená to třeba citlivka? Neééé.
Neznamená to třeba citron? Neééé.
Neznamená to třeba cívka? Neééé.
Neznamená to třeba cizinec? Neééé.
Neznamená to třeba cizopasník? Neééé (i když v tu chvíli jsem zaváhal).
Neznamená to třeba cokoli? Neééé.
Neznamená to třeba copyright? Neééé.
Neznamená to třeba cukerín? Neééé.
Neznamená to třeba cumel? Neééé.
Neznamená to třeba cupity? Neééé.
Neznamená to třeba cvičenec? Neééé.
Neznamená to třeba cykloida? Neééé.
Neznamená to třeba cylindr? Neééé.
Neznamená to třeba cynik? Neééé.
Neznamená to třeba cypřiš? Neééé.
Neznamená to třeba cysta? Neééé.
Neznamená to třeba cytoplazma? Neééé.

Pak se páter Deml zamyslí. Já si zatím sundávám papuče, protože se zdá, že zápas je u konce. Pomezní sudí už to taky zabalili.

A opravdu to neznamená candát? ptá se Deml s nadějí v hlase. Možná se takhle na mnohé ptával Marie Tischlitzové.

Inu, chytračím, proč by to konečně nemohl být Martin Candát Putna?! Mohlo by to tak být.

Křesťansky jsme se rozloučili, Deml pokračoval z kopce dolů na Medříč a já šel pro mlíko do Petrávče.

Místo mraků pluly nebem komiksové bubliny. V každé z nich psal Petr Borkovec báseň.

...ť ala ť uk!

Nikoli však kanton švýcarský, jak by se jeden mohl domnívat, ale město v jižní Číně zvané Kuangčou (Guăngzhōu), které se nachází nedaleko Hongkongu a Macaa, s nimiž má společnou především dlouhou tradici obchodování se světem a řeč – kantonštinu (Cantonese).

Cantão začali prý říkat tomuto říčnímu přístavu v deltě Perlové řeky Portugalci, kteří se tu na začátku 16. století usadili za účelem obchodu. Město samo má však jako středisko obchodu více než 2000letou tradici, protože se o něm ještě drahně před naším letopočtem dost podrobně zmiňují arabští obchodníci. Původně byla celá okol-

Zuzana Chvatíková: Čína očima – Kanton jedním okem

ní oblast, kde se dodnes mluví kantonsky, součástí království Nan-jüe (Nan-yue), tedy doslova Jižního království kmenů Jüe, k němuž patřil i dnešní Vietnam, a město se jmenovalo Pchan-jü (Panyu). (Mimochodem toto jižní království se vietnamsky nazývalo Nam Việt.) Součástí sjednocené Číny se kantonská oblast stala nejdříve za vlády čínské dynastie Čchin (Qin 221–207 př. n. l.) a následná čínská dynastie Chan (Han) ji na přelomu našeho letopočtu učinila provincií s názvem Kuang-tung (Guandong), jíž se město Pchan-jü stalo prefekturním hlavním městem. Začalo se tedy o něm mluvit jako o „Prefektuře provincie Kuang-tung“, tedy

Kuang-čou (čou = prefekturní stolice). Portugalci pak zřejmě zkomolili název provincie: Kuang-tung s názvem města: Kuang-čou a používali jednotný název Cantão jak v souvislosti s provincií, tak v souvislosti se samotným městem. Po nich to dále převzali ostatní Evropané a dodnes se tento úzus stejného názvu Kanton (Canton – angl., fr. atd) pro dvě různé věci (město i provincii) v některých evropských jazycích vyskytuje.

Už v polovině 16. století, ne snad pro to komolení jména, ale kvůli násilnickým dobyvatelským sklonům, byli Portugalci z města Kantonu vyhnáni a zakotvili jinde, stále však v provincii Kuang-tung, a to níže po proudu u samého ústí Perlové řeky v městě Macau (viz DA 1 a 2/2012). Město Kanton bylo i nadále střediskem zámořského obchodu, avšak narozdíl od Hongkongu a Macaa se nikdy nestalo evropskou državou, a proto se čínský jazyk kantonština v provincii Kuang-tung neustálil jako jazyk oficiální, ale zůstal dodnes jenom jako úřady nepodporovaný jazyk obecný. V Hongkongu a Macau, které se cizími državami staly, a tudíž se vyvíjely trochu jinak, je dodnes kantonština oficiálním čínským jazykem.

V Číně se odedávna mluvilo různými nářečími i od sebe vzdálenějšími odnožemi čínštiny, a tak na přelomu našeho letopočtu čínská dynastie Chan v rámci své rozpínavosti nejen že po celém dobytém území Číny ujednotila míry a váhy, ale pokusila se i o jednotný jazyk, alespoň v jeho psané podobě. Díky tomu pak mluvčí různých čínských jazyků, kteří by se mezi sebou jinak nedomluvili, spolu mohli komunikovat alespoň písemně a každý gramotný, ať už mluvil kterýmkoli jazykem, si mohl přečíst všechna vládní nařízení. K tomu jako spisovný vzor tehdy vláda dynastie Chan zvolila pekingskou mandarinštinu, která se nakonec stala úředním jazykem i v podobě mluvené. Přestože v mnoha oblastech se v mluvené formě jiné původní čínské jazyky stále používají, je mandarinština dnešním jediným povoleným oficiálním jazykem na celém území kontinentální Číny (Mainland China).

To, že se tento nápad s jednotně psanou čínštinou uchytil a funguje dodnes, je tím, že čínština je jazyk původně obrázkový, takže každý znak má v podstatě svůj daný význam (není tedy pouze slabikou) a význam jednotlivých znaků i jejich kombinací je ve všech čínských jazycích tentýž. Velmi zjednodušeně se tedy dá říci, že se všechny čínské jazyky píší stejně, ale každý se vyslovuje jinak. Výslovnost je v různých oblastech do té míry odlišná, že vzájemné porozumnění mezi etniky v mluveném projevu není možné. Proto například čínské televizní stanice vysílají filmy v čínském (tedy mandarinském) znění s čínskými titulky.

Kantonština má ze všech čínských minoritních jazyků nejvíce mluvčích, a to nejen díky samosprávným celkům Macau a Hongkongu, ale i proto, že se jí mluví v těch zemích světa, kde je tradičně dlouhodobě zastoupena velká populace čínských přistěhovalců. Ti totiž pocházeli hlavně z jihu Číny, tedy z provincie Kuang-tung, odkud se kvůli hladomoru stěhovali dále na jih, tedy hlavně do Singapuru, Bruneje a Malajsie. V dobách, kdy obyvatelé kontinentální Číny za hranice cestovat nesměli, stěhovali se do zahraničí občané Hongkongu a Macaa a to ponejvíce do anglosaských zemí a do Jižní Ameriky. Půjdete-li v Londýně do čínské čtvrti, uslyšíte v podstatě jenom kantonštinu. V Čechách naopak slyšíme jenom mandarinštinu, protože dnes již obyvatelé kontinentální Číny za hranice cestovat mohou.

Vraťme se ale k obchodu mezi Čínou a světem. O tom, že se Čína nebránila tomu, aby ji cizinci navštěvovali a odedávna čile

Přestože v mnoha oblastech se v mluvené formě jiné původní čínské jazyky stále používají, je mandarinština dnešním jediným povoleným...

obchodovala například s arabským světem a Persií, existuje mnoho důkazů. Čínu navštívil na své obchodní cestě i Marco Polo. Vztah Číny k okolí se však změnil důsledkem toho, že koncem 13. století celou Čínu i část Sibiře ovládli Mongolové v čele s Kublajchánem, a když se z této stoleté okupace Čína za vlády následné dynastie Ming (1368–1644) vymanila, postavila si proti Mongolům Velkou čínskou zeď. Jenže v 16. století, jak už bylo řečeno, se do Číny začali nevybíravým způsobem dobývat Portugalci a o invazi se pokoušeli i Japonci, a tak vláda rozhodla, že svou říši vůči okolnímu světu uzavře úplně a veškerý obchod s cizinci zakáže. Tím pádem nebyl na čínském území cizincům vůbec povolen pobyt (s výjimkou Macaa viz DA 1 a 2/2012). Po nástupu následné mandžuské dynastie Čching (Quing 1644–1911) Čína však obchodování se světem zase trochu obnovila, ale odehrával se právě jen ve městě Kantonu, pro-

tože to bylo jediné místo v celé Číně, kam měli cizinci dovolený přístup. Důvodem bylo to, že to byl přístav ne mořský, ale říční, takže měli Číňané o připlouvajících lodích dobrý přehled.

Říkalo se tomu „Kantonský systém obchodování s cizinou“ (Canton System) a vypadalo to tak, že zatímco muslimští Indové a arabští obchodníci se ve městě Kantonu mohli pohybovat volně a mohli se v něm i trvale usadit, evropští obchodníci, v té době to byli hlavně Francouzi a Angličané, ve městě směli žít jenom na ostrově Šamien (Shāmiàn dǎo), nesměli se stýkat s čínským obyvatelstvem, nesměli se učit čínsky a nesměli se zde usazovat. Směli zde pobývat jenom v obchodní sezóně, pak museli odplout domů, nebo měli povoleno se uchýlit do Macaa.

Ostrov Šamien si můžeme představit jako pražskou Kampu. Je asi tak stejně velký, ovšem s městem je spojen pouze dvěma malými mostky, které se za doby Kantonského systému po desáté hodině večer zavíraly. Díky tomu že ostrov sloužil téměř 100 let pouze Evropanům, nacházejí se na něm nádherné architektonické skvosty koloniální architektury, a to nejen z doby pozdního baroka a romantismu. Některé jsou i ve stylu secese a je na nich nádherně vidět propojení s klasickou čínskou technikou používání děrovaných i jinak ornamentálních glazovaných kachlí, které se potom právě díky kantonskému obchodování poprvé architektonicky upatnily i v Evropě a v secesi se hojně rozšířily.

V bývalých anglických a francouzských obchodních rezidencích jsou dnes kasárna, občas i ministerstva, často jsou dokonce prázdné. Ale ve většině se normálně bydlí, i když nijak luxusně.

Kantonský systém obchodování s cizinou fungující zhruba od konce 17. století spočíval hlavně v tom, že každou evropskou loď, která připlula po Perlové řece do vnitrozemí, si musel vzít na starost čínský průvodce, tzv. chung (hong), jehož povinností

Říkalo se tomu „Kantonský systém obchodování s cizinou“ (Canton System) a vypadalo to tak, že zatímco muslimští Indové a arabští obchodníci se ve městě Kantonu mohli pohybovat volně a mohli se v něm i trvale usadit, evropští obchodníci, v té době to byli hlavně Francouzi a Angličané, ve městě směli žít jenom na ostrově Šamien (Shāmiàn dǎo), nesměli se stýkat s čínským obyvatelstvem...

bylo dohlédnout na to, aby nezakotvila jinde než v Kantonu, a od té chvíle měl za ni plnou odpovědnost. Musel se postarat o to, aby posádka nezpůsobila nějaký rozruch a nepřišla vůbec do styku s místním obyvatelstvem. Tím pádem takový chung ani nesměl být prostředníkem obchodní výměny, ale musel sám náklad odkoupit, takže do tohoto obchodu včetně poplatků a cla musel investovat vlastní kapitál, což mu samozřejmě přinášelo značné finanční riziko, ale zároveň i možnost neuvěřitelného výdělku.

P

Hlavním artiklem byl z čínské strany čaj a surové hedvábí a z evropské strany stříbro. Porcelán a předměty umělecké hodnoty si z Číny začali vozit obchodníci nejprve hlavně proto, aby se jimi doma mohli chlubit. Obchodovat se s nimi začalo, až když se staly v Evropě módou, a to si mezitím zruční Číňané všimli, co se v Evropě líbí, a místo tradičních čínských předmětů začali posílat do Evropy artefakty uměle účelově vyrobené, určené pouze na vývoz, přizpůsobené zvyklostem Evropanů, jejich vkusu a jejich romanticky zkreslené představě o Číně. Vyráběli třeba předměty, které se v Číně vůbec nepoužívaly, příkladem toho je velká konvice na čaj, tak jak ji známe. Podle čínské tradice se používá pouze malá konvička o objemu jednoho šálku, a to pouze pro louhování čaje, nikoli pro jeho servírování, případně se nepoužívá vůbec. Číňané na porcelán a lakované dřevo malovali romantické krajiny ve stylu, který bychom v žádném muzeu v Číně nikdy nenašli. Číňanům se to velmi hodilo, protože to šlo nejenom dobře na odbyt, ale také to udržovalo Evropany v oné mylné naivní představě o Číně jako krásné zemi. Posléze se Číňané dokonce naučili i klasické evropské malířské techniky, které odkoukali od malířů-cestovatelů, ovšem ne proto, aby je využili doma, ale jen proto, aby v tomto stylu mohli masově „vyrábět“ obrazy na způsob evropské tradice a s trochou čínského nádechu je vyvážet do Evropy.

Kantonský systém sice kolem roku 1840 s opiovými válkami zanikl, ale když se nad tím zamyslíme, situace se od té doby vlastně moc nezměnila. Ještě donedávna směl cizinec cestovat po Číně pouze s čínským průvodcem, který sám rozhodoval, co mu ukáže a co ne, a dbal na to, aby se cestovatel od běžných obyvatel nedozvěděl o jejich bídných životních podmínkách. Kromě toho Čína dodnes vyrábí zboží (jako nádobí, konfekci a pod.) podle západního vkusu pouze na vývoz (tedy v Číně si ho nelze koupit) a podle svého vkusu pro vlastní odbyt. Dále čínský vývozní trh s moderními kopiemi klasických evropských malířských děl je živější než kdy předtím. A co se Evropanů a jiných západních turistů týče, ti dnes jezdí do Číny s touhou vidět to, co jim, cituji jednoho turistu: „připomíná starou Čínu“. Protože nyní ale už nemusí povinně jezdit s průvodcem, obvykle zjistí, že běžný život v Číně a čínské tradice vypadají úplně jinak.

Fotografie vlevo a dole: Kolo jako hlavní dopravní prostředek je tu naprostá samozřejmost. Ne že by město bylo protkáno cyklostezkami v moderním slova smyslu, ale v některých věcech, upřímě řečeno, kam se na ně naše města hrabou…

Na předchozí straně: Město je centrem obchodu dodnes. Tradiční obchodní čtvrtě, které zabírají značnou část města, jsou nekonečné a podle slohu architektury a nízké zástavby asi i poměrně staré. Narozdíl od budov na ostrově Šamien však tato zástavba není památkově chráněná, a tak kousek po kousku ustupuje moderním hotelům a podobným stavbám.

Nahoře: Obchodníci vystavují v krámech zboží, které je určeno hlavně pro velkoobchod.

Dole: Trh s velkoobchodním zbožím Te Ťin – De Jin Whole Sale Market. Písmenko sem, písmenko tam, hlavně když se to tam pěkně vejde.

Narozdíl od budov na ostrově Šamien však tato zástavba není památkově chráněná, a tak kousek po kousku ustupuje moderním hotelům a podobným stavbám.

Na předchozí straně: Majitelé vysedávají před krámky, popíjejí čaj a domlouvají obchody.

Na předchozí straně a dole: Čas čekání si krátí nejen hrou v karty, ale třeba i lehkým tréninkem juda.

Další strany: Obchody se samozřejmě domlouvají mobilním telefonem, ale přesun zboží se uskutečňuje často pěšky, nejvíce však na kole, a to buď na obyčejném, a nebo na nákladní trojkolce. Doprava se najímá přímo se závozníkem. Takoví závozníci jsou v pravém slova smyslu mistři oboru, protože dokáží naložit úplně všechno a hlavně tak, aby se nemuseli tři-

Takoví závozníci jsou v pravém slova smyslu mistři oboru, protože dokáží naložit úplně všechno a hlavně tak, aby se nemuseli třikrát vracet.

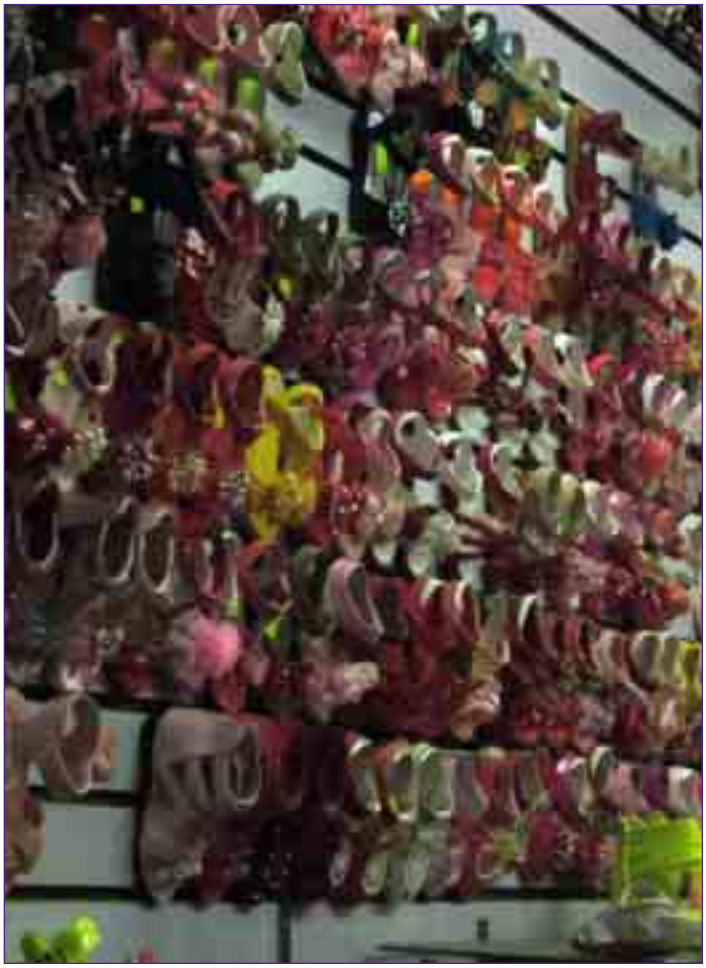
krát vracet. Ti si čekání na další zakázku nekrátí hrou, ale tvrdou dřinu nahrazují tvrdým spánkem.

Dole: V Kantonu je již z dob dávného obchodu početná arabská komunita.

Na další straně: V obchodních uličkách lze sehnat téměř všechno, od bot, přes klobásy a čaj až po sušené mořské plody a ryby.

Vpravo: Lisovaný čaj. Stále velmi drahé zboží.

Uprostřed: Mořské řasy

Dole: Mořské hvězdice

Psi se v Číně jedí jen velmi velmi zřídka, a to pouze v určitých oblastech při zvláštních příležitostech a jen konkrétní plemeno. Tady na jihu Číny se psi nejedí. Většina psů je zde hlídacích a je o ně, hlavně v zimě, dobře postaráno.

Vlevo: Na trhu se občas nabízejí i jiné služby než převoz zboží, viz švadlena vlevo na obrázku.

Uprostřed: Psi se v Číně jedí jen velmi velmi zřídka, a to pouze v určitých oblastech při zvláštních příležitostech a jen konkrétní plemeno. Tady na jihu Číny se psi nejedí. Většina psů je zde hlídacích a je o ně, hlavně v zimě, dobře postaráno.

Dole: Na plněné knedlíky dim sam typické pro jižní oblast Číny si v Česku do čínské restaurace zajít nemůžeme nejen proto, že Číňané u nás pocházejí nejčastěji ze severu, ale hlavně proto, že vaří co nejvíce podle našeho „čínského“ vkusu.

(Pokračování příště)

Použitá zdroje a literatura

Peter C. Perdue: Rise&Fall of the Canton Trade System, Massachusetts Institute of Technology © 2009 Visualizing Cultures.

Virgil K.Y.Ho: Understanding Canton, Oxfort University Press 2005.

Online: www.thepeacefulsea.com/canton-system.html, www.zum.de/whkmla/region/china/tlguangdong.html,

www.iupui.edu/~anthkb/a104/china/chinamigration4.htm, www.cinsky.cz/index.php?page=transkripce&lang=cs.

Wikipedie.

V příštím čísle (které vyjde určitě) rozhodně nenajdete:

dobitý euroval

druhou šanci

různé pseudonymy

slova, ve kterých se vyskytují písmena נ, פ, מ, ט, ש a ص

bramborové medaile

básně Jana Čulíka

a

další roztomilé pitomosti

Na shledanou příště!
Ne za pomente!